

(ร่าง) แผนด้านการอุดมศึกษา

เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ

พ.ศ. 2564 - 2570

โดย
คณะทำงานจัดทำแผนด้านการอุดมศึกษา
เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ฉบับเสนอคณะรัฐมนตรี

มกราคม 2563

ฉบับร่าง ห้ามอ้างอิง

สารบัญ

	หน้า
บทนำ	1
ส่วนที่ 1 : บริบทของอุดมศึกษา	3
1.1 สภาพแวดล้อมและปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุดมศึกษา	3
1.2 นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนที่เกี่ยวข้อง	10
1.3 สถิติอุดมศึกษา	24
1.4 บทบาทของอุดมศึกษาในบริบทปัจจุบัน	40
ส่วนที่ 2 : ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา	43
2.1 เจตนารมณ์ วิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ของแผน	43
2.2 เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผน	46
2.3 ยุทธศาสตร์และแนวทาง	52
ส่วนที่ 3 : กลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์	65
3.1 สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินนโยบายและมาตรฐานที่เหมาะสมตามศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษา	66
3.2 ปฏิรูปกลไกด้านงบประมาณ	67
3.3 กลไกการตรวจสอบและประเมินผล	68
ส่วนที่ 4 : ผลลัพธ์และผลกระทบของการพัฒนาการอุดมศึกษาต่อเป้าหมายของประเทศ	69
4.1 แผนผังผลลัพธ์และผลกระทบของการพัฒนาการอุดมศึกษาต่อเป้าหมายของประเทศ	70
4.2 ตาราง Milestone แผนด้านการอุดมศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570	71

สารบัญภาพ

	หน้า	
ส่วนที่ 1 : บริบทของอุดมศึกษา		
ภาพที่ 1.1	ร้อยละของการขยายตัวของประชากรไทย ตั้งแต่ ค.ศ. 1952 - 2017	3
ภาพที่ 1.2	ปิรามิดแสดงโครงสร้างประชากรไทยเปรียบเทียบระหว่าง ค.ศ. 1999 กับ ค.ศ. 2019	3
ภาพที่ 1.3	การจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขัน IMD พ.ศ. 2560	4
ภาพที่ 1.4	กลุ่มอุตสาหกรรมในอนาคต	5
ภาพที่ 1.5	ยุทธศาสตร์ชาติ	6
ภาพที่ 1.6	เปรียบเทียบจำนวนผู้ว่างงานจำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ	7
ภาพที่ 1.7	ตัวเลขคนจนจำแนกตามวุฒิการศึกษา	8
ภาพที่ 1.8	Global Innovation Index 2017 Global : Ranking	9
ภาพที่ 1.9	วิสัยทัศน์ประเทศไทย 2580	11
ภาพที่ 1.10	นโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2563 - 2570	23
ภาพที่ 1.11	103 ปี การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา	24
ภาพที่ 1.12	การกระจายตัวของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา และหน่วยงานอื่น	25
ภาพที่ 1.13	กราฟแสดงจำนวนนักศึกษาในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา เปรียบเทียบกับจำนวนประชากรในช่วงวัยอุดมศึกษา (อายุระหว่าง 18 - 22 ปี) ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2555 - 2561	26
ภาพที่ 1.14	กราฟแสดงสัดส่วนจำนวนนักศึกษาปริญญาตรี จำแนกตาม 3 กลุ่มสาขาวิชา และ ISCED ปี พ.ศ. 2555 และ ปี พ.ศ. 2561 ของสถาบันอุดมศึกษาสังกัด กระทรวงการอุดมศึกษา	27
ภาพที่ 1.15	กราฟแสดงจำนวนนักศึกษาผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด จำแนกตาม ประเภทสถาบันอุดมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2561	28
ภาพที่ 1.16	กราฟแสดงจำนวนนักศึกษาผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด จำแนกตาม การจัดกลุ่มสาขาวิชา ISCED ระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2561	29
ภาพที่ 1.17	สัดส่วนของประชากรช่วงอายุ 18-22 ปี ที่เข้าสู่อุดมศึกษาของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ปี พ.ศ. 2559	29

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ 1 : บริบทของอุดมศึกษา (ต่อ)	
ภาพที่ 1.18	จำนวนบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษารัฐและเอกชนสังกัดกระทรวง การอุดมศึกษา ปี พ.ศ. 2555 – 2560 30
ภาพที่ 1.19	จำนวนบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามประเภทบุคลากร ที่เป็นข้าราชการกับบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาที่ไม่ได้เป็น ข้าราชการ ปี พ.ศ. 2560 31
ภาพที่ 1.20	จำนวนบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามระดับ การศึกษา ปีการศึกษา พ.ศ. 2560 32
ภาพที่ 1.21	การพัฒนาของศูนย์ความเป็นเลิศในระยะต่าง ๆ 33
ภาพที่ 1.22	กราฟแสดงข้อมูลผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติของ 16 มหาวิทยาลัย ไทยจาก Scopus Database ปี พ.ศ. 2548 - 2552 ใช้สำหรับการ คัดเลือกมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ 34
ภาพที่ 1.23	ข้อมูลผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติในประเทศไทย จาก Scival ปี พ.ศ. 2554 - 2559 35
ภาพที่ 1.24	ข้อมูลผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติของ 44 สถาบันอุดมศึกษา 36
ภาพที่ 1.25	รายละเอียดด้านคำขอสิทธิบัตร จำนวนสิทธิบัตรที่ได้รับการจด ทะเบียนและความหลากหลายของประเภท สิทธิบัตรที่ยื่นคำขอ (ข้อมูลจากฐานข้อมูลนานาชาติ Patent Lens มกราคม 2560) 37
ภาพที่ 1.26	อันดับสถาบันอุดมศึกษาไทยใน THE World University Ranking 2019 - 2020 38
ภาพที่ 1.27	ค่าคะแนนรวมสถาบันอุดมศึกษาไทยใน THE World University Ranking 2018 - 2020 38
ภาพที่ 1.28	อันดับสถาบันอุดมศึกษาไทยใน QS World University Ranking 2018 39
ภาพที่ 1.29	SWOT ของอุดมศึกษาไทย 42
ส่วนที่ 2 : ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา	
ภาพที่ 2.1	แสดงความสัมพันธ์ของแผน 44
ภาพที่ 2.2	ความสัมพันธ์ของประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา 52

บทนำ

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ. 2562 มาตรา 11 กำหนดให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) จัดทำแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศเพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในส่วนของการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีทั้งปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอ ทั้งในมิติของสมรรถนะอันเกิดจากความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์แขนงต่าง ๆ และในมิติของคุณธรรมจริยธรรมอันเป็นประเด็นสำคัญในลำดับต้น ๆ ที่นโยบายของรัฐบาล และแผนยุทธศาสตร์ในทุกระดับได้ให้ความสำคัญและกำหนดให้จำเป็นต้องเร่งพัฒนา เพื่อเป็นรากฐานในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงควรมีการวางแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อการผลิตและพัฒนากำลังคนทั้งในระบบ (Aged Group) และนอกระบบอุดมศึกษา (Non – Aged Group) ให้มีความชัดเจน โดยต้องสอดคล้อง และสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของการพัฒนาตามที่แผนยุทธศาสตร์และนโยบายในทุกระดับกำหนดบนพื้นฐานของความเหมาะสมกับการพัฒนาในแต่ละกลุ่มและช่วงวัยให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิต (Lifelong Learning) อย่างมีคุณภาพ เป็นไปตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล ตลอดจนความหลากหลายทางการเรียนรู้เพื่อวางรากฐานให้กำลังคนของประเทศมีคุณลักษณะของความเป็นพหุปัญญา (Multiple Intelligence) และส่งเสริมให้สังคมไทยมีบรรยากาศของความหลากหลายและเป็นอิสระทางวิชาการ อีกทั้งยังเป็นการคงไว้ซึ่งหลักสิทธิและเสรีภาพในด้านการศึกษา เพื่อให้เกิดสังคมอุดมปัญญาอย่างแท้จริง

ดังนั้น แผนด้านการอุดมศึกษาไม่ใช่เพียงการขับเคลื่อนภาคอุดมศึกษา เพื่อการผลิตและพัฒนากำลังคนทั้งในวัยเรียนที่กำลังจะก้าวเข้าสู่วัยทำงาน (Manpower) ให้มีองค์ความรู้ทางวิชาการทักษะทางวิชาชีพ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์พร้อมต่อการทำงานที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน (Soft & Hard Skills) ตลอดจนการจัดการศึกษาสำหรับวัยทำงานที่ประสงค์จะกลับเข้าสู่ระบบอุดมศึกษาเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้และทักษะในระดับที่สูงขึ้นไป หรือเพื่อแสวงหาความรู้เสริมสร้างสมรรถนะเพิ่มเติมตามความสนใจ อันจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงโดยตรงต่อการสร้างโอกาสเป็นใบเบิกทางในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน การพัฒนาทักษะการทำงาน การเปลี่ยนสายงาน (Re Skills & Up Skills) แต่ยังคงรวมไปถึงแนวทางการจัดการศึกษาในลักษณะ Sandbox นำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาและพัฒนากำลังคนรูปแบบใหม่ การพัฒนาบุคลากรคุณภาพสูง อาจารย์ นักวิชาการ และนักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา (Brainpower) ให้ได้รับการพัฒนาและเปิดโอกาสเพื่อการสร้างงาน สร้างองค์ความรู้ใหม่ และนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ทิศทางการ

การพัฒนาประเทศ การสร้างระบบนิเวศวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา (Research Ecosystem Building) ที่เอื้อต่อการพัฒนางานวิจัย การพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) และการจัดระบบอุดมศึกษาใหม่ (Higher Education Transformation) ให้มีความเข้มแข็งสามารถดำเนินพันธกิจเป็นไปตามอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มสถาบัน เพื่อขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาขึ้นสู่ระดับโลก (World University Ranking) ซึ่งย่อมมีผลต่อการพัฒนาประเทศทั้งในมิติทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในด้านการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ ที่จะนำมาซึ่งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในภาพรวม การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนในวงกว้างให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในฐานะเป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาอุดมศึกษาและการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงเห็นความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการวิเคราะห์เป้าหมายการผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับอุดมศึกษาที่แท้จริงของประเทศผ่านกระบวนการศึกษาวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ โดยเฉพาะนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อนำข้อมูลรายละเอียดของแต่ละยุทธศาสตร์แต่ละนโยบายรวมทั้งบริบทของอุดมศึกษา ปัจจัยทั้งภายนอกและภายในที่ส่งผลต่อการอุดมศึกษาและการพัฒนาประเทศมาประมวลผลเชื่อมโยงจนสามารถสังเคราะห์ กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ แนวทาง เป้าหมายกำลังคนระดับอุดมศึกษาที่ประเทศต้องการ รวมทั้งจะสะท้อนการนำพันธกิจของอุดมศึกษา ทั้งการผลิตและพัฒนา กำลังคน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (Engine for Growth) ในฐานะเป็นมันสมองอย่างแท้จริง

ส่วนที่ 1 : บริบทของอุดมศึกษา

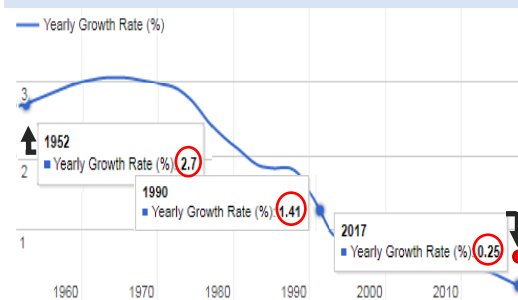
1.1 สภาพแวดล้อมและปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุดมศึกษา

วิวัฒนาการต่อการพัฒนาระบบอุดมศึกษามีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเหมาะสมกับการยกระดับกำลังคนของประเทศ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในสังคม รวมถึงการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับอุตสาหกรรมและบริการเพื่อเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอุดมศึกษาจึงมีผลกระทบเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดโอกาสที่ท้าทายให้อุดมศึกษาเป็นกำลังหลักต่อการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมในหลายมิติ และอาจเป็นอุปสรรคจุดรั้งการพัฒนา หากอุดมศึกษายังคงล่าช้าไม่สามารถรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงจะประสบกับกับดักสภาพปัญหาที่เข้ามาผลกระทบได้ ดังนั้นภายใต้สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน จึงต้องวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทั้งจากภายในและภายนอก เพื่อเตรียมรับมือและสร้างโอกาสให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

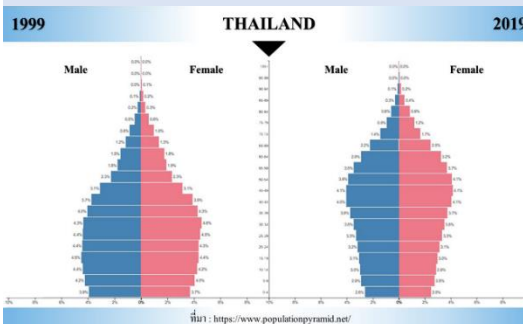
ปัจจัยภายนอก :

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคม สะท้อนผลกระทบต่ออุดมศึกษาอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากอัตราการเกิดของประชากรไทยที่ลดลงต่อเนื่อง จากผลการจัดอันดับ Human Capital Index 2016 ของ WEF ประเทศไทยถูกจัดอันดับที่ 48 จาก 130 ประเทศ เมื่อเทียบกับขนาดและข้อมูลเชิงคุณภาพกับนานาชาติแล้ว สะท้อนให้เห็นว่าคุณภาพของประชากรไทยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยังต้องการการพัฒนาอีกทั้ง ประเทศไทยกำลังสูญเสียกำลังแรงงานออกจากระบบการทำงานอย่างรวดเร็ว ทำให้ไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบอุดมศึกษาในแง่ประชากรในวัยอุดมศึกษามีจำนวนลดลงจนกระทบต่อต้นทุนและรายได้ในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา และรูปแบบการจัดการศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยมุ่งเน้นการสร้างบัณฑิตยุคใหม่ให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้นตอบโจทย์ภาคอุตสาหกรรม บริการและสังคมเพื่อทดแทนแรงงานที่ขาดแคลนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1.1 ร้อยละของการขยายตัวของประชากรไทย ตั้งแต่ ค.ศ. 1952 - 2017

ภาพที่ 1.2 พีรามิดแสดงโครงสร้างประชากรไทย เปรียบเทียบระหว่าง ค.ศ. 1999 กับ ค.ศ. 2019

ประกอบกับแนวโน้มและโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศ แม้จะพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากประเทศด้อยพัฒนาเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างสูงในปี พ.ศ. 2558 แต่สภาพปัญหาที่เรื้อรัง อาทิ การกระจุกตัวของทรัพยากรอยู่ในพื้นที่เขตเมือง ประชากรส่วนใหญ่ขาดโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรจนเกิดการเคลื่อนย้ายกลุ่มคนเข้าสู่สังคมเมือง การเร่งรัดพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเมือง สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังประสบกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจจากความไม่เข้มแข็งของปัจจัยภายในประเทศ รวมทั้งผลกระทบทางเศรษฐกิจของโลกยังคงเป็นตัวกีดกันความก้าวหน้า อันเนื่องมาจากเศรษฐกิจของประเทศยังต้องพึ่งพาการส่งออกและการเข้ามาลงทุนในภาคอุตสาหกรรมของนักลงทุนต่างชาติ ทำให้ต้องเผชิญการแข่งขันเพื่อแย่งชิงการลงทุนโดยเฉพาะในกลุ่ม CLMV ซึ่งมีต้นทุนต่อปัจจัยการผลิตต่ำกว่าประเทศไทย จากสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจจึงเป็นโจทย์ท้าทายให้ประเทศไทยก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลางเพื่อยกระดับการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้นเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสู่ยุค 4.0 โดยใช้กลไกการสร้างและพัฒนาเทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ และนวัตกรรม ควบคู่กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้สูง มีคุณภาพสูง มีความเป็นสากล เป็นที่ยอมรับเมื่อเทียบเคียงสมรรถนะกับประเทศต่าง ๆ ในโลก เพื่อใช้เป็นปัจจัยทดแทนการสูญเสียข้อได้เปรียบด้านต้นทุนแรงงาน บทบาทอุดมศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการผลิตกำลังคน และเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้ งานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม

ภาพที่ 1.3 การจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของ IMD พ.ศ. 2562

Country	Ranks (2018)	Ranks (2019)	Change	
Hong Kong SAR	2	2	-	-
Switzerland	5	4	+1	↑
Singapore	3	1	+2	↑
USA	1	3	-2	↓
Netherlands	4	6	-2	↓
Malaysia	22	22	-	-
Thailand	30	25	-5	↑
Philippines	50	46	+4	↑
Indonesia	43	32	+9	↑

การเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และการสร้างบทบาทในเวทีโลกอีกหลาย ๆ มิติของไทย ซึ่งส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ ประชาชนพลเมือง เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารไปทั่วทุกมุมโลก อันเป็นคำจำกัดความของคำว่า “โลกไร้พรมแดน” และทุกประเทศในโลกได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงต่อปัจจัยนี้เป็นอย่างยิ่ง การจัดอันดับความเป็นโลกาภิวัตน์ของประเทศต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2560 ของ KOF Swiss Economic Institute (องค์ประกอบความเป็นโลกาภิวัตน์ 3 มิติ คือ สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง) จัดให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 44 จาก 207 สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีขีดความสามารถในการรองรับการเคลื่อนย้ายประชากร ทรัพยากร การลงทุน มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมในเวทีโลก ซึ่งสร้างแรงกดดันให้กับการจัดการศึกษาเป็นอย่างมากต่อบทบาทความเป็นนานาชาติให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น โดยมีการจัดอันดับการศึกษาระดับอุดมศึกษาผ่านตัวชี้วัดที่เป็นสากลสะท้อนมิติการพัฒนาของอุดมศึกษาในแต่ละประเทศ ส่งผลต่อแนวคิดการผลิตและพัฒนาคนในประเทศ เช่น กระแส 21st Century Skills และอิทธิพลของดิจิทัลและเทคโนโลยี (Digitization)

รูปแบบการใช้ชีวิตแบบปัจเจกบุคคล (Individuatization) และการอยู่โดยพึ่งการอาศัยกัน (Commonization) อุดมศึกษาจึงต้องปรับตัวเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล ผลิตรากำลังคนที่มีศักยภาพแข่งขันได้ในตลาดแรงงานโลกอย่างแท้จริง และส่งเสริมให้เกิดการเคลื่อนย้ายกำลังคนอุดมศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้ เทคโนโลยี ตลอดจนความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้นำกลับมาพัฒนาประเทศ

จากปัจจัยแวดล้อมภายนอกในช่วงต้นจะตระหนักได้ถึงถึงความสำคัญของ**ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี**ภายในประเทศที่ต้องปรับเปลี่ยนสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 (Industry 4.0 ประกอบด้วย Cyber – Physical System Internet of Things และ Cloud Computing) เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง โดยภาคอุตสาหกรรมไทยได้จำแนกกลุ่มอุตสาหกรรมในปัจจุบันออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ตามมูลค่าทางเศรษฐกิจและแนวโน้มการเติบโตในอนาคต ได้แก่ กลุ่ม First S – Curve กลุ่ม New S – Curve และกลุ่มอุตสาหกรรมที่ควรปฏิรูปใช้เทคโนโลยีแบบเดิมและการเติบโตมีจำกัด ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมนี้จะเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Engine of Growth) และเป็นเครื่องมือในการผลักดันให้ประเทศก้าวเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง

วิธีทำงานของภาคธุรกิจ ความต้องการเชื่อมโยงฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) การขยายตัวของผู้ใช้ อินเทอร์เน็ต การปรับรูปแบบเศรษฐกิจ ของประเทศเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) และการเรียนรู้ผ่านสังคมดิจิทัล (Digital Society) ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ในภาคอุตสาหกรรมยังคงมีนัยต่อการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะความรู้ใหม่ ๆ รองรับการเปลี่ยนผ่านสู่การใช้เทคโนโลยีแบบบูรณาการศาสตร์ขั้นสูงขั้น รวมถึงการกำหนดกลุ่มอาชีพใหม่ของคนยุคใหม่ให้ตอบสนองความต้องการของอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ยังเป็นโอกาสในการเพิ่มช่องให้ประชาชนทุกวัยได้เข้าถึงการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำจากมิติรายได้และมิติเชิงพื้นที่ ซึ่งผลกระทบต่อทิศทางการผลิตกำลังคนของอุดมศึกษา ซึ่งจะต้องผลิตบัณฑิตให้มีทักษะอาชีพตรงกับความต้องการของตลาดงาน

ภาพที่ 1.4 กลุ่มอุตสาหกรรมในอนาคต

ส่วนการปรับเปลี่ยนบทบาทภาครัฐภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้รัฐบาลจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปีและดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ รวมถึงด้านการศึกษาเพื่อเป็นหลักประกันแนวทางพัฒนาของประเทศให้เกิดทิศทางที่ชัดเจน ส่งผลให้บทบาทการศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปโดยให้ความสำคัญกับการปฏิรูประบบการศึกษา โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ที่ควรมีในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนซึ่งต้องครอบคลุมถึงการศึกษาดูตลอดชีวิต (Lifelong learning) การผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน การยกระดับสถาบันการศึกษาเพื่อเทียบเคียงกับนานาชาติ การใช้การศึกษาเข้าลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม การพลิกโฉมการศึกษาด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform) และการบริหารการจัดการศึกษาภายใต้หลักธรรมาภิบาล บทบาทของอุดมศึกษาภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ยังคงทำหน้าที่เป็นหัวรถจักรของการพัฒนาประเทศ (New Growth Engines) โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนให้มีคุณลักษณะและทักษะที่พึงประสงค์ (Desired Characteristics) มุ่งเป้าผลิตกำลังคนให้ตอบสนองความต้องการของประเทศและใช้องค์ความรู้ ผลงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศ ลดความซ้ำซ้อนทางกลไกภาครัฐและบริหารอุดมศึกษาภายใต้หลักธรรมาภิบาลโดยถ่วงดุลอำนาจระหว่างหน่วยกำกับดูแล (Regulator) กับหน่วยงานผู้ให้บริการ (Providers)

ภาพที่ 1.5 ยุทธศาสตร์ชาติ

ปัจจัยภายใน :

จากคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษาเป็นมุมมองที่สะท้อนให้เห็นความสำเร็จและไม่สำเร็จของการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมด้านผู้เรียน การวิจัยและนวัตกรรม การบริการวิชาการแก่สังคม และการบริหารจัดการสถาบัน ซึ่งในเบื้องต้นสามารถวิเคราะห์คุณภาพ บัณฑิต จากรายงานสภาพปัญหา แรงงานของสถานประกอบการ

ภาพที่ 1.6 เปรียบเทียบจำนวนผู้ว่างงานจำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ

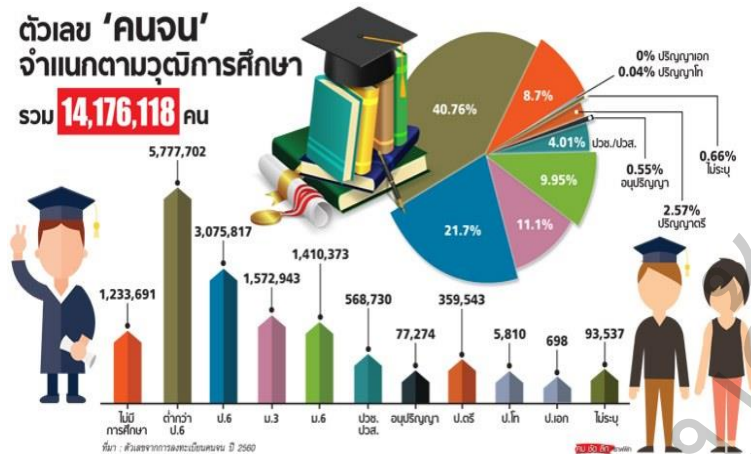
ที่ต้องการใช้บัณฑิตแต่ไม่สามารถคัดเลือกได้ แต่ขณะเดียวกันยังคงปรากฏอัตราว่างงานของบัณฑิตอยู่ จึงสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาช่องว่างระหว่างระดับความสามารถของบัณฑิตกับความต้องการของสถานประกอบการ อีกทั้ง นายจ้างยังมีมุมมองต่อคุณสมบัติของบัณฑิตที่ยังขาดทักษะคนและสังคม (Soft Skills) โดยเน้นความรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการวิจัย พบว่าสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งการผลิตผลงานวิจัยทางวิชาการ รวมถึงการนำงานวิจัยไปถ่ายทอดเพื่อใช้ประโยชน์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ยังคงกระจุกตัวอยู่เพียงบางสถาบัน และในขณะเดียวกันบางสถาบันไม่มีผลงานในระดับนานาชาติเลย อีกทั้ง ปัญหาความสมดุลระหว่างภาระงานวิจัยกับภาระงานสอนของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา อีกทั้ง ศักยภาพด้านการวิจัยยังคงเป็นอุปสรรคภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เกิดแข่งขันในระดับสากลหรือนานาชาติ มากยิ่งขึ้น จึงทำให้ผลการจัดอันดับ (University Ranking) ของสถาบันอุดมศึกษาไทยในเวทีโลก เป็นส่วนสะท้อนคุณภาพได้เช่นกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์อันดับมหาวิทยาลัยในโลก พบว่า อันดับมหาวิทยาลัยไทย มีแนวโน้มลดลงจากการจัดอันดับของ QS และ THE แต่ในบางสาขาวิชาที่มีแนวโน้มอันดับที่ดี

แม้ว่าการเข้าถึงบริการอุดมศึกษาสามารถวิเคราะห์จากอัตราการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา (Higher Education Enrollment Rate) โดยหมายถึงอัตราส่วนของจำนวนนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา (ไม่จำแนกอายุ) ต่อจำนวนประชากรรวมของประเทศ อายุ 18-22 ปี ของคนไทย พบว่าการเข้าถึงบริการอุดมศึกษามีสัดส่วนค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ในระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรจะทำให้จำนวนนักศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่องส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาต้องแข่งขันกันดึงดูดผู้เรียนมากขึ้น ประกอบกับเผชิญความเสี่ยงทางการเงิน

(ร่าง) แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 - 2570
โดย คณะทำงานจัดทำแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ

อย่างไรก็ตาม ความเท่าเทียมและความเป็นธรรมยังคงเป็นปัญหาเนื่องจากนักศึกษาจากครอบครัวรายได้สูงมักเรียนเก่งและได้รับโอกาสเรียนในสถาบันอุดมศึกษาคุณภาพสูงของรัฐซึ่งมีค่าใช้จ่ายทางการศึกษาน้อยกว่า โดยภาครัฐให้การสนับสนุนนักศึกษาจากครอบครัวผู้มีรายได้น้อยด้วยกลไกกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) แต่กลไกดังกล่าวยังคงประสบปัญหาจากการไม่มีงานทำหรือทำงานต่ำระดับซึ่งค่าตอบแทนไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพทำให้ไม่สามารถชำระคืนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา จึงกลายเป็นปัญหาเกี่ยวพันระหว่างภาระทางงบประมาณแผ่นดินและอุปสรรคกีดกันโอกาสการเข้าถึงการศึกษา รวมถึงสะท้อนว่า

คุณภาพการจัดการศึกษาไม่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตได้อย่างที่ควรเป็น ในส่วนของการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการในระดับอุดมศึกษายังคงมีปัญหาด้านการวางระบบสนับสนุนผู้พิการและความเข้าใจของบุคลากรผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้เกิดความเป็นธรรมและเท่าเทียมกันกับนักศึกษาปกติ

ภาพที่ 1.7 ตัวเลขคนจนจำแนกตามวุฒิการศึกษา

ประสิทธิภาพการบริหารของทั้งระบบอุดมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษายังเป็นประเด็นที่สำคัญต่อการพัฒนา เช่น ระบบการวางแผนต้องสอดคล้องกับระบบการจัดสรรงบประมาณ ขาดระบบประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานในระบบอุดมศึกษาทำให้ไม่สามารถชี้ให้เห็นความสำเร็จของการจัดการอุดมศึกษาทั้งระบบได้ ในส่วนของระบบฐานข้อมูลสารสนเทศยังขาดคุณภาพที่ดีที่ถูกต้องและทันสมัยเป็นปัจจุบัน ขาดการวิเคราะห์หัตถ์ดัชนีวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิต ตลอดจนความสูญเปล่าทางการศึกษา ขาดระบบการประเมินผลด้านการวิจัยในภาพรวมของประเทศ ระบบการจัดสรรงบประมาณไม่สามารถสร้างเงื่อนไขในการกระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาประสิทธิภาพบนฐานทรัพยากรที่มีต้นทุนอย่างเหมาะสม รวมถึงขาดการวางแผนด้านกำลังคนในแต่ละสาขาวิชา สะท้อนว่าระบบบริหารของสถาบันอุดมศึกษามีลักษณะอ่อนแอปรับตัวล่าช้า ไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกาภิวัตน์

การตอบสนองกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เป็นความท้าทายของอุดมศึกษาที่จะต้องปรับตัวให้ทัน เพื่อที่จะสามารถผลิตกำลังคนได้ตรงกับความต้องการแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวิชาการไปสู่การทำงานจริงทั้งในภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม ภาคบริการ ตลอดจนชุมชนและประชาสังคม เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถร่วมกันขับเคลื่อนประเทศได้ตามเป้าหมาย

ภาพที่ 1.8 Global Innovation Index 2017 Global : Ranking

ส่วนที่ 1 : บริบทของอุดมศึกษา

1.2 นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนที่เกี่ยวข้อง

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและปัจจัยอันมีผลกระทบต่ออุดมศึกษาในข้างต้นนั้น ทำให้ทราบถึงแนวโน้มที่อุดมศึกษาต้องปรับตัวในอนาคต แต่อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ และนโยบายสำคัญทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จะเป็นส่วนเชื่อมโยงทิศทางการพัฒนาประเทศสู่การกำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางของระบบอุดมศึกษา ตลอดจนถึงการกำหนดแนวทางการผลิตกำลังคนของประเทศได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงสรุปสาระสำคัญของยุทธศาสตร์และนโยบายหลักที่นำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 อันเป็นยุทธศาสตร์ชาติระยะยาวฉบับแรกของประเทศไทย ทำหน้าที่เป็นกรอบชี้นำทิศทางการพัฒนาประเทศในทุกมิติตลอดระยะเวลา 20 ปีข้างหน้า ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาโดยยึดคติพจน์ของประเทศ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ดังปรากฏรายละเอียดในภาพที่ 1.9 วิสัยทัศน์ประเทศไทย 2580

ในระยะยาวการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศต้องครอบคลุมการเติบโตของสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แก้ไขปัญหาและเสริมจุดอ่อนอันเป็นปัจจัยฉุดรั้งการพัฒนา ดังนั้น เพื่อให้ทิศทางของประเทศมีแนวทางตอบโจทย์เป้าหมายอย่างชัดเจนในทุกมิติ ยุทธศาสตร์สำหรับขับเคลื่อนจึงประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง (1) ประชาชนอยู่ดี กินดี มีความสุข (2) บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ (3) กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง (4) ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ และ (5) การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (1) ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และ (2) ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (1) คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และ (2) สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (1) สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ (2) กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ และ (3) เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างความเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (1) อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืนมีสมดุล (2) พัฒนาและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ (3) ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ และ (4) ยกระดับกระบวนการตัดสินใจกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (1) ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส (2) ภาครัฐมีขนาดที่เล็กลง พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (3) ภาครัฐมีความโปร่งใสปลดการทุจริตและประพฤติมิชอบ และ (4) กระบวนการยุติธรรม เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ

ภาพที่ 1.9 : วิสัยทัศน์ประเทศไทย 2580

ที่มา : ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561

2. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

“แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ” จัดทำขึ้นเพื่อกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และตัวชี้วัดของการพัฒนาประเทศไทยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติให้ชัดเจนขึ้น โดยแบ่งช่วงระยะเวลาของการพัฒนาออกเป็น 4 ช่วง ช่วงละ 5 ปี อันจะทำให้ทิศทางการพัฒนามีความยืดหยุ่น พร้อมทั้งสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของแต่ละช่วงเวลา และสามารถปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้จำแนกตามประเด็นการพัฒนาออกเป็น 23 ประเด็น

ในส่วนของกรอบขับเคลื่อนแผนแม่บทผ่านภารกิจด้านการอุดมศึกษาได้คำนึงถึงบทบาทในเชิงนโยบายและพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาเป็นหลัก ซึ่งสามารถสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องจากแผนแม่บทจำนวน 17 ฉบับ ดังนี้ ประเด็นความมั่นคง ประเด็นการต่างประเทศ ประเด็นการเกษตร ประเด็นอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ประเด็นการท่องเที่ยว ประเด็นผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยุคใหม่ ประเด็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ประเด็นการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประเด็นศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ ประเด็นศักยภาพการกีฬา ประเด็นพลังทางสังคม ประเด็นเศรษฐกิจฐานราก ประเด็นการเติบโตอย่างยั่งยืน ประเด็นการบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ และประเด็นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม จากสาระสำคัญในแผนแม่บททั้ง 17 ฉบับข้างต้น สามารถสังเคราะห์เป็นบทบาทของอุดมศึกษาต่อการขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทได้ดังนี้

การสร้างคนไทยให้มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 โดยมีการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพที่ดี โดยเพิ่มประสิทธิภาพกลไก แนวทางและระบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาให้เอื้อต่อการปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษาที่รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในหลายปัจจัย เช่น การลดลงของจำนวนประชากร แนวโน้มการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ดิจิทัล ความคาดหวังต่อคุณภาพของบัณฑิตที่ตอบโจทย์ ภาคอุตสาหกรรมและบริการ และโอกาสการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นต้น หากอุดมศึกษาบรรลุเป้าหมายหลักในการสร้างและพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพแล้วจะสามารถตอบโจทย์ประเด็นพัฒนาภายใต้แผนแม่บท

ในหลายฉบับ อันเนื่องจากคนคือปัจจัยหลักของการพัฒนาประเทศ

การจัดระบบรองรับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึงรวมถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการสร้างโอกาสการเข้าถึงทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา จัดทำ Credit Bank เพื่อเปิดกว้างให้รูปแบบการศึกษาสัมพันธ์กับกระบวนการใช้ชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 กำหนดทิศทางรองรับการพัฒนาทักษะกำลังแรงงานและทักษะสำหรับผู้สูงอายุ

การสร้างและพัฒนางานองค์ความรู้ งานวิจัย โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง จำเป็นต้องใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าผลักดันขีดความสามารถในทุกมิติของประเทศ

ดังนั้น หลายภาคส่วนจึงคาดหวังต่อบทบาทของอุดมศึกษาซึ่งเป็นแหล่งวิทยาการและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญช่วยยกระดับคุณภาพและแก้ไขปัญหา อาทิ การส่งเสริมวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในภาคการเกษตรเป้าหมายของประเทศ เพื่อสร้างมูลค่าสินค้าเกษตร ต่อยอดโครงสร้างพื้นฐานให้เป็นแหล่งสนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ และส่งเสริมอุตสาหกรรมบริการแพทย์ที่ทันสมัยมีมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลกผ่านการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมถึงเรียนรู้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศจากประเทศที่มีศักยภาพในสาขาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศไทย การเสริมสร้างความร่วมมือในด้านการยกระดับการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และแรงงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยและดึงดูดคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศ โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและความยั่งยืน สถาบันอุดมศึกษาเป็นกลไกสำคัญขับเคลื่อนประเด็นแผนแม่บทผ่านพันธกิจการให้บริการวิชาการ โดยนำองค์ความรู้ถ่ายทอดสู่ภาคชุมชน ภาคบริการ และภาคอุตสาหกรรม อาทิ ร่วมพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร ร่วมพัฒนาทักษะอุตสาหกรรมใหม่เพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี เสริมสร้างศักยภาพในธุรกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งให้ความรู้ทาง

ด้านการพัฒนาต่อยอดเป็นสินค้า จัดทะเบียน การคุ้มครอง การใช้ทรัพย์สินทางปัญญา และภูมิปัญญา อีกทั้ง ให้ภาคการศึกษาเป็นเครือข่ายสำคัญเชื่อมโยงกลไกการพัฒนา ระดับพื้นที่ ประชาชน ชุมชน และองค์กรภาครัฐ การพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อตอบสนอง การปฏิรูประบบราชการ ทุกหน่วยในระดับอุดมศึกษา ต้องยึดถือต่อหลักธรรมาภิบาล โดยส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ ดำเนินการปรับปรุงระบบ และโครงสร้างขององค์กรให้เอื้อต่อการลดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ด้วยวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนตรวจสอบได้ จัดทำงบประมาณตอบสนองต่อเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดให้มีการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ การดำเนินการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และจัดให้มีการรายงานการติดตามประเมินผล ในการบรรลุเป้าหมายต่อสาธารณะ เสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารงานบุคคลในภาครัฐ ให้เป็นไปตามระบบคุณธรรมอย่างแท้จริง และพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถสูง มีทักษะ การคิดวิเคราะห์ และการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างผู้นำทางยุทธศาสตร์ ในหน่วยงานภาครัฐทุกระดับให้เป็นผู้นำที่มีความคิดเชิงกลยุทธ์ พัฒนารูปแบบบริการภาครัฐ ผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ และให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ

3. แผนการปฏิรูปประเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน ได้กำหนดให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อขับเคลื่อนเร่งรัดประเด็นสำคัญและปลดล็อกข้อจำกัดในการดำเนินงานแก่ภาคส่วนต่าง ๆ ให้เกิดผลสำเร็จ ตามเป้าหมาย ประกอบกับแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจะผลักดันให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้านทรัพยากรมนุษย์ ในสังคมไทยให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น ผ่านกลไกการจัดการศึกษาที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ ซึ่งได้สรุปสาระสำคัญของแผนการปฏิรูปประเทศไว้ ดังนี้

1. แผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง

มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข กิจกรรมของพรรคการเมือง ต้องเป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ และมีกลไก กำหนดความรับผิดชอบของพรรคการเมือง ผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง รวมถึงมีกลไกแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งทางการเมืองโดยสันติวิธี

2. แผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการ

แผ่นดิน จัดทำขึ้นเพื่อต้องการปรับเปลี่ยนภาครัฐ ให้เป็น “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน” โดยมีเป้าหมายการจัดการภาครัฐให้เปิดกว้าง และเชื่อมโยงข้อมูลด้วยระบบดิจิทัล โครงสร้างของ องค์กรมีขนาดกะทัดรัดแต่แข็งแกร่งด้วยระบบบริหาร และบริการประชาชนบนฐานดิจิทัลอย่างโปร่งใส ทันสมัยและรวดเร็ว บุคลากรภาครัฐมีคุณภาพสูง และหน่วยงานภาครัฐต้องสร้างวัฒนธรรมต่อต้าน การทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานและภาคสังคม

3. แผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย

มีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นหลัก โดยพิจารณาประกอบกับกลไกการปฏิรูปกฎหมาย ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งกำหนดเป็นเป้าหมายหรือ

ผลอันพึงประสงค์เพื่อให้มีกลไกต่าง ๆ อาทิ กลไก การออกกฎหมายที่ดีเท่าที่จำเป็น กลไกการตรา กฎหมายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มความสามารถ ทางการแข่งขันของประเทศ กลไกการเข้าถึงกฎหมาย ของประชาชน ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมเสนอร่าง กฎหมายและด้านความรู้เข้าใจในระบบกระบวนการ ยุติธรรม กายกเลิกและปรับปรุงกฎหมาย ที่ล้าสมัยเป็นอุปสรรค พัฒนากระบวนการ ทางกฎหมายให้รวดเร็ว รอบคอบ ใช้เทคโนโลยี เข้ามามีส่วนสนับสนุนมากขึ้น รวมถึงการปฏิรูป การเรียนการสอนเพื่อสร้างและพัฒนานักกฎหมาย ให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดี

4. แผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการ

ยุติธรรม กำหนดเป้าหมายให้การดำเนินงาน ในทุกขั้นตอนมีกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน มีกลไก การบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด สามารถ ช่วยเหลือประชาชนผู้มีอรรถคดีให้เข้าถึงกระบวนการ ยุติธรรมโดยเสมอภาคลดความเหลื่อมล้ำ ในส่วน ของการบริหารงานยุติธรรมต้องเกิดกระบวนการ ทศน์ เพื่อให้สังคม โดยปรับปรุงระบบนิติวิทยาศาสตร์ ให้มีมาตรฐาน สร้างวัฒนธรรมองค์กร มุ่งอำนวยความสะดวก ยุติธรรมด้วยความสะดวกรวดเร็ว ความปลอดภัยอย่างยั่งยืน อีกทั้ง กระบวนการ ยุติธรรมต้องมีประสิทธิภาพเอื้อต่อการแข่งขัน ทางเศรษฐกิจของประเทศ

5. **แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ** จะส่งผลให้เกิดผลิตภาพสูงขึ้น (higher productivity) ความสามารถในการแข่งขันในระดับประเทศสูงขึ้น (more competitive) การเติบโตอย่างครอบคลุมทั่วทุกภาคส่วน (more inclusive) และอย่างยั่งยืน (more sustainable) และสถาบันทางเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพสูง (high performance economic institution)

6. **แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** กำหนดกรอบการปฏิรูปครอบคลุมด้านทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ ทรัพยากรทางบก ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ความหลากหลายทางชีวภาพ ปฏิรูปสิ่งแวดล้อมและระบบบริหารจัดการ ซึ่งตั้งเป้าหมายให้ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการรักษาฟื้นฟูให้สมบูรณ์และยั่งยืน เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ผ่านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ บนความร่วมมือของทุกภาคส่วน

7. **แผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข** มีเป้าหมายให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีส่วนร่วมในการวางระบบในการดูแลสุขภาพ ได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็น และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้ระบบสาธารณสุขที่เป็นเอกภาพและการอภิบาลระบบที่ดี

8. **แผนการปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ** มุ่งเน้นการสร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพของการทำหน้าที่ของสื่อบนความรับผิดชอบ และการใช้พื้นที่ดิจิทัล

เพื่อการสื่อสารอย่างมีจรรยาบรรณ ดำรงรักษาเสรีภาพของการแสดงออก การรับรู้ของประชาชนด้วยความเชื่อว่า เสรีภาพของการสื่อสารคือเสรีภาพของประชาชนตามแนวทางของประชาธิปไตย

9. **แผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม** เพื่อให้คนไทยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่การมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นและมีหลักประกันทางรายได้ในวัยเกษียณที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ สังคมไทยเป็นสังคมแห่งโอกาสและไม่แบ่งแยก ภาครัฐมีข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคมที่บูรณาการทุกหน่วยงานและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ ชุมชน/ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง โดยสามารถจัดการตนเองและทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้

10. **แผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน** ส่งผลให้กระบวนการแข่งขันด้านกิจการพลังงานมีความเป็นธรรมมากขึ้นภายใต้กลไกตลาดที่เหมาะสม พลังงานของประเทศไทยมีความมั่นคง เพียงพอต่อประชาชนทุกคนและทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงและได้รับการบริการที่มีคุณภาพในระดับราคาที่เป็นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนจะช่วยยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการพลังงานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล การวางแผนและเตรียมความพร้อมระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการเติบโตของพลังงานทางเลือก

11. **แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ** มีเป้าหมายให้ประเทศไทยมีระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) อยู่ใน 20 อันดับแรกของโลกในปี 2579

12. แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปประเทศให้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์ชาติกำหนดไว้ โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาอันเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ ซึ่งได้วิเคราะห์สภาพปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษาไทย ประกอบกับข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการศึกษาของหน่วยต่างๆ กำหนดเป็นแผนงานเพื่อการปฏิรูป 7 เรื่อง จำแนกเป็น 29 ประเด็น ดังนี้

เรื่องที่ 1 : การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้ โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง มีประเด็นปฏิรูป 5 ประเด็น ได้แก่

- 1) การมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. .... และมีการทบทวน จัดทำ แก้ไข และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- 2) การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน เพื่อการจัดการศึกษา
- 3) การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต รองรับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต
- 4) การทบทวนและปรับปรุงแผนการศึกษาแห่งชาติ
- 5) การจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ

เรื่องที่ 2 : การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน มีประเด็นปฏิรูป 2 ประเด็น ได้แก่

- 1) การพัฒนาระบบการดูแล พัฒนา และจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย
- 2) การสื่อสารสังคมเพื่อสร้างความเข้าใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

เรื่องที่ 3 : การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มีประเด็นปฏิรูป 3 ประเด็น ได้แก่

- 1) การดำเนินการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
- 2) การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการ บุคคลที่มีความสามารถพิเศษ และบุคคลที่มีความต้องการดูแลเป็นพิเศษ
- 3) การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล หรือในสถานที่ศึกษาที่ต้องมีการยกระดับคุณภาพอย่างเร่งด่วน

เรื่องที่ 4 : การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครู และอาจารย์ มีประเด็นปฏิรูป 5 ประเด็น ได้แก่

- 1) การผลิตครู และคัดกรองครู เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของประเทศ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู
- 2) การพัฒนาวิชาชีพครู
- 3) เส้นทางวิชาชีพครู เพื่อให้ครูมีความก้าวหน้าได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสม
- 4) การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษา
- 5) องค์กรวิชาชีพครู และการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

เรื่องที่ 5 : การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูป 8 ประเด็นได้แก่

- 1) การปรับหลักสูตร พร้อมกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ
- 2) การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม และจริยธรรม
- 3) การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาระดับชาติ และระบบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ
- 4) การพัฒนาคุณภาพระบบการศึกษา
- 5) ระบบความปลอดภัยและระบบสวัสดิการของผู้เรียน
- 6) การปฏิรูปอาชีวศึกษา เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- 7) การปฏิรูปอุดมศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันประสิทธิภาพ และธรรมาภิบาลของระบบอุดมศึกษา
- 8) การจัดตั้งสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติ (National Institute of Curriculum and Learning)

เรื่องที่ 6 : การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมาย ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และยกระดับ

คุณภาพของการจัดการศึกษา ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูป 3 ประเด็นได้แก่

- 1) สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหาร และจัดการศึกษา
- 2) พื้นที่นวัตกรรมศึกษา
- 3) การปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องที่ 7 : การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform)

ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูป 3 ประเด็น ได้แก่

- 1) การปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติ (Digital Learning Reform : National Digital Learning Platform (NDLP))
- 2) ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษา (big data for education)
- 3) การพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล (digital citizenship) ในด้านความฉลาดรู้ดิจิทัล (digital literacy) ความฉลาดรู้สารสนเทศ (information literacy) ความฉลาดรู้สื่อ (media literacy) เพื่อการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (learning how to learn) ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนการมีพฤติกรรมที่สะท้อนการรู้กติกามารยาท และจริยธรรม เกี่ยวกับการใช้สื่อและการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต

4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

ทำหน้าที่เป็นแผนขับเคลื่อนการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในห้วงระยะ 5 ปีแรก เพื่อมุ่งเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้บรรลุตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายแห่งอนาคตในอีก 20 ปีข้างหน้า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อไป ซึ่งกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไว้ 10 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพ

ทุนมนุษย์ มุ่งพัฒนาปรับเปลี่ยนให้คนไทยส่วนใหญ่ มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมเพิ่มขึ้น คนในสังคมไทยทุกช่วงวัย มีทักษะ ความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานสากล และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสถาบันทางสังคม มีความเข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ชุมชน สื่อมวลชน และภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและ

ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน พร้อมทั้งการแก้ไขปัญหาความยากจน อันเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง ตลอดจนเพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของภาครัฐ เพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก ให้มีความเข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ

และแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มุ่งเน้นการขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน โดยให้การลงทุนภาครัฐและเอกชนขยายตัวอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาภาคส่งออกให้ขยายตัว

เพิ่มผลิตภาพการผลิตของประเทศ รักษาเสถียรภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ผลิตทุกระดับธุรกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับ

สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นการรักษาฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน สร้างความมั่นคงด้านน้ำโดยบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้ง การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาขีดความสามารถในการลดก๊าซเรือนกระจก การปรับตัวเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการรับมือภัยพิบัติ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ

เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน ให้ความสำคัญในการปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ สร้างความสมานฉันท์สามัคคีของคนในชาติ ลดปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้รับโอกาสต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ มุ่งเน้นให้ประเทศไทยมีความพร้อมต่อการรับมือภัยคุกคามทั้งทางทหาร หรือแม้กระทั่งภัยคุกคามด้านอื่น ๆ ตลอดจนต้องพัฒนาให้แผนงานด้านความมั่นคงมีการบูรณาการสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ
การป้องกันทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาล
ในสังคม ให้ความสำคัญกับลดสัดส่วนค่าใช้จ่าย
 ด้านบุคลากร และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร
 จัดการและให้บริการของภาครัฐ และประสิทธิภาพ
 การประกอบธุรกิจของประเทศ รวมทั้ง
 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดีขององค์กร
 ปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนเพิ่มคะแนน
 ดัชนีการรับรู้การทุจริตให้สูงขึ้นและลดจำนวน
 การดำเนินคดีกับผู้มิได้กระทำความผิด

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
และระบบโลจิสติกส์ มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้าง
 พื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ในภาพรวมของประเทศ
 รวมถึงการพัฒนาด้านพลังงาน โดยการเพิ่มสัดส่วน
 การใช้พลังงานทดแทน ลดการพึ่งพาทักษะธรรมชาติ
 ในการผลิตไฟฟ้า พัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล
 โดยการขยายโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง
 ให้ครอบคลุมทั้งประเทศ สร้างผู้ประกอบการธุรกิจ
 ดิจิทัลรายใหม่เพิ่มขึ้น และการพัฒนาระบบ
 ความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ให้มีประสิทธิภาพ
 และสอดคล้องตามมาตรฐานสากล เพื่อรับมือ
 ต่อภัยคุกคามทางออนไลน์ ตลอดจนการพัฒนา
 ด้านสาธารณูปการ (น้ำประปา) โดยการขยายกำลัง
 การผลิตน้ำประปาและกระจายโครงข่ายการให้บริการ
 น้ำประปาให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และบริหาร
 จัดการลดน้ำสูญเสียในระบบส่งน้ำและระบบ
 จำหน่ายน้ำ

ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
วิจัย และนวัตกรรม มุ่งเน้นการเพิ่มความเข้มแข็ง
 ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ
 และเพิ่มความสามารถในการประยุกต์ใช้
 วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อยกระดับ
 ความสามารถการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ
 และคุณภาพชีวิตของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่
เศรษฐกิจ ให้ความสำคัญมุ่งเน้นการลดช่องว่าง
 รายได้ระหว่างภาคและมีการกระจายรายได้
 ที่เป็นธรรมมากขึ้น เพิ่มจำนวนเมืองศูนย์กลาง
 ของจังหวัดเป็นเมืองนำอยู่สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม
 สำหรับพื้นที่เศรษฐกิจหลักมีระบบการผลิต
 ที่มีประสิทธิภาพสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
 ตลอดจนการเพิ่มมูลค่าการลงทุนในพื้นที่เศรษฐกิจ
 ใหม่บริเวณชายแดน

ยุทธศาสตร์ที่ 10 ความร่วมมือระหว่างประเทศ
ประเทศเพื่อการพัฒนา มีเป้าหมายในการสร้าง
 เครือข่ายการเชื่อมโยงตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ
 ที่ครอบคลุมและมีการใช้ประโยชน์ได้เต็มศักยภาพ
 มีระบบห่วงโซ่มูลค่าในอนุภูมิภาคและภูมิภาค
 อาเซียนเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งทำให้ประเทศไทยเป็น
 ฐานเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนที่สำคัญ
 ในภูมิภาค อนุภูมิภาคอาเซียน และเอเชีย รวมทั้งมี
 การพัฒนาส่วนขยายจากแนวระเบียงเศรษฐกิจใน
 อนุภูมิภาคให้ครอบคลุมภูมิภาคอาเซียน เอเชีย
 ตะวันออก และเอเชียใต้ ตลอดจนประเทศไทย
 เป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญในทุกระดับ

5. นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอุดมศึกษาและการผลิตและพัฒนา กำลังคน

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 อันประกอบด้วยนโยบายหลัก 12 ด้าน และนโยบายเร่งด่วน 12 เรื่อง เมื่อประมวลรายละเอียดคำแถลงนโยบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา การผลิต และพัฒนากำลังคนของประเทศแล้ว จึงกำหนดเป็นประเด็นพัฒนาจำนวน 4 ประเด็น พร้อมด้วยแนวทาง ดำเนินการของการอุดมศึกษาที่ต้องขับเคลื่อน โดยสรุปได้ ดังต่อไปนี้

ประเด็นพัฒนา 1 : การเตรียมและพัฒนาคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21

แนวทางดำเนินการ

1.1 ส่งเสริมหลักคิดที่ถูกต้องโดยสอดแทรก การปลูกฝังวินัยและอุดมการณ์ของคนในชาติ คุณธรรม จริยธรรม การมีจิตสาธารณะการเคารพ กฎหมาย และกติกาของสังคมเข้าไปในทุกสาระวิชา และในทุกกิจกรรม รวมถึงสร้างความสงบ และความปลอดภัยต่อภัยยาเสพติดตั้งแต่ระดับ ชุมชน

1.2 สร้างความรู้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน โดยสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศควบคู่กับ การส่งเสริม สร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมที่เป็น สากล เพื่อการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก

1.3 การพัฒนาบัณฑิตพันธุ์ใหม่ ด้วยการปรับ รูปแบบการเรียนรู้และการสอนเพื่อพัฒนา 4 ทักษะ ความรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตก่อนเข้าสู่ ตลาดแรงงานของคนทุกช่วงวัยสำหรับศตวรรษที่ 21 อาทิ การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน ปรับระบบติ่งดู การคัดเลือก การผลิตและพัฒนาครู การพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และการจัดทำหลักสูตรอบรมระยะสั้น

1.4 พัฒนาการเรียนการสอนในรูปแบบ Lifelong Learning และการรองรับ Aging Society ผ่านระบบ ดิจิทัลเพื่อใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิด

ประเด็นพัฒนา 2 : การสร้างบทบาทด้านการอุดมศึกษาบนเวทีโลก

แนวทางดำเนินการ

2.1 สร้างบทบาทของไทยในภูมิภาคและเวทีโลก ผ่านการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในกรอบสหประชาชาติ และแสดงบทบาทประธาน อาเซียนด้วยการเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่น

ของอาเซียน ส่งเสริมกรอบความร่วมมือต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การแสวงหาโอกาสทางการค้า การลงทุน องค์ความรู้และนวัตกรรมกับประเทศที่มีศักยภาพ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

ประเด็นพัฒนา 3 : ผลักดันขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย

แนวทางดำเนินการ

3.1 สร้างและพัฒนา นักวิจัย องค์กรความรู้ ผลงานวิจัย เทคโนโลยี นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน สภาพแวดล้อม และระบบนิเวศที่เอื้อต่อการส่งเสริม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมของประเทศ

3.2 พัฒนาและส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก โดยวางรากฐาน ระบบเศรษฐกิจของประเทศสู่อนาคตด้วยการต่อยอด

ประเด็นพัฒนา 4 : ปฏิรูปกลไกการอุดมศึกษา

แนวทางดำเนินการ

4.1 กำหนดระบบที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะ และเพิ่มประสิทธิภาพของทุกช่วงวัย อาทิ การพัฒนา คุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบ คุณวุฒิวิชาชีพ โดยมีกลไกการวัดและประเมินผล เพื่อเทียบโอนความรู้และประสบการณ์หน่วยการเรียนรู้ ที่ชัดเจน การสร้าง Career Path สำหรับส่งเสริม เยาวชนที่มีศักยภาพด้านกีฬาให้สามารถพัฒนา ไปสู่นักกีฬาอาชีพ การจัดให้มีระบบที่สามารถ รองรับความต้องการพัฒนาปรับปรุงทักษะอาชีพ ของทุกช่วงวัย และการศึกษาแนวทางการพัฒนา เป็นรูปแบบธนาคารหน่วยกิต

4.2 ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแก่เด็ก ที่มีความสามารถแต่ไม่มีทุนทรัพย์เป็นกรณีพิเศษ ตลอดจนแก้ไขปัญหาหนี้สินทางการศึกษา โดยการปรับ โครงสร้างหนี้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และทบทวนรูปแบบการให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ที่เหมาะสม พร้อมทั้งสนับสนุนการใช้องค์ความรู้ ของอุดมศึกษาเข้ามีส่วนร่วมจัดระบบการศึกษา แบบที่เลี้ยงเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

อุตสาหกรรมเป้าหมายภายใต้แนวคิด BCG สร้างกลไกสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถ ของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชนให้มีทักษะความสามารถ ทั้งในการบริหารจัดการธุรกิจสมัยใหม่ การสร้างสรรค์ นวัตกรรม และความสามารถในการนำเทคโนโลยี ดิจิทัลมาปรับใช้ได้มากขึ้น

3.3 ผลิตและพัฒนา กำลังคนเพื่อตอบโจทย์ ภาครัฐอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ

4.3 ลงทุนในโครงข่ายอินเทอร์เน็ตเกตเวย์ และเทคโนโลยีสื่อสารไร้สายในระบบ 5G ให้สามารถ สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ทางเศรษฐกิจ สนับสนุนนโยบายด้านสังคม อาทิ การบริการด้านการศึกษา และการบริการ ด้านสาธารณสุข ตลอดจนสร้างโอกาสการพัฒนา อาชีพของประชาชน

4.4 พัฒนาโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการ ภาครัฐสมัยใหม่ โดยการจัดรูปแบบองค์กรใหม่ ที่มีความยืดหยุ่นคล่องตัว จัดอัตรากำลังและพัฒนา ศักยภาพเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปรับเปลี่ยนกระบวนการ อนุมัติให้เป็นระบบดิจิทัล พัฒนาโปรแกรมออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการ พัฒนาระบบ ข้อมูลขนาดใหญ่ในการบริหารราชการแผ่นดิน (Big Data) เปิดเผยข้อมูลเพื่อความโปร่งใสและสร้าง ระบบธรรมาภิบาล ตลอดจนให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาบริการและตรวจสอบภาครัฐ

6. นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2570

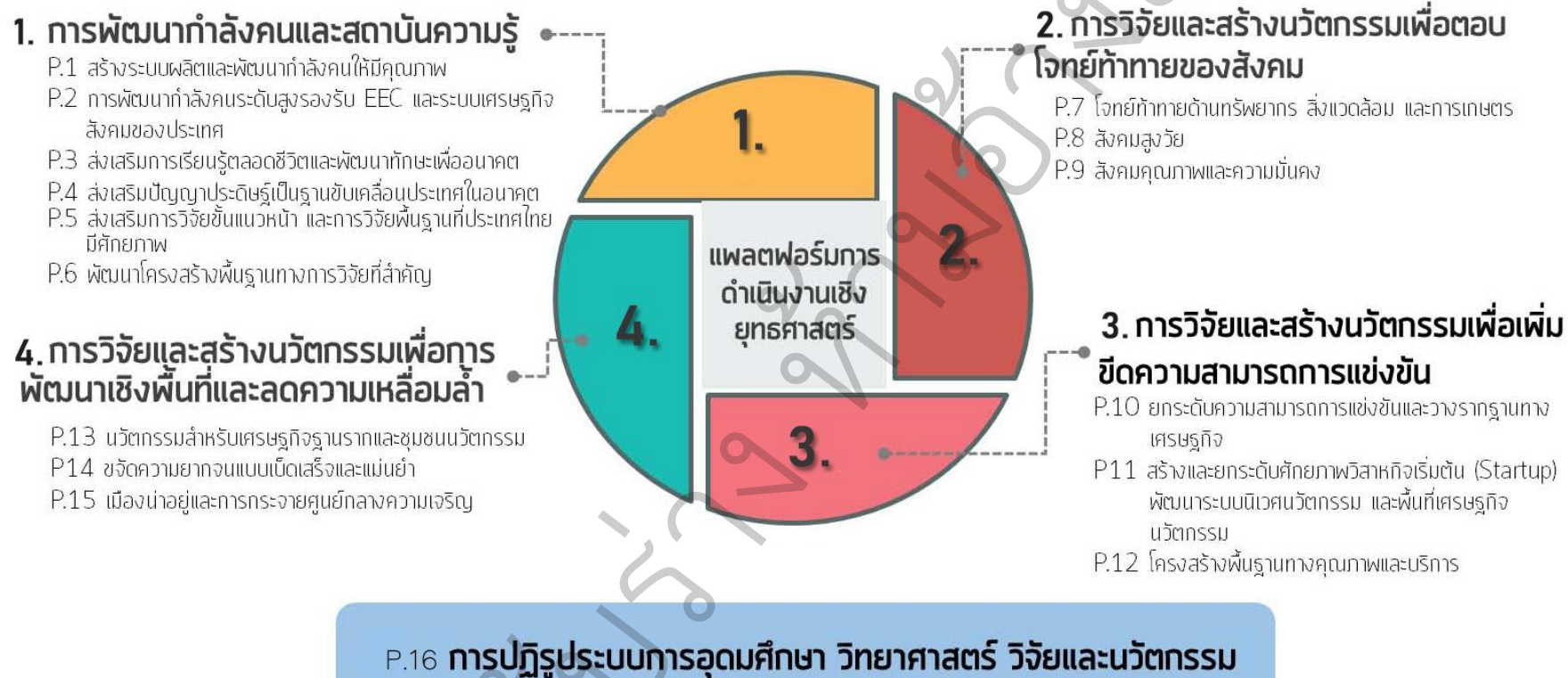
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 - 2570 ขึ้น ให้ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ มุ่งเน้นการพัฒนานโยบายสำหรับทุกกลุ่มทั้งเชิงพื้นที่และระดับประเทศ และอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่มีข้อมูลสนับสนุน (Evidence – based Policy) โดยกำหนดเป้าหมายหลักและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Objectives) รวมถึงประเด็นสำคัญ (Key Issues) ในการพัฒนาอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่ยึดหลักเน้นความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์เป็นสำคัญ (Demand – driven) เพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ดังนี้

วิสัยทัศน์ อววน.

“เตรียมคนไทยแห่งศตวรรษที่ 21 พัฒนาเศรษฐกิจที่กระจายโอกาสอย่างทั่วถึง สังคมที่มั่นคง และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน โดยสร้างความเข้มแข็งทางนวัตกรรมระดับแนวหน้าในสากล นำพาประเทศไทยสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว”

หน่วยงานทุกภาคส่วนและทุกระดับในระบบอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำเป็นต้องมีบทบาทร่วมกันต่อการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ดังกล่าวให้บรรลุผล ในปี พ.ศ. 2570 โดยใช้กลไกด้านการพัฒนาคนควบคู่กับการพัฒนาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมในลักษณะแพลตฟอร์ม (platform) ความร่วมมือ ประกอบด้วย 4 แพลตฟอร์ม 16 โปรแกรม พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (Objectives and Key Results: OKRs) เพื่อแปลงลงสู่แนวทางระดับต่าง ๆ ให้เกิดผลอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม ดังภาพที่ 1.10 นโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2563 - 2570

นโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2563 -2570

ภาพที่ 1.10 นโยบายและยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2563 - 2570

ส่วนที่ 1 : บริบทของอุดมศึกษา

1.3 สถิติอุดมศึกษา

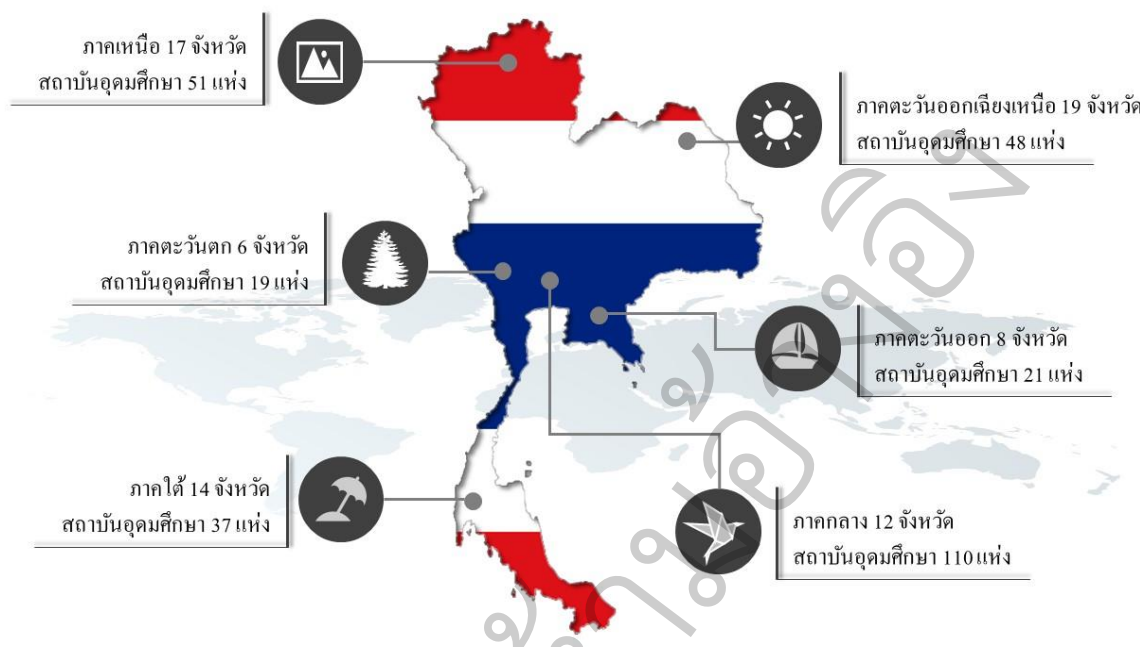
การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในแบบมหาวิทยาลัยตามแบบสากลจัดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2459 รวมระยะเวลาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 103 ปี มีวิวัฒนาการของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ เมื่อปี พ.ศ. 2542 จนถึงการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ในปี พ.ศ. 2562 โดยนำสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามาสังกัดภายใต้กระทรวงการอุดมศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีจุดมุ่งเน้นในการผลิตกำลังคนชั้นสูงทั้งใน ระดับปริญญาตรี โท และเอก รวมทั้งการนำงานวิจัยมาต่อยอดเป็นนวัตกรรมให้เกิดความเข้มแข็งของการพัฒนาประเทศทั้งในมิติของสังคมและเศรษฐกิจ โดยในปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งรัฐและเอกชน รวม 155 แห่ง มีผู้เรียนรวมทั้งสิ้นประมาณ 1.86 ล้านคน (ข้อมูลปีการศึกษา พ.ศ. 2560) การขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาของไทยสามารถจำแนกออกเป็น 4 ช่วงระยะของการพัฒนา ที่มีจุดเน้นในการผลิตกำลังคนแตกต่างกันตามบริบทของการพัฒนาประเทศในขณะนั้น โดยในระยะที่ 1 สถาบันอุดมศึกษายังมีอยู่เพียงไม่กี่แห่งจะเน้นการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนระดับสูงในภาครัฐ เพื่อเข้ารับราชการเป็นหลัก ระยะที่ 2 เป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษาไปยังภูมิภาคเกิดการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาขึ้นในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ของประเทศ ระยะที่ 3 เป็นการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อมวลชน มีการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาระบบเปิดในรูปแบบของตลาดวิชา เพื่อรองรับความต้องการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยมีจำนวนผู้จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น และปัจจุบันระยะที่ 4 เป็นช่วงสำคัญเป็นช่วงของการรองรับการขับเคลื่อนนโยบาย Thailand 4.0 ที่จะใช้ศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาในฐานะแหล่งที่รวมองค์ความรู้สร้างคนคุณภาพสูงสร้างงานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้หลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลาง

ภาพที่ 1.11 103 ปี การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

1. สถาบันอุดมศึกษา

การกระจายตัวของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา และหน่วยงานอื่นที่มีการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป

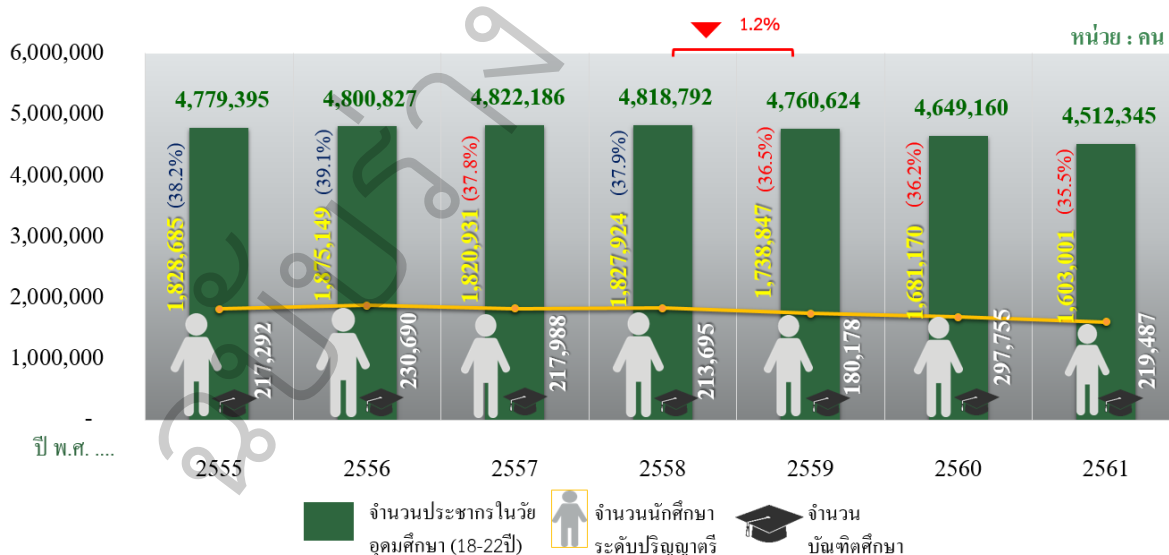

ภาพที่ 1.12 การกระจายตัวของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา และหน่วยงานอื่น

ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับกระทรวงการอุดมศึกษาฯ จำนวน 155 แห่ง แบ่งเป็น มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จำนวน 26 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 72 แห่ง มหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 56 แห่ง ในจำนวนมหาวิทยาลัยของรัฐสามารถแบ่งกลุ่มย่อยเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ กลุ่มเก่า 9 แห่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง (2 กลุ่มหลังนี้สามารถจัดรวมเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐกลุ่มใหม่ได้) นอกจากนี้ กระทรวงการอุดมศึกษาฯ ดูแลสถาบันวิทยาลัยชุมชนอีก 20 แห่งใน 20 จังหวัด มีสถานะเทียบเท่ากรม หรือ 1 สถาบันอุดมศึกษา ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษามีการจัดตั้งกระจายตัวอยู่ทุกภูมิภาค ทั้งนี้ ยังไม่นับรวมวิทยาเขตที่ตั้งขึ้นเพื่อขยายโอกาสให้กับผู้ที่ต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในหลากหลายพื้นที่ของประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนขีดความสามารถของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จะรองรับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง ขณะที่ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรย่อมส่งผลต่อจำนวนผู้เรียนที่ลดลง และในระยะยาวย่อมส่งผลต่อการคงอยู่ของสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนที่ต้องปรับตัวให้รองรับทิศทางของบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว

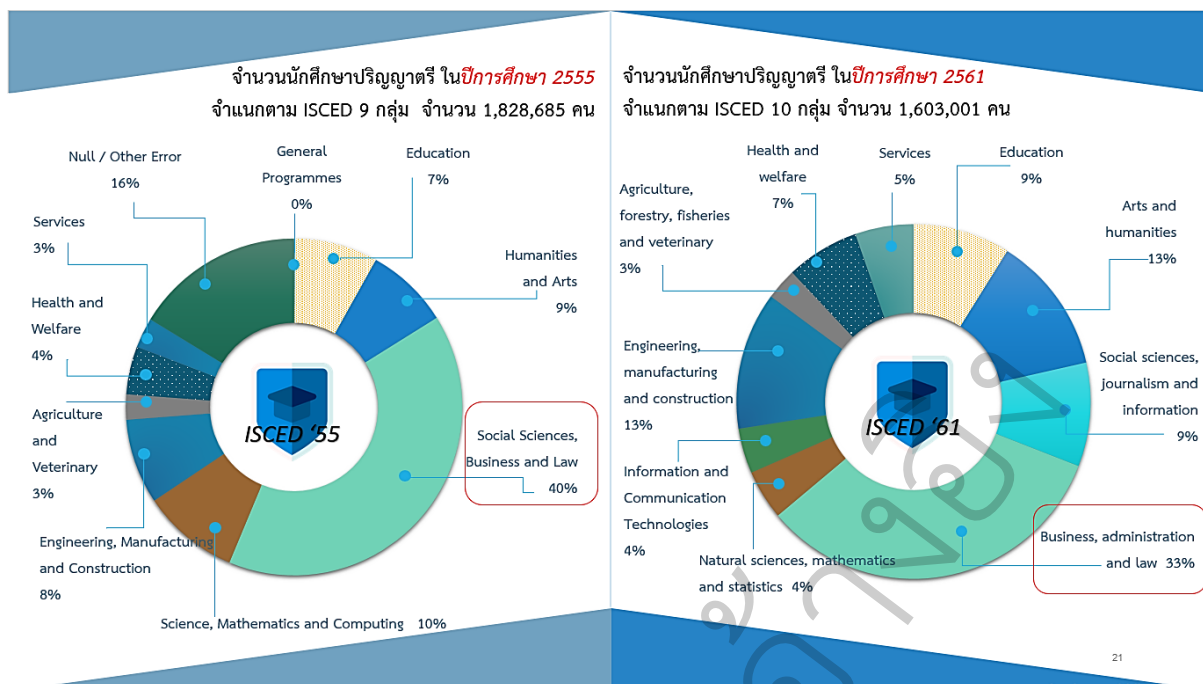
2. จำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

หากพิจารณาการขยายตัวของจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ เปรียบเทียบกับจำนวนประชากรในช่วงวัยอุดมศึกษา (อายุระหว่าง 18 – 22 ปี) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – 2561 พบว่าจำนวนประชากรในช่วงวัยอุดมศึกษามีแนวโน้มหดตัวลงสอดคล้องกับแนวโน้มโครงสร้างประชากรทั้งระบบ ซึ่งในปี พ.ศ. 2559 มีหดตัวจากปี พ.ศ. 2558 คิดเป็นร้อยละ 1.2 โดยแนวโน้มที่ลดลงจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต เมื่อพิจารณาจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะการเปลี่ยนแปลงแบบหดตัว ดังเช่น จำนวนประชากรวัยอุดมศึกษา คิดเป็นสัดส่วนนักศึกษาต่อประชากรในปี พ.ศ. 2559 อยู่ที่ร้อยละ 36.5 ลดลงจากปี พ.ศ. 2558 ที่ร้อยละ 37.9 และลดลงอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2560 – 2561 ที่ร้อยละ 36.2 และร้อยละ 35.5 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อได้พิจารณาจำนวนบัณฑิตศึกษา ยังมีการเปลี่ยนแปลงแบบผกผันตลอดระยะเวลา 7 ปี ซึ่งเมื่อนำมากำหนดสัดส่วนเปรียบเทียบกับจำนวนนักศึกษาแล้ว พบว่าอัตราส่วนการเปลี่ยนแปลงยังอยู่ในระดับที่น้อยมาก ดังนั้น สามารถสรุปการวิเคราะห์จากสถิติในช่วงต้นได้ว่า กลุ่มประชากรช่วงอายุ 18 – 22 ปี ถือเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก (Age Group) ของการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีแนวโน้มลดลง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการรับนักศึกษาเข้าสู่สถาบันอุดมศึกษา และเพื่อยังคงประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของทรัพยากรที่ลงทุนในระบบอุดมศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่อุดมศึกษาต้องเร่งขยายกลุ่มเป้าหมายเพื่อทดแทนจำนวนผู้เรียนในกลุ่มเป้าหมายเดิม

ภาพที่ 1.13 กราฟแสดงจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ เปรียบเทียบกับจำนวนประชากรในช่วงวัยอุดมศึกษา (อายุระหว่าง 18 – 22 ปี) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – 2561

ภาพที่ 1.14 กราฟแสดงสัดส่วนจำนวนนักศึกษาปริญญาตรี จำแนกตาม 3 กลุ่มสาขาวิชา และ ISCED ปี พ.ศ. 2555 และ ปี พ.ศ. 2561 ของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา

จำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา ปี พ.ศ. 2555 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2561 พบว่ามีจำนวนนักศึกษาลดลง คิดเป็นร้อยละ 12.34 ซึ่งสอดคล้องกับการหดตัวของจำนวนประชากรในวัยอุดมศึกษา ดังนั้น จึงพิจารณาจำนวนนักศึกษาในสัดส่วนสาขาวิชาตามการจัดกลุ่มของ ISCED ในช่วงปีเดียวกัน พบว่า สาขาวิชาที่ได้รับความสนใจเข้าศึกษามากที่สุดยังคงอยู่ในกลุ่มทางด้านสังคมศาสตร์ ในกลุ่ม Social Sciences, Business and Law คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 40 เมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาปริญญาตรีทั้งหมดของปี พ.ศ. 2555 และในปี พ.ศ. 2561 กลุ่ม Business, Administration and Law และ กลุ่ม Social Science, Journalism and Information คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 33 และร้อยละ 9 เมื่อเทียบกับจำนวนนักศึกษาปริญญาตรีทั้งหมดของปีตามลำดับ ทั้งนี้ ได้จำแนกกลุ่มสาขาวิชาออกตามลักษณะของอัตราการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนได้ดังนี้ กลุ่มสาขาวิชาที่ขยายตัว ได้แก่ กลุ่ม Education, กลุ่ม Social sciences, Journalism, Information, Business, Administration and Law, และ กลุ่ม Services ขยายตัวร้อยละ 2, กลุ่ม Arts and Humanities ร้อยละ 4, กลุ่ม Health and welfare ร้อยละ 3, กลุ่ม Engineering, Manufacturing and Construction ร้อยละ 5 ในส่วนกลุ่มสาขาวิชาที่หดตัว ได้แก่ กลุ่ม Natural sciences, mathematics and statistics และ Information and Communication Technologies ร้อยละ 2 และกลุ่มสาขาวิชาที่ชะลอการขยายตัว ได้แก่ กลุ่ม Agriculture, forestry, fisheries and veterinary การเปรียบเทียบลักษณะการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มสาขาวิชาจะพบว่า กลุ่มสาขาทางด้านสังคมศาสตร์และการบริการมีการขยายตัวเป็นส่วนใหญ่ประกอบกับมีแนวโน้มที่ดีเมื่อกลุ่มสาขาวิศวกรรมศาสตร์และกลุ่มสุขภาพบริการอันเป็นกลุ่มที่จะตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาของประเทศ

ในอนาคตมีการขยายตัวมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มสาขาที่ต้องเร่งผลักดันให้ผู้เรียนสนใจและเห็นประโยชน์ที่จะเติบโตในสายอาชีพ (Career Path) คือ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเกษตรศาสตร์ ที่พบว่ามีการหดตัวและชะลอการขยายตัว ด้วยเหตุที่ต้องเร่งผลักดันเนื่องจากกลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มที่คาดการณ์ว่าจะตอบโจทย์การพัฒนาประเทศในอนาคต ดังนั้น อุดมศึกษาในบทบาทการผลิตกำลังคนจะมีส่วนผลักดันสัดส่วนสาขาวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้เกิดดุลยภาพ โดยนำโจทย์ปัญหาดังกล่าวไปกำหนดการวางแผนเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนให้ชัดเจนเพื่อให้ทรัพยากรบุคคลที่มีจำนวนจำกัด สามารถได้รับการพัฒนาในสาขาที่ตรงกับความต้องการจากภาคอุตสาหกรรมและบริการได้อย่างตรงทิศทาง อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาอัตราการว่างงานและผลักดันศักยภาพการแข่งขันของประเทศได้อย่างแท้จริง

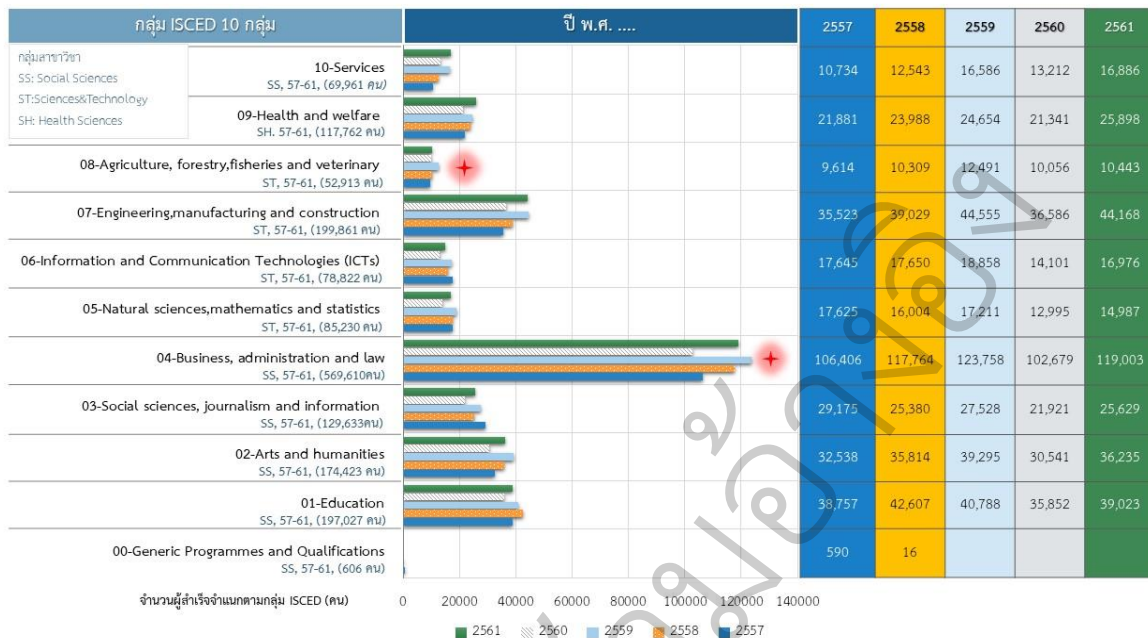
เมื่อพิจารณาจากภาพที่ 1.15 พบว่า กลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐยังคงเป็นกลุ่มที่ผลิตบัณฑิตในสัดส่วนที่สูงที่สุด เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของอัตราการเปลี่ยนแปลงในแต่ละประเภทสถาบัน พบว่ามหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยเอกชน และสถาบันวิทยาลัยชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงแบบพหุผัน ในประเภทที่น่าสนใจคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดที่ร้อยละ 157.8 ในปี พ.ศ. 2561 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า และมหาวิทยาลัยไม่จำกัดรับ (เปิด) หดตัวลดลงอย่างต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2559 ที่ร้อยละ 25.2 และ 78.8 ตามลำดับ

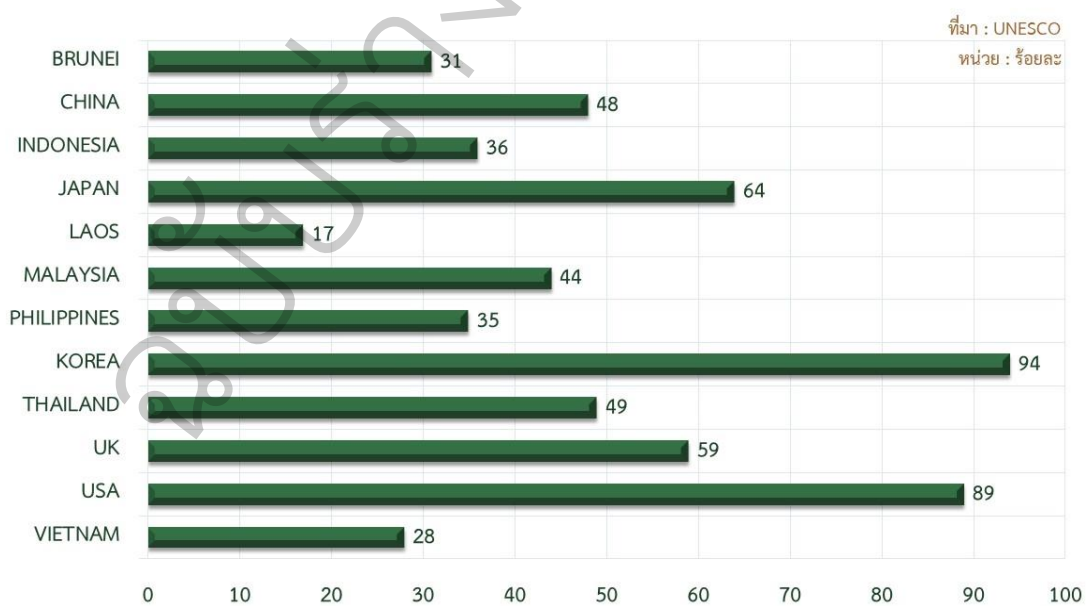
ภาพที่ 1.15 กราฟแสดงจำนวนนักศึกษาผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด จำแนกตามประเภทสถาบันอุดมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2557 - 2561

เมื่อพิจารณาผู้สำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2557 - 2561 จำแนกสาขาวิชาตามการจัดกลุ่ม ISCED มีความสอดคล้องกับการวิเคราะห์จำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีในปี พ.ศ. 2555 - 2561 จำแนกสาขาวิชาตามการจัดกลุ่ม ISCED พบว่า กลุ่มสาขาวิชาด้านสังคมศาสตร์มีสัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษามากกว่า

กลุ่มสาขาวิชาด้านวิทยาศาสตร์ โดยกลุ่มที่มีผู้สำเร็จการศึกษามากที่สุด คือ กลุ่ม Business, Administration and Law สำหรับกลุ่มที่มีผู้สำเร็จในสัดส่วนที่ต่ำกว่าและต่ำที่สุด คือ กลุ่ม Agriculture, forestry, fisheries and veterinary ดังภาพที่ 1.16

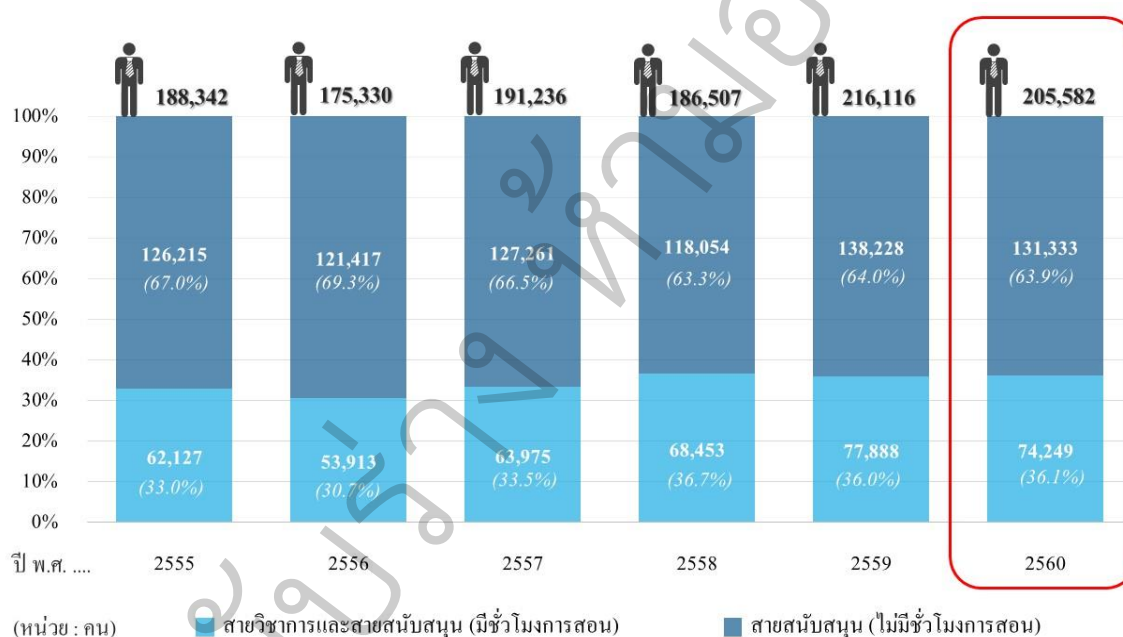
ภาพที่ 1.16 กราฟแสดงจำนวนนักศึกษาผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด จำแนกตามการจัดกลุ่มสาขาวิชา ISCED ระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2561

ภาพที่ 1.17 สัดส่วนของประชากรช่วงอายุ 18–22 ปี ที่เข้าสู่อุดมศึกษาของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ปี พ.ศ. 2559

การเปรียบเทียบสัดส่วนประชากรช่วงอายุ 18–22 ปี ที่เข้าสู่ระบบอุดมศึกษาในปี พ.ศ. 2559 ของประเทศไทยจากข้อมูลของ UNESCO พบว่า มีอัตราการเข้าสู่ระบบอุดมศึกษาที่ร้อยละ 49 ซึ่งนับได้ว่า มีผู้เรียนในอุดมศึกษาอยู่ในระดับสูงประเทศหนึ่งของโลก โดยมีสัดส่วนประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรวัย 18-22 ปี แสดงถึงโอกาสการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนนโยบายของรัฐเพื่อให้ประเทศหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง ยังจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการผลิตบัณฑิตทั้งในมิติเชิงปริมาณและคุณภาพไปพร้อมกัน เพื่อให้ทัดเทียมกับนานาชาติหรือประเทศพัฒนาแล้วในโลก ดังนั้น อุดมศึกษาจึงต้องนำผลการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั่วโลก มาพิจารณาร่วมกับศักยภาพในมิติต่างๆ ทั้งทางด้านหลักสูตรความร่วมมือกับนานาชาติ การแลกเปลี่ยนผู้เรียน และบุคลากร ตลอดจนการกำหนดบทบาทของอุดมศึกษาไทยในเวทีโลกให้ชัดเจน

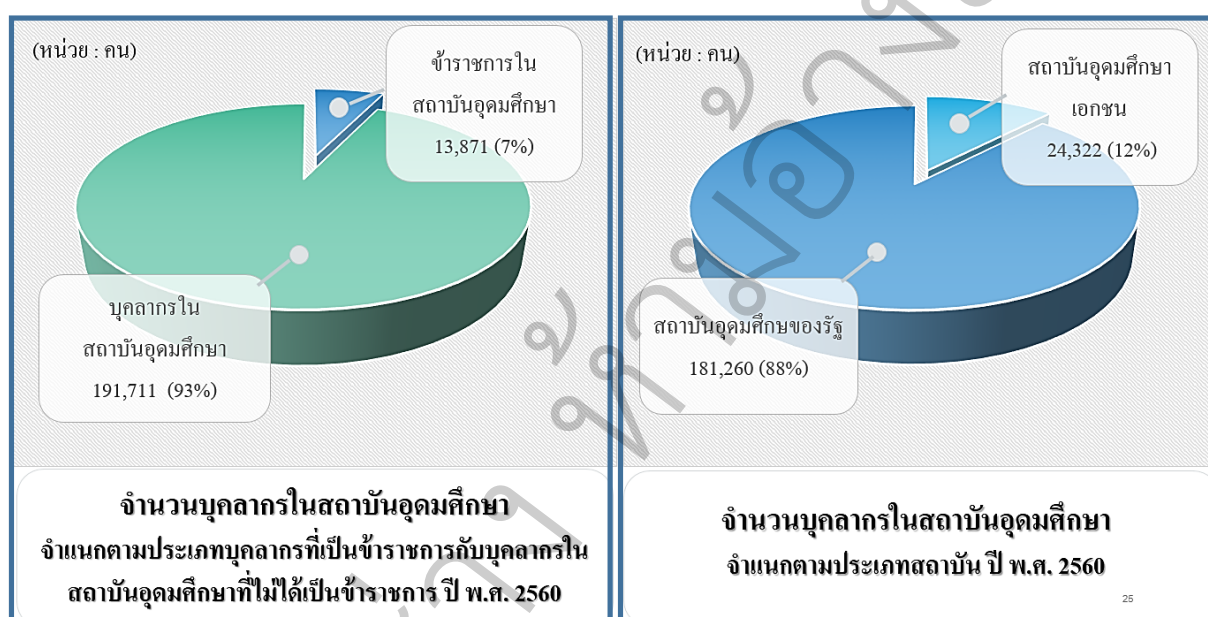
3. บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

ภาพที่ 1.18 จำนวนบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษาปี พ.ศ. 2555 – 2560

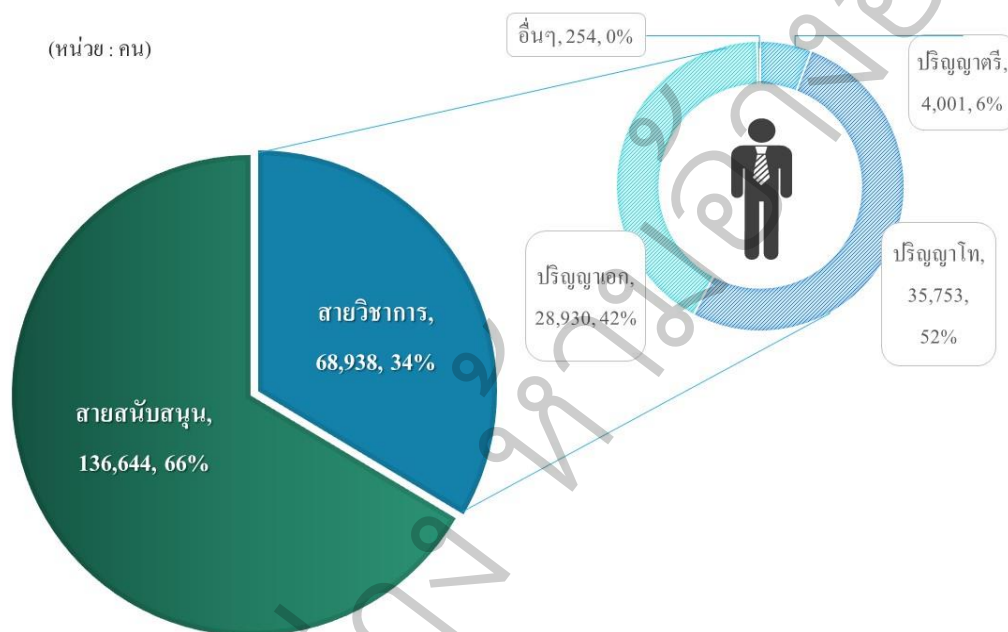
บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาทั้งรัฐและเอกชนประกอบด้วยสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีชั่วโมงการสอนและช่วยสอน และสายสนับสนุนที่ไม่มีชั่วโมงสอนในช่วงปี พ.ศ. 2555 - 2560 มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในสายวิชาการและสายสนับสนุนที่มีชั่วโมงการสอนปี พ.ศ. 2558 จาก 68,453 คน เป็น 74,249 คน ในปี พ.ศ. 2560 คน โดยมีอัตราการขยายตัวถึงร้อยละ 8 และมีสัดส่วนระหว่างสายวิชาการ : สายสนับสนุนเป็น 36 : 64 หรือคิดเป็นสายวิชาการ 1 คนต่อสายสนับสนุน 1.77 คน โดยประมาณ ทั้งนี้ หากพิจารณาประเภทบุคลากรที่อยู่ในระบบอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา ปี พ.ศ. 2560 พบว่ามีข้าราชการเหลืออยู่ในสถาบันอุดมศึกษาเพียงร้อยละ 7 ของบุคลากรในระบบอุดมศึกษาทั้งหมด

เนื่องจากการเปลี่ยนสถานภาพจากสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดของรัฐ ไปเป็นสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาขนาดใหญ่ ที่มีบุคลากรจำนวนมาก ทำให้แนวโน้มจำนวนข้าราชการลดลงอย่างต่อเนื่อง หากพิจารณาจำนวนบุคลากรจากประเภทของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ : สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน จะมีสัดส่วนอยู่ที่ 88 : 12 ซึ่งแสดงว่าบุคลากรส่วนใหญ่อยู่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และไม่ได้มีสถานภาพเป็นข้าราชการ หากพิจารณาจำนวนนักศึกษารวมในสถาบันอุดมศึกษาจะพบว่าร้อยละ 84 อยู่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ส่งผลให้การขยายตัวของบุคลากรในสถาบันของรัฐมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ขณะที่ในอนาคตจำนวนผู้เรียนในระบบอุดมศึกษาเริ่มลดลง อาจส่งผลกระทบต่องบประมาณที่ขอรับสนับสนุนเพิ่มขึ้นเพื่อใช้เป็นค่าตอบแทนของบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาในอนาคต ตามแผนภาพ 1.19

ภาพที่ 1.19 จำนวนบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามประเภทบุคลากรที่เป็นข้าราชการกับบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาที่ไม่ได้เป็นข้าราชการ ปี พ.ศ. 2560

บุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาและมีตำแหน่งทางวิชาการคิดเป็นร้อยละ 34 ของจำนวนบุคลากรทั้งหมดในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน โดยจำแนกระดับการศึกษาของบุคลากรสายวิชาการ ระดับปริญญาเอก : ปริญญาโท : ปริญญาตรี : อื่น ๆ เป็น 42 : 52 : 5 : 1 และมีสัดส่วนทางวิชาการ อาจารย์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ : รองศาสตราจารย์ : ศาสตราจารย์ เป็น 71 : 20 : 8 : 1 ตามลำดับ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าบุคลากรสายวิชาการซึ่งเป็นสายหลักทำหน้าที่สอนในสถาบันอุดมศึกษาจะมีการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาถึงร้อยละ 99 ของบุคลากรสายวิชาการทั้งหมด โดยเฉพาะระดับปริญญาเอกซึ่งมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 42 ของบุคลากรสายวิชาการ ภาพที่ 1.20

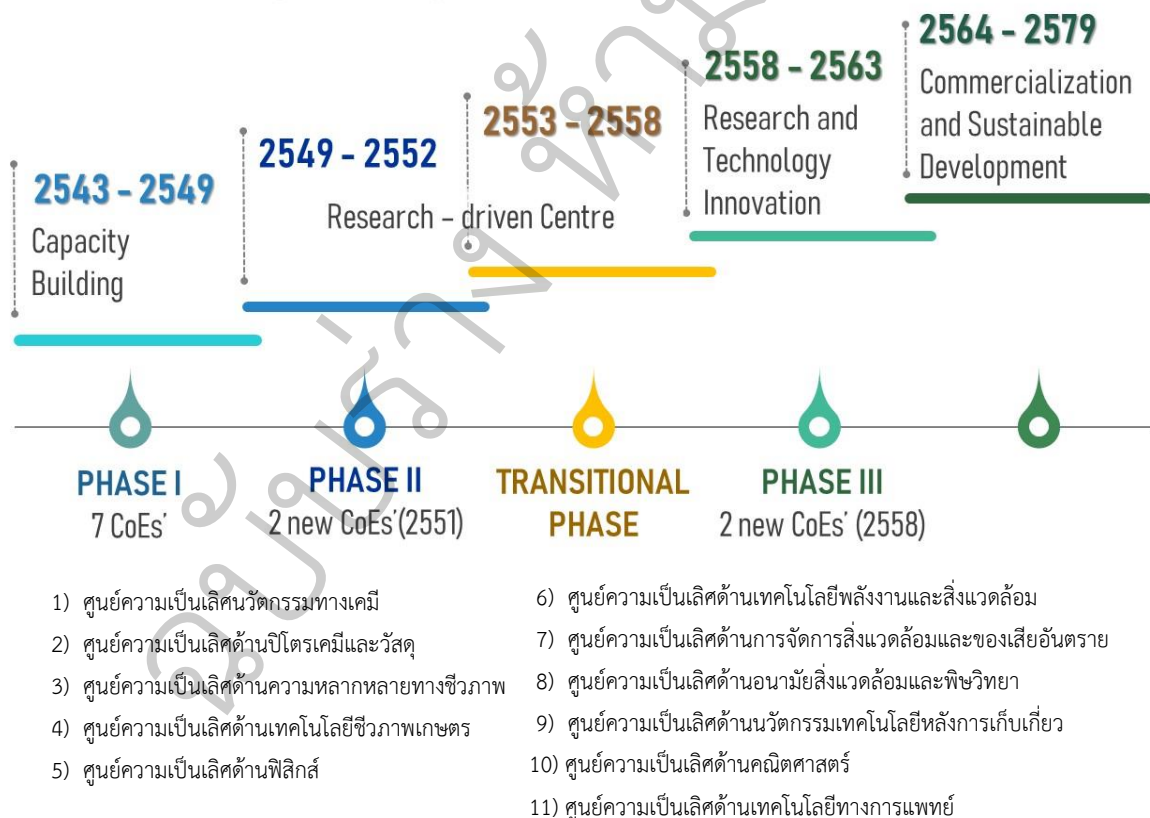
ภาพที่ 1.20 จำนวนบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา พ.ศ. 2560

4. การขับเคลื่อนวิจัยของสถาบันอุดมศึกษาไทย

สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งสำคัญของประเทศในสร้างสรรค์การทำวิจัยและผลิตผลงานวิจัย เป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนการยกระดับขีดความสามารถของประเทศ รวมทั้งสร้างความยอมรับในระดับนานาชาติ รัฐบาลได้เล็งเห็นความจำเป็นในการนำงานวิจัยและนวัตกรรมมาขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยจุดเริ่มต้นที่สำคัญคือการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศโดยเป็นการทำงานร่วมกันของสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน เพื่อเป็นฐานการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีรวม 7 ศูนย์ ในปี พ.ศ. 2543 ปัจจุบันมีศูนย์ความเป็นเลิศรวม 11 ศูนย์ โดยมีการจัดสรรงบประมาณเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 จนถึงปี พ.ศ. 2560 รวมประมาณ 7,820 ล้านบาท มีผลงานที่เกิดจากงบประมาณแผ่นดิน และแหล่งเงินจากภายนอก ประกอบด้วยผลงานวิจัยตีพิมพ์ถึง 9,322 เรื่อง แบ่งเป็นนานาชาติ 7,011 เรื่อง และในประเทศ 2,311 เรื่อง การพัฒนากำลังคนระดับสูงระดับปริญญาโท 7,060 คน ระดับปริญญาเอก 1,602 คน และระดับหลังปริญญาเอก 103 คน

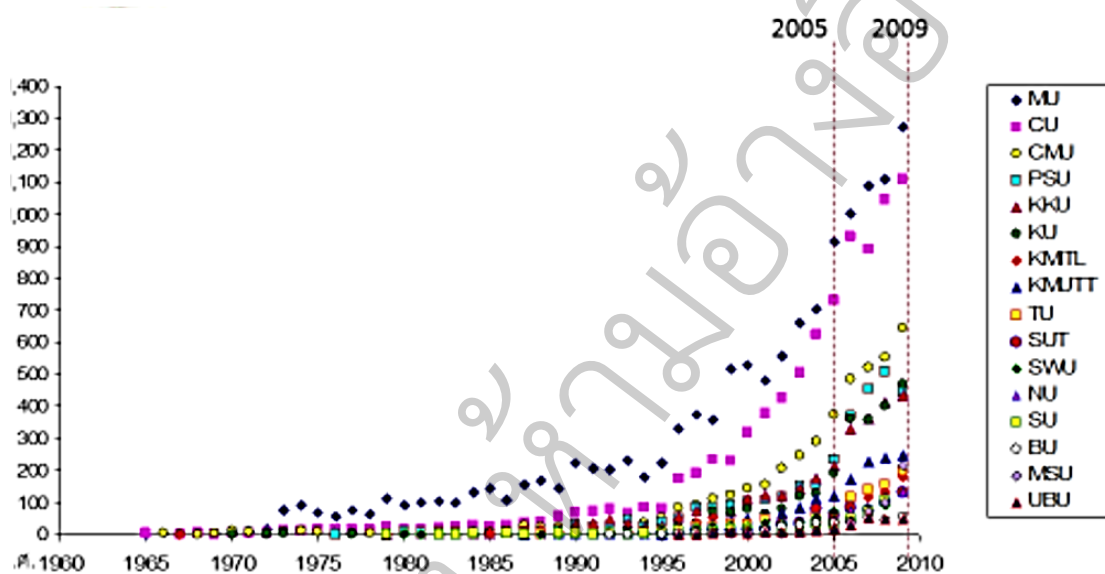
CoEs' Phasing Development

ภาพที่ 1.21 การพัฒนาของศูนย์ความเป็นเลิศในระยะต่าง ๆ

การขับเคลื่อนสำคัญ ในปีช่วงปี พ.ศ. 2553 โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ในขณะนั้น ได้จัดทำโครงการ “มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ” ทำให้เกิดกลุ่มมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ (National Research Universities) จำนวน 9 แห่ง ที่ประกอบด้วย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

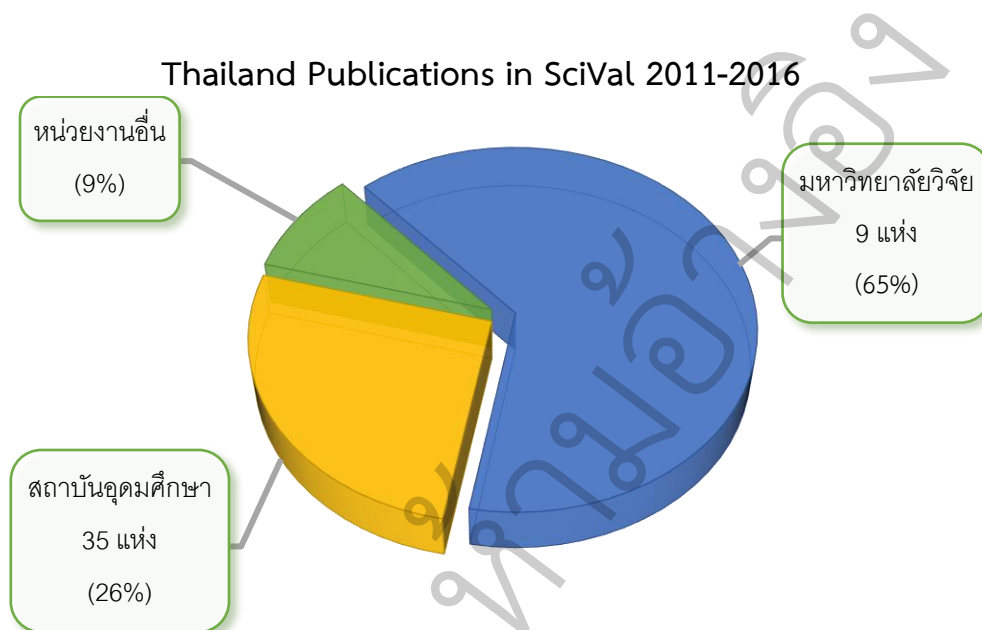
International Research Publications Record of
Thai Universities Scopus Database 2009

ภาพที่ 1.22 กราฟแสดงข้อมูลผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติของ 16 มหาวิทยาลัยไทยจาก Scopus Database ปี พ.ศ. 2548 - 2552 ใช้สำหรับการคัดเลือกมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ

สกอ. ได้ให้การสนับสนุนเงินวิจัยต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 5 ปีงบประมาณ (พ.ศ. 2554 - 2558) ภายใต้งบประมาณ “โครงการไทยเข้มแข็ง” มีกรอบวงเงินเริ่มต้น 12,000 ล้านบาท ต่อมาเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2552 สำนักงบประมาณได้มีการปรับลดกรอบวงเงินเหลือเพียง 5,000 ล้านบาท นอกจากกลุ่มมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติแล้ว ยังมีมหาวิทยาลัยระดับกลางของรัฐ อีก 70 แห่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยของรัฐ 20 แห่ง และมหาวิทยาลัยกลุ่มใหม่ (มหาวิทยาลัยราชภัฏ 40 แห่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง และสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน) ได้รับความสนับสนุนทุนวิจัยจาก สกอ. เช่นกัน โดยสถาบันอุดมศึกษากลุ่มนี้ได้รับการสนับสนุนในโครงการวิจัยที่เป็นโครงการในสาขาวิชาเด่นและจำเพาะของแต่ละสถาบันในการมุ่งเน้นการค้นคว้าความรู้ ความเข้าใจชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ดิน-น้ำ-ป่า ความหลากหลายทางชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โครงการมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติได้ปิดโครงการในปี พ.ศ. 2560 ได้สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ นักศึกษาระดับปริญญาโท 1,355 คน ปริญญาเอก 755 คน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ในโครงการวิจัยกลุ่มเกษตร กลุ่มพัฒนาเทคโนโลยีและกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพจำนวน 18 โครงการ พบว่ามีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) อยู่ระหว่าง 14 – 48,891 ล้านบาท มีอัตราส่วนผลที่ให้ต่อต้นทุน (B/C Ratio) อยู่ระหว่าง 3.56 – 139.70 คือทุกโครงการวิจัยมีความคุ้มค่าเชิงเศรษฐกิจ โดยมีผลต่อการลงทุนไม่ต่ำกว่า 3 เท่าและสูงสุดถึง 140 เท่า

ภาพที่ 1.23 ข้อมูลผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติในประเทศไทย จาก Scival ปี พ.ศ. 2554 - 2559

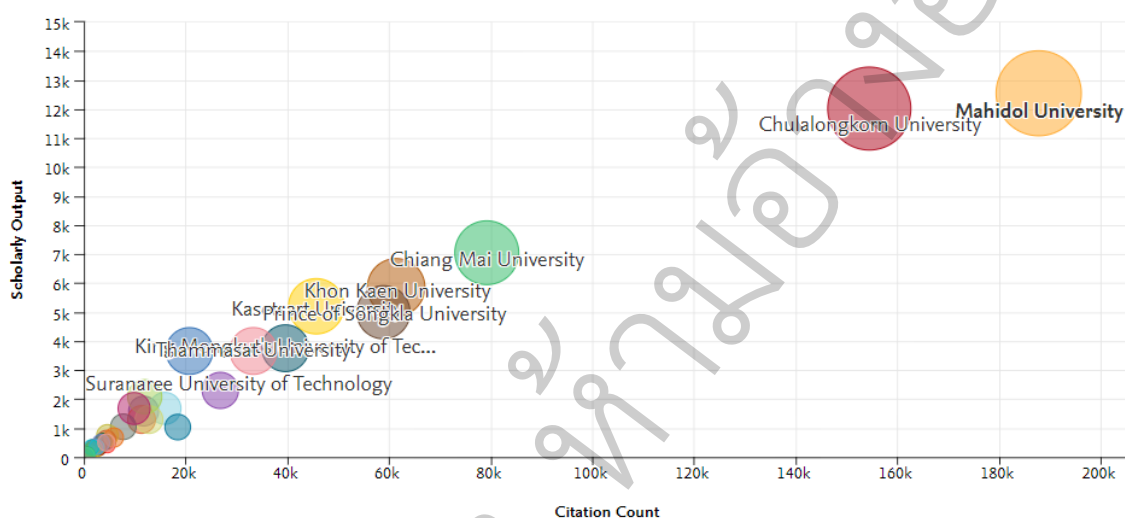
หากพิจารณาศักยภาพด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยเพื่อตอบโจทย์นโยบายในการยกระดับขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ ให้สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกตามบริบทของการพัฒนาในขณะนั้น เมื่อสืบค้นจากฐานข้อมูล Scopus ซึ่งเป็นฐานข้อมูลระดับนานาชาติ จะพบว่ามากกว่าร้อยละ 90 ของผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในระดับนานาชาติในช่วงปี พ.ศ. 2554 - 2559 มาจากมหาวิทยาลัย 44 แห่ง ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลของปี พ.ศ. 2554 - 2559 โดยโปรแกรม Scival พบว่า ร้อยละ 65 เป็นผลงานจากมหาวิทยาลัยวิจัย 9 แห่ง ในขณะที่อีกร้อยละ 26 มาจากสถาบันอุดมศึกษา 35 แห่ง และอีกร้อยละ 9 เป็นงานวิจัยของหน่วยงานอื่น ๆ ในประเทศ

สถาบันอุดมศึกษาเป็น Key Drivers ที่สำคัญของระบบวิจัยของประเทศไทย

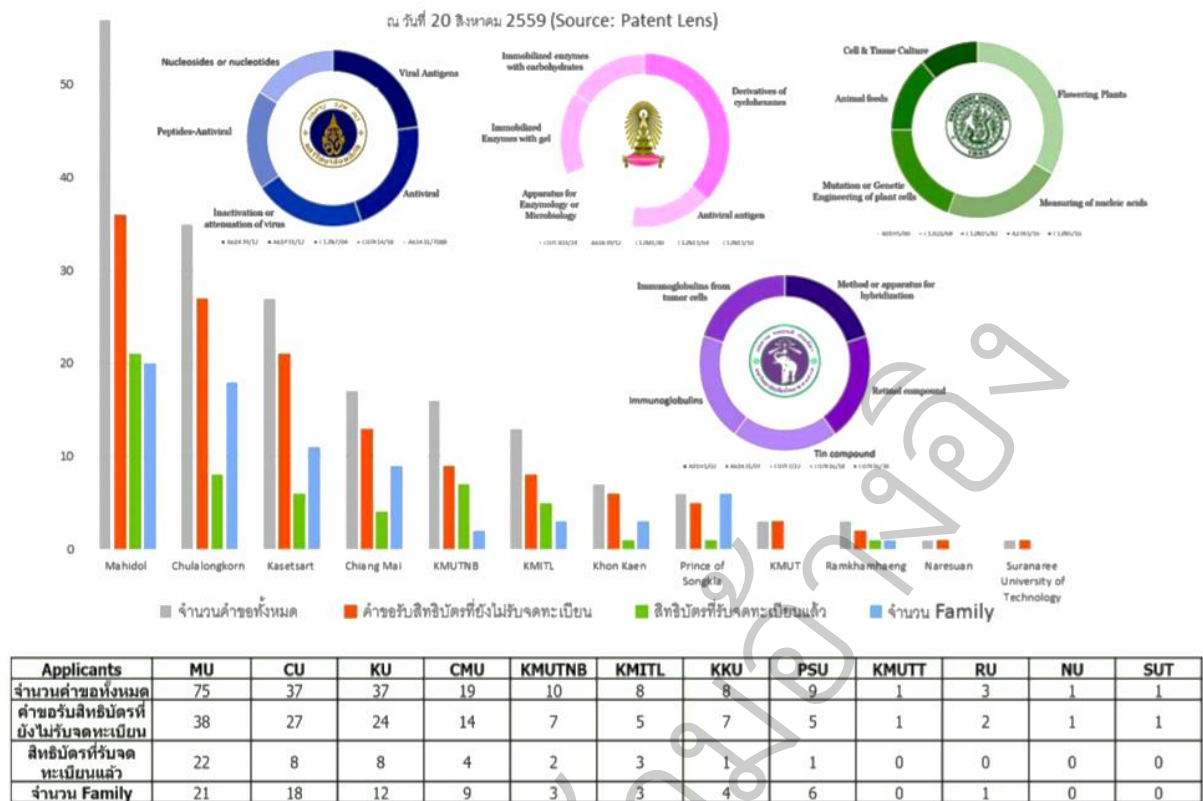
จากฐานข้อมูล Scopus ในช่วงปี พ.ศ. 2557 – 2561 (ค.ศ. 2014 – 2018) พบว่าสถาบันอุดมศึกษามีผลงานตีพิมพ์ในระดับนานาชาติ โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2557 รวม 14,165 เรื่อง เพิ่มขึ้นเป็น 20,127 เรื่องในปี พ.ศ. 2561 เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 42 ของปี พ.ศ. 2557 และมีผลงานตีพิมพ์ในระดับนานาชาติในส่วนของสถาบันอุดมศึกษารวม 81,524 เรื่อง เมื่อคิดจากผลงานตีพิมพ์ในระดับนานาชาติในส่วนของประเทศไทยคิดเป็นถึงร้อยละ 88 ของผลงานที่ตีพิมพ์ทั้งหมดของประเทศไทยในฐานข้อมูล Scopus

Thailand Publications in SciVal 2014-2018

ภาพที่ 1.24 ข้อมูลผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติของ 44 สถาบันอุดมศึกษา

ในส่วนของ Citation Index ซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงคุณภาพของผลงานวิจัยนั้น พบว่ามีเพียง 10 มหาวิทยาลัยวิจัยเท่านั้นที่มีจำนวน Cumulative Citation Index เกิน 10,000 ในฐานข้อมูล SCOPUS ในปี พ.ศ. 2557 - 2561 (ภาพที่ 1.24) ดังนั้น Citation index และ International Patent (ภาพที่ 1.25) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลถึงการจัดอันดับมหาวิทยาลัยและการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ของ Intentional Institute for Management (IMD) และ World Economic Forum (WEF) อีกด้วย

ภาพที่ 1.25 รายละเอียดด้านคำขอสิทธิบัตร จำนวนสิทธิบัตรที่ได้รับการจดทะเบียนและความหลากหลายของประเภทสิทธิบัตรที่ยื่นคำขอ (ข้อมูลจากฐานข้อมูลนานาชาติ Patent Lens มกราคม 2560)

บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย Thailand 4.0 ของรัฐบาล ในการยกระดับการวิจัยพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โครงการประชารัฐกลุ่ม D1 จึงได้ให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการวิจัยในระดับ Technology Readiness Level 4 ขึ้นไป เพื่อกระตุ้นให้มีการนำผลงานวิจัยประยุกต์ Proof-of-Concept ไปผลิตเป็น Laboratory Prototype เพื่อกระตุ้นภาคอุตสาหกรรมให้มาร่วมต่อยอดผลงานวิจัยไปสู่ผลงานวิจัยเชิงพาณิชย์ งบประมาณทั้งสิ้น 1.416 พันล้านบาท สำหรับผู้บริหารโครงการ Innovation Hub ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ร่วมกับกระทรวงการอุดมศึกษาฯ ได้มอบหมายให้มีประธานและคณะทำงานประจำ Innovation Hub 5 กลุ่มสาขา ดังนี้ คือ 1. Agriculture and Food 2. Ageing Society 3. Smart City 4. Smart Energy และ 5. Creative Economy ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการเพียงปีเศษโครงการ Innovation Hub นี้เป็นตัวอย่างที่ดีของการให้ Block Grant แก่ผู้ที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการวิจัย ทำให้เกิดผลิตผลที่มีนวัตกรรมชนิด Technology-based จำนวนมาก

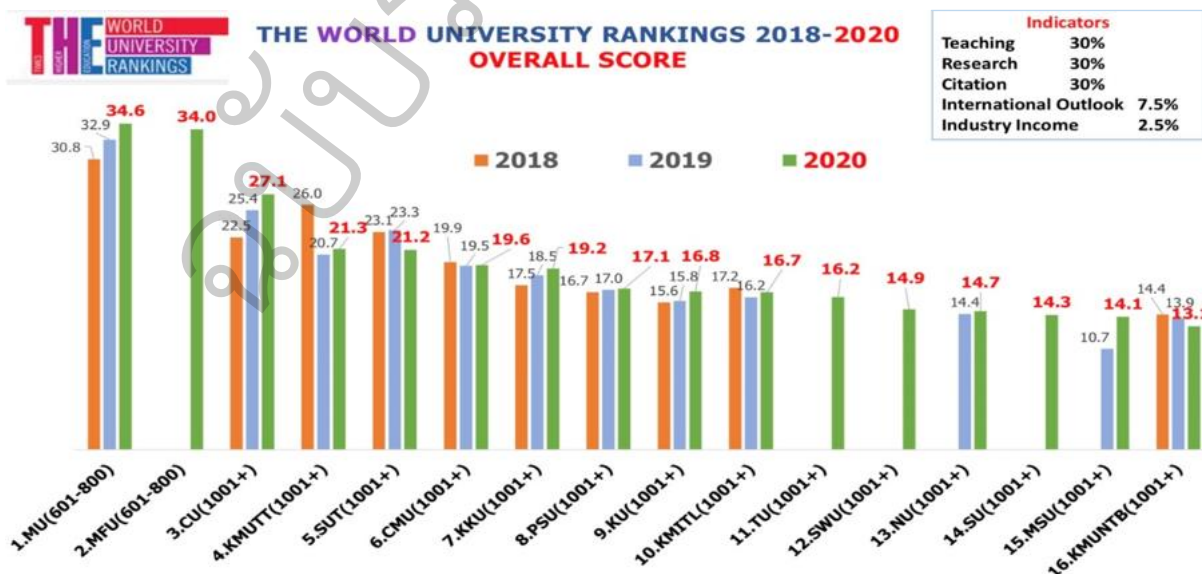
สถาบันอุดมศึกษาไทยบนเวทีโลก

การเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกจากกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิดการส่งผ่านข้อมูล ข่าวสาร ได้อย่างรวดเร็วทั่วทุกมุมโลก ทำให้เกิดการรับรู้ และเปรียบเทียบในด้านคุณภาพ ซึ่งไม่เว้นแม้แต่สถาบันอุดมศึกษา เป็นการสะท้อนศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษา และขีดความสามารถในการพัฒนาของประเทศ หากพิจารณาจากการจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกทั้งจาก THE World University Ranking และ QS World University Rankings พบว่ามีสถาบันอุดมศึกษาของไทยส่วนหนึ่งได้รับการจัดอันดับรวมทั้งได้รับการยอมรับบนเวทีโลก

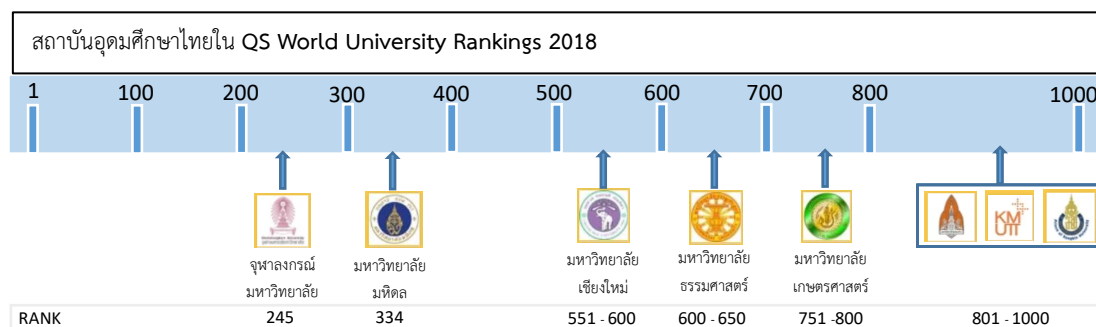
Rank	Thai Univ	Teaching 30%	Research 30%	Citations 30%	Income from Industry 2.5%	International Outlooks 7.50%	Total Scores					
601-800	Mahidol University	31.6	9.48	21	6.3	45.2	13.56	73.4	1.84	46.1	3.46	34.63
601-800	Mae Fah Luang University	14.4	4.32	9	2.7	74.4	22.32	34.5	0.86	50.6	3.80	34.00
801-1000	Chulalongkorn University	31.5	9.45	21.7	6.51	22.2	6.66	64.8	1.62	37.8	2.84	27.08
1001+	King Mongkut's University of Technology Thonburi	17.3	5.19	16.7	5.01	23.6	7.08	74	1.85	29.2	2.19	21.32
1001+	Suranaree University of Technology	19.7	5.91	12.3	3.69	27	8.1	44.5	1.11	32.1	2.41	21.22
1001+	Khon Kaen University	21.6	6.48	12	3.6	18	5.4	55.2	1.38	31.1	2.33	19.19
1001+	Chiang Mai University	20.8	6.24	14.2	4.26	18	5.4	48.6	1.22	32.8	2.46	19.58
1001+	King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang	17.8	5.34	19.5	5.85	6.7	2.01	82	2.05	19.6	1.47	16.72
1001+	Kasetsart University	18.6	5.58	12.8	3.84	10.3	3.09	59.8	1.50	37.1	2.78	16.79
1001+	Prince of Songkla University	18.1	5.43	10.1	3.03	17.6	5.28	35.4	0.89	32.6	2.45	17.07
1001+	Thammasat University	18.6	5.58	11.7	3.51	11.7	3.51	38.9	0.97	34.4	2.58	16.15
1001+	Srinakharinwirot University	19.9	5.97	8.4	2.52	12.6	3.78	40.6	1.02	20.9	1.57	14.85
1001+	Silpakorn University	15.5	4.65	8.3	2.49	13.6	4.08	39.9	1.00	27.5	2.06	14.28
1001+	Naresuan University	16.7	5.01	7.8	2.34	12.6	3.78	34.9	0.87	35.9	2.69	14.70
1001+	Maharakham University	18.5	5.55	8	2.4	11	3.3	35.5	0.89	26.1	1.96	14.10
1001+	King Mongkut's University of Technology North Bangkok	15.1	4.53	9.9	2.97	10.1	3.03	41.9	1.05	20.9	1.57	13.15

ภาพที่ 1.26 อันดับสถาบันอุดมศึกษาไทยใน THE World University Ranking 2019 - 2020

การจัดอันดับโดย THE World University Ranking 2019 - 2020 พบว่ามีสถาบันอุดมศึกษาของไทย 16 แห่ง ได้รับการจัดอันดับ และมีสถาบันอุดมศึกษา 3 แห่ง ที่ได้รับการจัดอันดับต่ำกว่า 1,000 อันดับ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามลำดับ (ภาพที่ 1.26) โดยมีค่าคะแนนรวมจากดัชนีด้านการจัดการเรียนการสอน การวิจัย ผลงานวิจัย ที่ได้รับการอ้างอิง และการยอมรับในระดับนานาชาติสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ 2018 - 2019 (ภาพที่ 1.27)

ภาพที่ 1.27 ค่าคะแนนรวมสถาบันอุดมศึกษาไทยใน THE World University Ranking 2018 - 2020

ภาพที่ 1.28 อันดับสถาบันอุดมศึกษาไทยใน QS World University Ranking 2018

หากพิจารณาการจัดอันดับโดย QS World University Rankings 2018 พบว่ามีสถาบันอุดมศึกษาไทย 8 แห่ง ที่ได้รับการจัดอันดับ โดยอยู่ในช่วงอันดับที่ 200 ถึง 500 รวม 2 แห่ง (ภาพที่ 1.28) ซึ่งหากเปรียบเทียบกับประเทศมาเลเซียจะพบว่ามีสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการจัดอันดับรวม 9 แห่ง มีจำนวนที่ใกล้เคียงกับของประเทศไทย โดยอยู่ในอันดับต่ำกว่า 200 จำนวน 1 แห่ง และอยู่ในช่วงอันดับ 200 ถึง 500 จำนวน 4 แห่ง

ดังนั้น การจะยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งของสถาบันอุดมศึกษา ให้เป็นที่ยอมรับบนเวทีวิชาการทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลก จำเป็นจะต้องสร้างผลงานวิจัย และองค์ความรู้ที่มีคุณภาพ สามารถใช้ในการอ้างอิง และนำไปจดสิทธิบัตร จนไปสู่การสร้างนวัตกรรม สร้างมูลค่าเพิ่มได้อย่างแท้จริง ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ คือ การพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย และอาจารย์ ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้สามารถพัฒนาผลงานวิจัยที่มีคุณภาพและได้รับการยอมรับเพิ่มขึ้น รวมทั้งการปรับ สัดส่วนของบุคลากรสายวิชาการต่อสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษาให้มีความเหมาะสม ที่จะส่งผลให้ สัดส่วนของงานวิจัยต่อบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาสูงขึ้น เพื่อเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อน สถาบันอุดมศึกษาไปสู่การจัดอันดับที่ดีขึ้นได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 1 : บริบทของอุดมศึกษา

1.4 บทบาทของอุดมศึกษาในบริบทปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและปัจจัยทั้งภายในและภายนอกระบบอุดมศึกษา เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลง การวิเคราะห์นโยบายและแผนระดับประเทศสำหรับถ่ายทอด ทิศทางการพัฒนาได้อย่างชัดเจน รวมถึงการวิเคราะห์สถิติเพื่อให้ทราบถึงศักยภาพปัจจุบัน สาระสำคัญทั้งหมด นี้จะนำมาสรุปเป็นบทบาทของอุดมศึกษาในบริบทปัจจุบัน (SWOT Analysis) ได้ดังนี้

จุดแข็ง Strengths

- สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันหลักทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงในการสร้างสรรค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม อีกทั้งเป็นแหล่งผลิตและพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อยกระดับคุณภาพสังคมไทย
- สถาบันอุดมศึกษามีความเป็นอิสระและแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ที่หลากหลาย เปิดกว้างทางโอกาส ต่อการเข้าถึงทางการศึกษา และเพียงพอต่อการรองรับประชากรเข้าสู่ระบบ
- อุดมศึกษาบูรณาการทำงานกับหลายภาคส่วนจนเกิดเป็นภาคีเครือข่าย (Consortium) ที่เข้มแข็ง ทั้งในระดับนานาชาติ ระดับประเทศ และระดับชุมชนเชิงพื้นที่
- สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งการผลิตนักวิจัยและผลงานวิจัยทางวิชาการ โดยการนำงานวิจัย ไปถ่ายทอดเพื่อใช้ประโยชน์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

จุดอ่อน Weaknesses

- สถาบันอุดมศึกษายึดติดกับการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งทางกลไกงบประมาณและการบริหารจัดการ แบบภาครัฐ ส่งผลให้การพัฒนาประสิทธิภาพเชิงบริหารมีลักษณะอ่อนแอปรับตัวล่าช้า
- สถาบันอุดมศึกษาต้องเผชิญปัญหาธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการตนเอง ส่งผลต่อคุณภาพ การจัดการศึกษาทั้งระบบ ตั้งแต่การเปิดสอนหลายหลักสูตรเพื่อเพิ่มรายได้ ขาดการพัฒนาจุดเด่นอันเป็น อัตลักษณ์ของสถาบัน
- นักวิจัยและผลงานวิจัยยังกระจุกตัว อีกทั้งปัญหาความสมดุลระหว่างภาระงานวิจัยกับภาระงานสอน ของอาจารย์
- คุณภาพของระบบเทคโนโลยีและการวิเคราะห์ต่ำ เช่น ขาดระบบประเมินผลการดำเนินงาน เชิงคุณภาพ ขาดระบบวางแผนการผลิตกำลังคนทั้งในและนอกระบบอุดมศึกษา ขาดระบบการประเมินผล ด้านการวิจัยในภาพรวมของประเทศ ขาดดัชนีวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิตและความสูญเสียเปล่า ทางการศึกษา ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศยังขาดคุณภาพที่ดีที่ถูกต้องและทันสมัยเป็นปัจจุบัน ตลอดจน การจัดการเชิงระบบที่รองรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ

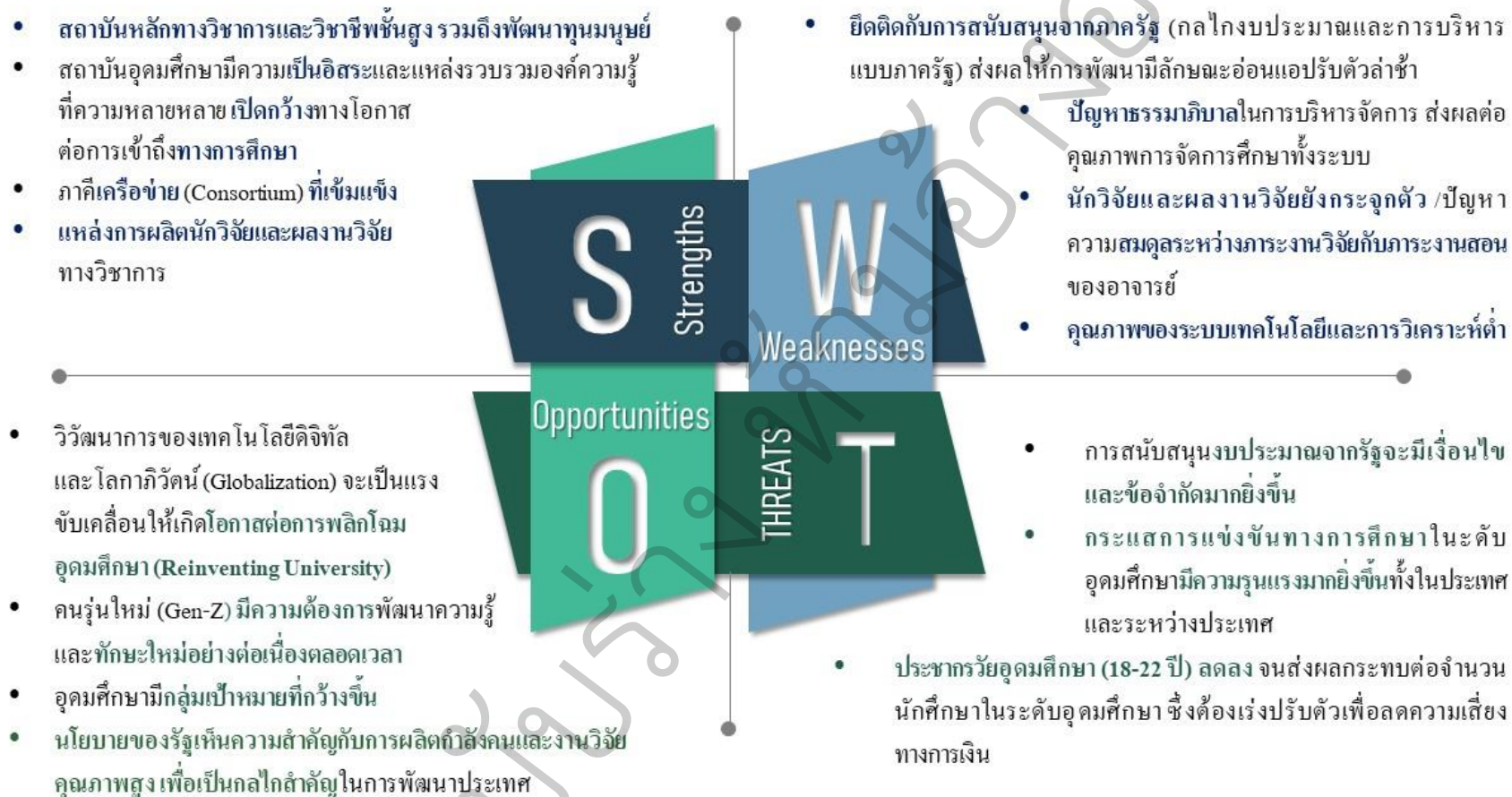
โอกาส Opportunities

- วิวัฒนาการอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลและโลกาภิวัตน์ (Globalization) จะเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดโอกาสต่อการปรับเปลี่ยนและพลิกโฉมอุดมศึกษา (Reinventing University)
- คนรุ่นใหม่ (Gen-Z) มีความต้องการพัฒนาความรู้และทักษะใหม่อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เกิดแรงจูงใจให้อุดมศึกษาพยายามแสวงหาวิธีการตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย
- อุดมศึกษามีกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้นส่งผลต่อการปรับรูปแบบการจัดการศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงไป เป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่ครอบคลุมถึงวัยผู้สูงอายุ และวัยแรงงาน
- นโยบายของรัฐเห็นความสำคัญกับการผลิตกำลังคนในระดับอุดมศึกษาและงานวิจัยคุณภาพสูง เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ

อุปสรรค Threats

- การสนับสนุนงบประมาณจากรัฐจะมีเงื่อนไขและข้อจำกัดมากยิ่งขึ้น ทำให้อุดมศึกษาต้องพึ่งพาตนเองสูงขึ้น อาจนำไปสู่อุดมศึกษาเชิงพาณิชย์และการจัดการศึกษาที่ต่ำกว่ามาตรฐาน
- กระแสการแข่งขันทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีความรุนแรงมากขึ้นทั้งในประเทศ และระหว่างประเทศ ซึ่งการเคลื่อนย้ายกำลังคนอุดมศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้ เทคโนโลยี ตลอดจนความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้เข้ากับมาพัฒนาประเทศเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน แต่อุดมศึกษา ยังไม่สามารถปรับบทบาทใหม่ให้ตอบสนองได้อย่างทัน่วงที่ ต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในเวทีวิชาการ ระดับนานาชาติ
- การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศที่หดตัวลง ทำให้ประชากรวัยอุดมศึกษา (18-22 ปี) ลดลง ส่งผลกระทบต่อจำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งต้องเร่งปรับตัวให้รองรับภาวะ ความเสี่ยงทางการเงิน

ภาพที่ 1.29 SWOT ของอุดมศึกษาไทย

ส่วนที่ 2 : ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

2.1 เจตนารมณ์ วิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ของแผน

ภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) การพัฒนาเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด การเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจ และสังคมดิจิทัล (Digitization) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและรูปแบบการใช้ชีวิตของคนในสังคมไทย อาทิ อัตราการเกิดของประชากรมีแนวโน้มลดลง การเคลื่อนย้ายของผู้คนเข้าสู่สังคมเมืองและการพัฒนาพื้นที่ให้มีความเป็นเมืองมากขึ้น (Urbanization) ความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualization) ตลอดจนภาวะการพึ่งพาอาศัยกันมากยิ่งขึ้น (Communitization) ปัจจัยข้างต้นนี้ส่งผลโดยตรงต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประกอบกับ นโยบายของรัฐบาลวางทิศทางการพัฒนาประเทศไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยอาศัยศักยภาพของการอุดมศึกษา ในการผลิตและพัฒนากำลังคนคุณภาพและสมรรถนะสูง การสร้างโอกาสในการเข้าถึงอุดมศึกษา และองค์ความรู้ และนวัตกรรมใหม่ ๆ ตอบโจทย์การพัฒนาสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก ผลผลิตที่เกิดจากอุดมศึกษาดังกล่าว จำเป็นต้องพัฒนาระบบอุดมศึกษาใหม่ ที่สร้างระบบการขับเคลื่อนทั้งความมั่นคงทางการเงินในระบบอุดมศึกษา การสร้างเสริมบุคลากรคุณภาพสูงในระบบอุดมศึกษา การบริหารและธรรมาภิบาล การสร้างภาคีภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อพัฒนาอุดมศึกษา ให้สามารถเกิดศักยภาพสูงสุดต่อการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐ นำไปสู่การจัดทำแผนด้านการอุดมศึกษาที่มีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาคุณภาพ และโอกาสทางการศึกษาของคนในประเทศอย่างยั่งยืน และมุ่งเน้นให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งสร้าง องค์ความรู้ และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ ตลอดจนการสร้างหลักสูตรชั้นนำที่สามารถผลิตและพัฒนากำลังคนที่ตอบสนองความต้องการ ของตลาดแรงงานที่มีคุณภาพเทียบเคียงกับระดับสากล ดังนั้น จึงได้กำหนดเจตนารมณ์ของแผน การขับเคลื่อน แผนด้านการอุดมศึกษา ดังนี้

1. อุดมศึกษาไทยนำการพัฒนา เปิดโอกาสการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพคนไทย ในศตวรรษที่ 21 ให้มีความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต
2. อุดมศึกษาไทยเป็นแหล่งความรู้และศาสตร์ต่าง ๆ ที่ทันสมัย นำไปสู่การแก้ไขปัญหา และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ
3. อุดมศึกษาไทยบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาของศาสตร์และวิชาการ รวมถึงการเรียนรู้ที่จะบูรณาการข้ามศาสตร์
4. อุดมศึกษาไทยพัฒนาคุณภาพสู่สากล เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ

วิสัยทัศน์

“อุดมศึกษาสร้างคน สร้างปัญญาให้กับสังคมไทยอย่างยั่งยืน”

วัตถุประสงค์ของแผน

1. เพื่อยกระดับคุณภาพการอุดมศึกษาให้เทียบเคียงกับประเทศพัฒนาแล้ว สร้างปัญญาให้สังคมไทยและสังคมโลก ยกย่องศักยภาพทุนมนุษย์ให้เป็นปัจจัยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ยกย่องความเป็นนานาชาติ (Internationalization) ยกย่องศักยภาพวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรมให้เป็นแรงขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศและตบโจทย์ยุคโลกาภิวัตน์

2. เพื่อสนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมอย่างกว้างขวางและครอบคลุม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการให้สามารถนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรม มาใช้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. เพื่อสนับสนุนการเคลื่อนย้ายทางสังคม (Social Mobility) ขยายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาครอบคลุมประชากรวัยเรียน วัยแรงงานและผู้สูงอายุให้เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะและสมรรถนะตามความต้องการของตลาดแรงงาน การสร้างงานและการเป็นผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในท้องถิ่นหรือภูมิภาคของตนเอง

4. เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการกำกับดูแลระบบอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความเป็นอิสระในการบริหารจัดการตนเองของสถาบันอุดมศึกษา สามารถพัฒนาระบบบริหารแบบมีอาชีพ ด้วยกำหนดจุดเน้นเพื่อการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาที่หลากหลายให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ (Reinventing University)

ความสัมพันธ์แผนด้านการอุดมศึกษากับแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

อ้างอิงจาก: เอกสารประกอบกรรมาชนของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ของแผน

(ร่าง) แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 - 2570

โดย คณะทำงานจัดทำแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศ

เป้าหมาย 1 : กำลังคนมีคุณภาพและปริมาณรองรับการพัฒนาประเทศ และการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลก

เป้าหมาย 2 : งานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย 3 : สถาบันอุดมศึกษามีสมรรถนะตรงตามอัตลักษณ์/จุดแข็ง เพื่อให้เกิดคุณภาพในระบบอุดมศึกษา

เป้าหมายย่อย

- 1.1 บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Desired Characteristics) โดยมีความสมดุลทั้งทักษะวิชาชีพ และทักษะการดำรงชีวิต (Soft & Hard Skills) (P1) (P2)
- 1.2 อุดมศึกษาผลิตและพัฒนากำลังคนสอดคล้องกับเป้าหมายและตอบโจทย์ประเทศทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ (P1) (P2)
- 1.3 ผู้เรียนทุกกลุ่มมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (Equality in Access) และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning, Credit Bank) (P3)
- 1.4 ประชากรวัยแรงงานได้รับการพัฒนา และยกระดับทักษะเพื่อการทำงาน (Re Skills & Up Skills) (P2) (P3)
- 1.5 กระบวนการจัดการศึกษามีคุณภาพ มาตรฐาน และยืดหยุ่นเหมาะสมกับผู้เรียน (Enhancing Curriculums for Desired Learning Outcomes) (P2)
- 1.6 ภาครัฐ ภาคสังคม ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และสถาบันวิชาการทั้งในและต่างประเทศมีส่วนร่วมในการกำหนดและพัฒนาหลักสูตรเพื่อการผลิตบัณฑิต (Degree) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Non - Degree) (P2)
- 1.7 อาจารย์มีความเป็นมืออาชีพในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์เป็นที่ยอมรับทั้งในและนอกประเทศ (P2)
- 1.8 บุคลากรได้รับการเสริมสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษา (P2)
- 1.9 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มในสถาบันอุดมศึกษา

เป้าหมายย่อย

- 2.1 ชีตความสามารถในการวิจัย สร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมของอุดมศึกษาที่นำไปสู่การใช้งานจริง และสร้างโอกาสทางธุรกิจ (Corporate University, Start-up, Spin-off, Incubator และ Accelerator) (P5) (P6) (P10) (P11) (P13)
- 2.2 ระบบรวบรวมองค์ความรู้ งานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อการสืบค้นที่เอื้อต่อการอ้างอิงทางวิชาการ และนำไปใช้ประโยชน์ (P5) (P6) (P16)
- 2.3 เครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ วิจัยและนวัตกรรมระดับอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศให้มีความเป็นเลิศ (นักวิจัยผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรศักยภาพสูง) (P5)
- 2.4 เส้นทางความก้าวหน้าทางสายอาชีพของนักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา (Career path)
- 2.5 ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัย สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศอย่างพอเพียง (P1) (P2)
- 2.6 อุปสรรคที่เป็นภาระต่อการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมในสถาบันอุดมศึกษาลดลง
- 2.7 หน่วยจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพส่งต่อผลงานสู่สังคมและเศรษฐกิจ (Research Administration and Support Office)
- 2.8 ระบบประเมินผลงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพและความคุ้มค่า (P5)

เป้าหมายย่อย

- 3.1 ระบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล
- 3.2 การใช้จ่ายงบประมาณที่มีผลสัมฤทธิ์และคุ้มค่าต่อการลงทุนในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Performance - Based) (P16)
- 3.3 กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาแบ่งกลุ่มตามผลลัพธ์ (Outcome - based) สอดคล้องตามอัตลักษณ์และความต้องการของชุมชน/พื้นที่ (P16)
- 3.4 สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาขีดความสามารถสู่สถาบันอุดมศึกษาชั้นนำ (Global University Ranking) (P16)
- 3.5 โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เพื่อการจัดการศึกษาและวิจัยที่ไม่ใช่ประโยชน์ทางการค้า (Non - Commercial)

ตัวชี้วัด

1. Critical thinking in teaching by WEF ดีขึ้น (1.1) (1.4) ($\leq 80^{th}$)
2. Skillset of Graduates by WEF ดีขึ้น (1.1) (1.2) (1.3) ($\leq 60^{th}$)
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงขึ้น (สถานภาพการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาภายในระยะ 1 ปี หลังจากการจบการศึกษา) (1.2) (85%)
4. สัดส่วนของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตรที่มีการฝึกปฏิบัติในหน่วยงานผู้จ้างบัณฑิตสูงขึ้น (1.5) (1.6) (สอวช.) (17%)
5. Digital skills among active population by WEF (1.1) (1.2) (1.4) ($\leq 62^{th}$)
6. สัดส่วนบัณฑิตศึกษารวมสายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสูงขึ้น : สายอื่น (1.2) (65 : 35)
7. สัดส่วนของบุคลากรสายวิชาการจำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงขึ้น (ป.เอก:ต่ำกว่า ป.เอก) (1.7) (50:50)
8. ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการจัดเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือทางการศึกษาสำหรับผู้พิการสูงขึ้น (1.9) (SDGs 4.A) (100%)
9. Ease of finding skilled employees by WEF ดีขึ้น (1.4) ($\leq 80^{th}$)
10. English Proficiency by WEF ดีขึ้น (1.1) (1.2) ($\leq 70^{th}$)

ตัวชี้วัด

1. Patent application ดีขึ้น (applications/million pop by WEF) (2.1) ($\leq 60^{th}$)
2. Scientific concentration R&D Productivity by publication by IMD (2.1) ($\leq 25^{th}$)
3. International co - invention (applications/million pop by WEF) (2.3) ($\leq 70^{th}$)
4. อันดับด้านความร่วมมือในกิจกรรมวิจัยและพัฒนาระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคอุตสาหกรรม (University - industry collaboration in R&D/Multi - Stakeholder collaboration by WEF) (2.3) ($\leq 38^{th}$)
5. Research institutions prominence by WEF (2.1) (2.5) (2.6) (2.8) ($\leq 39^{th}$)
6. สัดส่วนนักวิจัยต่อประชากร 10,000 คน (2.4) (2.5) (25 คน)
7. ร้อยละของผลงานตีพิมพ์ในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้นจากฐานข้อมูล Scopus (2.8) (22%)

ตัวชี้วัด

1. จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินของ ITA ร้อยละ 86 (3.1) (83 แห่ง)
2. ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว ระดับ Digital Government Maturity Model (Gartner) (เฉพาะสถาบันอุดมศึกษา) (3.1) (3.2) (3.5) (ระดับ 3)
3. การศึกษาระดับอุดมศึกษาตอบสนองความสามารถในการแข่งขัน (University Education by IMD) (3.3) (3.4) ($\leq 40^{th}$)
4. สถาบันอุดมศึกษาติด University Ranking by Subjects ใน 200 อันดับแรกเพิ่มขึ้น (3.3) (3.4) (12 แห่ง)
5. สถาบันอุดมศึกษาติดอันดับ 200 อันดับแรกของ World Class University Ranking (3.4) (2 แห่ง)
6. กองทุนเพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา (3.2) (1 กองทุน)

ยุทธศาสตร์ 1
พัฒนาศักยภาพคน
(Capacity Building)

ยุทธศาสตร์ 2
ส่งเสริมระบบนิเวศวิจัยอุดมศึกษา
(Research Ecosystem Building)

ยุทธศาสตร์ 3
จัดระบบอุดมศึกษาใหม่
(Higher Education Transformation)

แนวทางขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

- แนวทางที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) (5 กลยุทธ์)
- แนวทางที่ 2 ยกระดับคุณภาพการศึกษาและสมรรถนะของกำลังคน (Quality & Manpower Competencies Enhancement) (5 กลยุทธ์)
- แนวทางที่ 3 การสร้างเสริมบุคลากรคุณภาพสูง (Enhancement of Brainpower & Concentration of Talents) (3 กลยุทธ์)

แนวทางขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

- แนวทางที่ 1 การวิจัย นวัตกรรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Research Innovation and Technology Transfer) (6 กลยุทธ์)
- แนวทางที่ 2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัยเอื้อ ภายในสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการ นวัตกรรม (2 กลยุทธ์)

แนวทางขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

- แนวทางที่ 1 การบริหารจัดการและธรรมาภิบาล (Management and Good Governances) (3 กลยุทธ์)
- แนวทางที่ 2 การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาตามอัตลักษณ์ที่หลากหลาย (Reinventing University) (2 กลยุทธ์)
- แนวทางที่ 3 ความมั่นคงทางการเงินในระบบอุดมศึกษา (Financial Security) (1 กลยุทธ์)
- แนวทางที่ 4 อุดมศึกษาดิจิทัล (1 กลยุทธ์)

ส่วนที่ 2 : ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

2.2 เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผน

เป้าหมาย 1 : กำลังคนมีคุณภาพและปริมาณรองรับการพัฒนาประเทศ และการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลก

เป้าหมายย่อย

- 1.1 บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Desired Characteristics) โดยมีความสมดุล ทั้งทักษะวิชาชีพ และทักษะการดำรงชีวิต (Soft & Hard Skills) (P1) (P2)
- 1.2 อุดมศึกษาผลิตและพัฒนากำลังคนสอดคล้องกับเป้าหมายและตบโจทย์ประเทศ ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (P1) (P2)
- 1.3 ผู้เรียนทุกกลุ่มมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Equality in Access) และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning, Credit Bank) (P3)
- 1.4 ประชากรวัยแรงงานได้รับการพัฒนา และยกระดับทักษะเพื่อการทำงาน (Re Skills & Up Skills) (P2) (P3)
- 1.5 กระบวนการจัดการศึกษามีคุณภาพ มาตรฐาน และยืดหยุ่นเหมาะสมกับผู้เรียน (Enhancing Curriculums for Desired Learning Outcomes) (P2)
- 1.6 ภาควิชาทั้งภาคสังคม ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และสถาบันวิชาการทั้งในและนอกประเทศ มีส่วนร่วมในการกำหนดและพัฒนาหลักสูตรเพื่อการผลิตบัณฑิต (Degree) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Non - Degree) (P2)
- 1.7 อาจารย์มีความเป็นมืออาชีพในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ (P2)
- 1.8 บุคลากรได้รับการเสริมสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษา (P2)
- 1.9 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มในสถาบันอุดมศึกษา (Campus Life & Universal Design)

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย		
	2564	2565	2566 - 2570
1. Critical thinking in teaching by WEF ดีขึ้น (1.1) (1.4)	≤87 th	≤85 th	≤80 th
2. Skillset of Graduates by WEF ดีขึ้น (1.1) (1.2) (1.3)	≤70 th	≤65 th	≤60 th
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงขึ้น (สถานภาพการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาภายในระยะ 1 ปี หลังจากการจบการศึกษา) (1.2)	75%	80%	85%
4. สัดส่วนของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตรที่มีการฝึกปฏิบัติในหน่วยงานผู้จ้างบัณฑิตสูงขึ้น (1.5) (1.6) (สอวช.)	13%	15%	17%
5. Digital skills among active population by WEF (1.1) (1.2) (1.4)	≤65 th	≤64 th	≤62 th
6. สัดส่วนของนักศึกษารวม สายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีต่อสายอื่นสูงขึ้น (1.2)	67 : 33	66 : 34	65 : 35
7. สัดส่วนของบุคลากรสายวิชาการจำแนกตามวุฒิการศึกษาสูงขึ้น (ป.เอก:ต่ำกว่า ป.เอก) (1.7)	47:53	48:52	50:50
8. ร้อยละของสถานศึกษาที่มีการจัดเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือทางการศึกษาสำหรับผู้พิการสูงขึ้น (1.9) (SDGs 4.A)			100%
9. Ease of finding skilled employees by WEF ดีขึ้น (1.4)	≤85 th	≤84 th	≤80 th
10. English Proficiency by WEF ดีขึ้น (1.1) (1.2)	≤73 th	≤72 th	≤70 th

เป้าหมาย 2 : งานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

เป้าหมายย่อย

2.1 ขีดความสามารถในการวิจัย สร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมของอุดมศึกษาที่นำไปสู่การใช้งานจริง และสร้างโอกาสทางธุรกิจ (Corporate University, Start-up, Spin-off, Incubator และ Accelerator) (P5) (P6) (P10) (P11) (P13)

2.2 ระบบรวบรวมองค์ความรู้ งานวิจัยและนวัตกรรม เพื่อการสืบค้นที่เอื้อต่อการอ้างอิงทางวิชาการ และนำไปใช้ประโยชน์ (P5) (P6) (P16)

2.3 เครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ วิจัยและนวัตกรรมระดับอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศให้มีความเป็นเลิศ (นักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรศีกยภาพสูง) (P5)

2.4 เส้นทางความก้าวหน้าทางสายอาชีพของนักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา (Career path)

2.5 ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัย สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศอย่างพอเพียง (P1) (P2)

2.6 อุปสรรคที่เป็นภาระต่อการสร้างงานวิจัยและนวัตกรรมในสถาบันอุดมศึกษาตลง

2.7 หน่วยจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งต่อผลงานสู่สังคมและเศรษฐกิจ (Research Administration and Support Office)

2.8 ระบบประเมินผลงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพและความคุ้มค่า (P5)

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย		
	2564	2565	2566 - 2570
1. Patent application ดีขึ้น (applications/million pop by WEF) (2.1)	≤64 th	≤62 th	≤60 th
2. Scientific concentration R&D Productivity by publication by IMD (2.1)	≤27 th	≤26 th	≤25 th
3. International co – invention (applications/million pop by WEF) (2.3)	≤78 th	≤76 th	≤70 th

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย		
	2564	2565	2566 - 2570
4. อันดับด้านความร่วมมือในกิจกรรมวิจัยและพัฒนาระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคอุตสาหกรรม (University – industry collaboration in R&D/Multi – Stakeholder collaboration by WEF) (2.3)	≤39 th	≤39 th	≤38 th
5. Research institutions prominence by WEF (2.1) (2.5) (2.6) (2.8)	≤41 th	≤40 th	≤39 th
6. สัดส่วนนักวิจัยต่อประชากร 10,000 คน (2.4) (2.5)	25 คน	25 คน	25 คน
7. ร้อยละของผลงานตีพิมพ์ในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้นจากรฐานข้อมูล Scopus (2.8)	18%	20%	22%

**เป้าหมาย 3 : สถาบันอุดมศึกษามีสมรรถนะตรงตามอัตลักษณ์/จุดแข็ง เพื่อให้เกิดคุณภาพในระบบ
อุดมศึกษา**

เป้าหมายย่อย

- 3.1 ระบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาที่มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักธรรมาภิบาล
- 3.2 การใช้จ่ายงบประมาณที่มีผลสัมฤทธิ์และคุ้มค่าต่อการลงทุนในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา (Performance - Based) (P16)
- 3.3 กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาแบ่งกลุ่มตามผลลัพธ์ (Outcome - based) สอดคล้องตามอัตลักษณ์ และความต้องการของชุมชน/พื้นที่ (P16)
- 3.4 สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาขีดความสามารถสู่สถาบันอุดมศึกษาชั้นนำ (Global University Ranking) (P16)
- 3.5 โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เพื่อการจัดการศึกษาและวิจัยที่ไม่ใช่ประโยชน์ทางการค้า (Non - Commercial)

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย		
	2564	2565	2566 - 2570
1. จำนวนสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การประเมินของ ITA ร้อยละ 86 (3.1)	60 แห่ง	65 แห่ง	83 แห่ง
2. ภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากลและมีความคล่องตัว ระดับ Digital Government Maturity Model (Gartner) (เฉพาะสถาบันอุดมศึกษา) (3.1) (3.2) (3.5)	ระดับ 2	ระดับ 2	ระดับ 3
3. การศึกษาระดับอุดมศึกษาตอบสนองความสามารถในการแข่งขัน (University Education by IMD) (3.3) (3.4)	≤42 th	≤41 th	≤40 th
4. สถาบันอุดมศึกษาติด University Ranking by Subjects ใน 200 อันดับแรกเพิ่มขึ้น (3.3) (3.4)	7 แห่ง	8 แห่ง	12 แห่ง
5. สถาบันอุดมศึกษาติดอันดับ 200 อันดับแรกของ World Class University Ranking (3.4)	-	1 แห่ง	2 แห่ง

(ร่าง) แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570

โดย คณะทำงานจัดทำแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย		
	2564	2565	2566 - 2570
5. สถาบันอุดมศึกษาติดอันดับ 200 อันดับแรกของ World Class University Ranking (3.4)	-	1 แห่ง	2 แห่ง
6. กองทุนเพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา (3.2)	1 กองทุน		

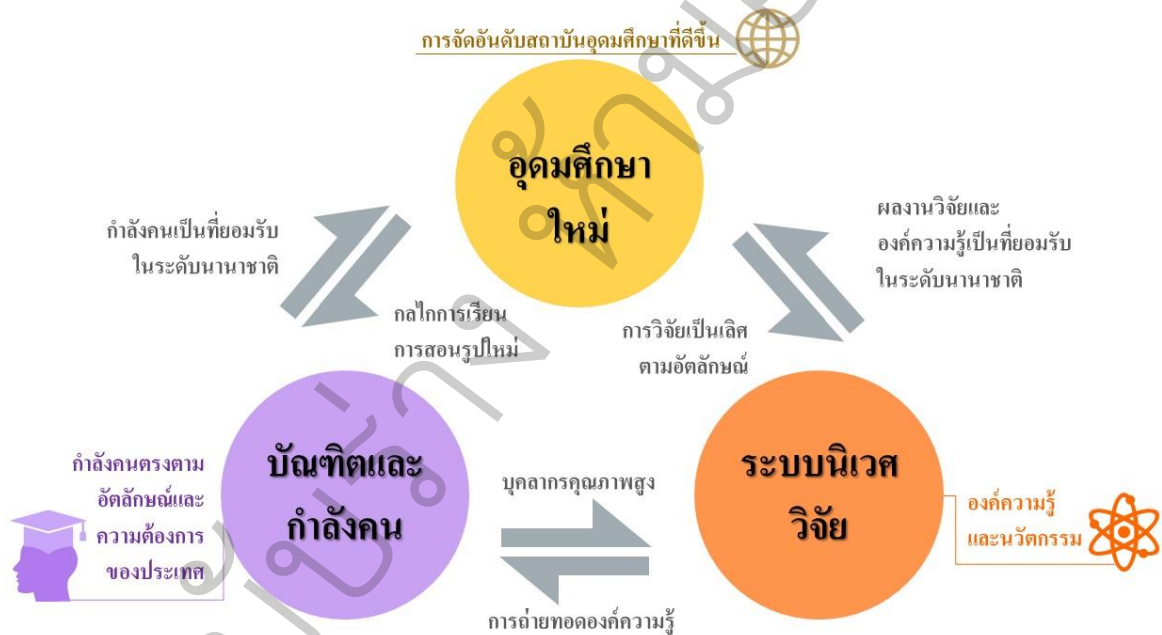
ฉบับร่าง ห้ามอ้างอิง

ส่วนที่ 2 : ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา

2.3 ยุทธศาสตร์และแนวทาง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ บัณฑิตและกำลังคน ระบบนิเวศวิจัย และอุดมศึกษาใหม่

ประเด็นยุทธศาสตร์

ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ของประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ มีดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพคน (Capacity Building)

จากสภาวะการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก กระแสโลกาภิวัตน์ และนโยบายประเทศไทย 4.0 อุดมศึกษาจึงต้องผลิตบัณฑิตและพัฒนากำลังคนให้สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีคุณค่า โดยบัณฑิตและกำลังคนดังกล่าวต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีองค์ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่สอดคล้องกับเป้าหมายและสามารถตอบโจทย์ที่ท้าทายของประเทศ ซึ่งการผลิตบัณฑิตและพัฒนาคนต้องสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้ประชากรทุกกลุ่มตั้งแต่ผู้พิการ ตลอดจนผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียม ด้วยเหตุนี้ อุดมศึกษาจึงต้องปรับและพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และยืดหยุ่นเหมาะสมกับผู้เรียน ประสานความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อกำหนดและพัฒนาหลักสูตรสำหรับผลิตบัณฑิต (Degree) และพัฒนากำลังแรงงาน (Non - Degree) ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และการพัฒนาประเทศ รวมถึงพัฒนาอาจารย์ให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์ และเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะของบุคลากร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

แนวทางที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (Lifelong Learning)

เพื่อให้ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวผู้มีรายได้น้อย ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนผู้สูงวัยสามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพสูง เมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถประกอบอาชีพและมีรายได้เพียงพอที่จะช่วยเหลือยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวที่ดีขึ้นในอนาคต

กลยุทธ์ 1 กำหนดแผนการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต (Provide Lifelong Learning Plan)

(1.3) รัฐพึงจัดให้มีแผนการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต โดยสถาบันอุดมศึกษาต้องจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิตให้สอดคล้องกับแผน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้และบริการทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาได้โดยไม่มีขีดจำกัด ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนไม่ได้จำกัดเฉพาะในช่วงเวลาที่เป็นนักศึกษา แต่จะเป็นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ในสถานภาพใด สถาบันอุดมศึกษาต้องให้บริการตลอดช่วงชีวิต

กลยุทธ์ 2 สร้างโอกาสการเข้าถึงอุดมศึกษาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Access & Equity in Higher Education) (1.3) สถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ และเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ โดยรองรับผู้เรียนที่มาจากครอบครัวผู้มีรายได้น้อย ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ความแตกต่างเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สถานะของบุคคล ศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาต้องส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียน

ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้มีโอกาสเรียนจนสำเร็จปริญญาตรี ทั้งนี้ รัฐควรจัดเงินอุดหนุนการดำเนินงานทั้งในส่วน
ของสถาบันอุดมศึกษาและผู้เรียน โดยในส่วนของผู้เรียนอาจจัดเงินทุนการศึกษา เงินทุนให้กู้ยืม ทุนผูกพัน
เมื่อสำเร็จการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ หรือการสนับสนุนให้ทำงานระหว่างเรียน

กลยุทธ์ 3 การจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ (Education For The Elderly) (1.3)

สถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ เป็นการพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้และทักษะเพื่อพัฒนา
คุณภาพชีวิตให้สามารถดูแลตนเองได้ ดังนั้น การจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ จึงต้องการออกแบบและพัฒนา
หลักสูตรระยะสั้น ตลอดจนมีมาตรฐานการศึกษาที่แตกต่างจากระบบการศึกษาปกติ

กลยุทธ์ 4 การเชื่อมโยง และสร้างความเข้มแข็งให้กับการศึกษาระดับอื่น (1.1)

สถาบันอุดมศึกษาต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพทางการศึกษาทั้งระดับพื้นฐาน และระดับ
อาชีวศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพในฐานที่เป็นปัจจัยส่งต่อให้กับระบบอุดมศึกษา รวมทั้งสามารถ
ไปปฏิบัติงานในภาคการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำองค์ความรู้ และบุคลากรไปสนับสนุนตาม
ความเชี่ยวชาญ เช่น อุดมศึกษาพี่เลี้ยง การอบรมอาชีวะชั้นสูง และการผลิตและพัฒนาศักยภาพครูในระบบ

กลยุทธ์ 5 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มในสถาบันอุดมศึกษา (Campus Life & Universal Design) (1.9)

สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนการสอน
และการดำเนินชีวิตของผู้เรียนที่ไม่ควรอยู่ในอาคารเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีชีวิตอยู่นอกอาคาร มีสังคม
มีการกีฬา มีกิจกรรม มีสถานที่พักผ่อนสำหรับผู้เรียนที่เพียงพอ ซึ่งการออกแบบสถาปัตยกรรมใน
สถาบันอุดมศึกษาควรเป็นการออกแบบเพื่อคนทุกกลุ่ม (Universal Design) โดยเป็นการออกแบบที่คำนึงถึง
การเข้าถึงการใช้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน ตั้งแต่ผู้ที่ไม่มีความต้องการพิเศษ จนถึงผู้ที่มี
ความต้องการพิเศษ (Special Needs) เช่น ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และผู้ที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญา เป็นต้น ให้ได้รับการศึกษาปราศจากอุปสรรค และการดำเนินชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาอย่างปกติสุข

แนวทางที่ 2 ยกระดับคุณภาพการศึกษาและสมรรถนะของกำลังคน (Quality & Manpower Competencies Enhancement)

เพื่อพัฒนากำลังคน ทั้งในระบบการศึกษาและผู้ที่อยู่ในตลาดแรงงานหรืออยู่ในกลุ่มนอก
วัยเรียน (Non – Aged Group) ให้มีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม มีทักษะดำรงชีวิตสำหรับโลก
ในศตวรรษที่ 21 ได้รับการศึกษาและการพัฒนาที่มีคุณภาพสูง ตามมาตรฐานสากล และสามารถเรียนรู้
และปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมการทำงานที่หลากหลาย เป็นกำลังคนที่มีคุณลักษณะ 1) สมรรถนะ
เชิงวิชาการ 2) สมรรถนะการประกอบอาชีพที่มีทักษะการปฏิบัติงานรองรับงานในปัจจุบันและอนาคต
และ 3) สมรรถนะการเป็นพลโลก สมรรถนะเหล่านี้จะช่วยให้กำลังคนสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครั
ว ตลอดจนสังคม รวมถึงการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ 6 ปรับปรุงระบบการกำกับคุณภาพ และมาตรฐานหลักสูตร (1.5) การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลหลักสูตรต้องกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตในลักษณะผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) อย่างชัดเจนตามอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา และตอบสนองความต้องการของสังคมและการพัฒนาประเทศ การจัดการเรียนการสอนต้องปรับให้สอดคล้องการใช้ชีวิตของผู้เรียนยุคใหม่ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ที่ก้าวหน้า และการวัดและประเมินผลต้องเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ สามารถแสดงผลการเรียนรู้ และพัฒนาการของผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งนี้ รัฐพึงสนับสนุนให้มีการกำกับ ตรวจสอบ และประเมินผลตามมาตรฐานการอุดมศึกษา และเป็นไปตามอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา

กลยุทธ์ 7 วางแผนการผลิตบัณฑิตกำลังคน ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้สอดคล้องตามศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษา และตอบสนองความต้องการเพื่อการพัฒนาประเทศ (1.1) (1.2) รัฐกำหนดกรอบนโยบายการผลิตและพัฒนากำลังคนที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศในกลุ่มสาขาตามอุตสาหกรรมเป้าหมาย (S – Curve & New Curve) เพื่อรองรับการพัฒนาเขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษต่าง ๆ โดยมีกลไกการติดตาม และตรวจสอบความต้องการกำลังคน สมรรถนะที่จำเป็น ต่อการทำงาน การเปลี่ยนแปลงของอาชีพ ตลอดจนการประเมินศักยภาพของบัณฑิตในการประกอบอาชีพ รวมถึงพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาในลักษณะ Sandbox นำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาและพัฒนากำลังคนรูปแบบใหม่ที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาต้องผลิตและพัฒนากำลังคนตามกรอบนโยบายของรัฐ โดยผู้เรียนต้องมีคุณภาพ มีความเป็นเลิศทางวิชาชีพ เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี มีทักษะรองรับศตวรรษที่ 21

กลยุทธ์ 8 การจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperation and Work Integrated Education : CWIE) (1.5) อุดมศึกษาสนับสนุนการเรียนรู้เชิงบูรณาการกับการทำงานให้เป็นกลไกหลักในการพัฒนาสมรรถนะของบัณฑิต ทั้งสมรรถนะเชิงวิชาการ เชิงวิชาชีพ และการเป็นพลโลก ที่ไม่สามารถบรรลุผลได้จากการจัดการเรียนการสอนภายในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว ซึ่งการทำงานในอนาคตมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงสูง ประกอบกับความรู้และทักษะใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพจะเกิดขึ้นในโลกของการทำงานเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาจะต้องเป็นผู้ออกแบบและวางแผนการจัดการศึกษา และอาศัยความร่วมมือจากสถานประกอบการ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ฉะนั้น การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการกับการทำงาน จึงต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง โดยการบูรณาการการเรียนรู้ในชั้นเรียนและในสถานประกอบการให้เหมาะสม

กลยุทธ์ 9 การปรับระบบการศึกษาเพื่อรองรับผู้เรียนนอกวัยเรียน (Re Skills & Up Skills) (1.3) (1.4) (1.5) สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับความรู้ และเพิ่มพูนทักษะแบบจำเพาะเป็นหลัก โดยการจัดระบบการศึกษาอย่างยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับทักษะความต้องการของผู้เรียน เช่น การศึกษาในหลักสูตรระยะสั้น (Non Degree) ทั้งนี้ รัฐต้องจัดให้มีระบบการเทียบโอนประสบการณ์การทำงานกับการเรียนรู้ และมีระบบการสะสมหน่วยกิต (Credit Bank) เพื่อให้เกิด

การพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดทำระบบ Clearing House เพื่อจับคู่ (Matching) เพื่อให้ได้กำลังคนที่มีทักษะสอดคล้องหรือตรงกับความต้องการภาคการผลิต

กลยุทธ์ 10 เสริมสร้างการเป็นพลเมืองของผู้เรียน (1.1) (1.2) สถาบันอุดมศึกษาจะต้องพัฒนาให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพที่แท้จริง โดยมุ่งส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนให้มีความพร้อมในทุกด้าน เช่น การใช้เหตุผล การคิดคำนวณ การเข้าใจตนเอง การมีมนุษยสัมพันธ์ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ การเข้าใจมิติสัมพันธ์ การเสริมทักษะดนตรี การสร้างสมดุลในการเคลื่อนไหวร่างกาย และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึงส่งเสริมหลักคิดที่ถูกต้องโดยสอดแทรกการปลูกฝังวินัย จริยธรรม คุณธรรม จิตสาธารณะ การเคารพกฎหมาย และศิลปวัฒนธรรม

แนวทางที่ 3 การสร้างเสริมบุคลากรคุณภาพสูง (Enhancement of Brainpower & Concentration of Talents)

เพื่อให้ระบบอุดมศึกษาบรรลุเป้าหมาย 3 ประการ ได้แก่ 1) สามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ดึงดูดผู้มีความสามารถสูงเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งอาจารย์ นักวิจัย และผู้บริหาร ตลอดจนผู้ปฏิบัติสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย 2) เป็นชุมชนทางวิชาการที่มีศักยภาพสูง มีความหลากหลาย มีจุดเน้น จุดแข็งที่แตกต่างกันซึ่งล้วนสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ และ 3) เพื่อให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันสู่สากลเป็นสถาบันอุดมศึกษาระดับโลก เป็นจุดดึงดูดนักวิชาการจากทั่วโลกมาร่วมพัฒนาประเทศ

กลยุทธ์ 11 ยกระดับคุณวุฒิ และตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ (1.7) (1.8) สถาบันอุดมศึกษากำหนดแนวทาง และการสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับยกระดับคุณวุฒิ และตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ และบุคลากรสายวิชาการให้มีความเป็นมืออาชีพ ทั้งในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวิจัยสร้างองค์ความรู้ให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ พัฒนาตำแหน่งทางวิชาการ โดยใช้ผลงานจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ภาคสังคม ภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งการเปิดโอกาสให้อาจารย์ที่ทำการสอนมาระยะหนึ่งออกไปเพิ่มพูนองค์ความรู้ทางวิชาการ (Sabbatical Leave) จากหน่วยงานนอกสถาบันอุดมศึกษาทั้งภายในและนอกประเทศ เพื่อนำองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้มาพัฒนาตนเอง กระบวนการเรียนการสอน และการวิจัย

กลยุทธ์ 12 สนับสนุนกรอบการบริหารงานบุคลากรสายวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา (1.7) (1.8) รัฐและสถาบันอุดมศึกษาส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเส้นทางอาชีพที่หลากหลาย เพื่อสร้างแรงจูงใจให้อาจารย์คุณภาพสูงทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้ามาร่วมปฏิบัติหน้าที่ในชุมชนวิชาการ (Reverse Brain Drain) ชักจูงผู้ประสบความสำเร็จในภาคเอกชน ภาครัฐ มีโอกาสมาช่วยงานวิชาการ และงานวิชาชีพในสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับจุดเน้นของสถาบันแต่ละแห่ง

กลยุทธ์ 13 สังคมวิชาการระดับโลกยอมรับบทบาทของนักวิชาการ (1.7) (1.8)

สถาบันอุดมศึกษาต้องผลักดันบทบาทของนักวิชาการ และชุมชนวิชาการให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยรัฐจัดสรรทรัพยากรให้ตามความเหมาะสมและจำเป็น รวมทั้งลดทอนกฎระเบียบอันเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาผลงานวิชาการ ซึ่งจะสนับสนุนต่อบุคลากรที่ถูกคัดเลือกและสถาบันอุดมศึกษาที่มีความพร้อมเหมาะสม มีความเป็นไปได้สูงเท่านั้น เพื่อให้ นักวิชาการและสถาบันอุดมศึกษานั้นจะเป็นที่รู้จัก เป็นที่ยอมรับและยกย่องให้เป็นสถาบันระดับโลก

ฉบับร่าง ห้ามอ้างอิง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมระบบนิเวศวิจัยอุดมศึกษา (Research Ecosystem Building)

จากสภาวะการติดกับดักรายได้ปานกลางของประเทศ และความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน ส่งผลต่อความท้าทายให้กับสถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งในการพัฒนาระบบนิเวศที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์องค์ความรู้และนวัตกรรม เช่น ระบบรวบรวมองค์ความรู้ งานวิจัยและนวัตกรรม เครือข่ายความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชี่ยวชาญ หน่วยบริหารงานด้านการวิจัย และระบบประเมินผลงานวิจัย อย่างไรก็ตาม อุดมศึกษาควรส่งเสริมความก้าวหน้าทางเส้นทางสายอาชีพของนักวิจัย รวมถึงการลดอุปสรรคที่เป็นภาระต่อการสร้างงานวิจัย เพื่อให้อุดมศึกษาสามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ วิจัย นวัตกรรม และประยุกต์ให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ตั้งแต่ระดับชุมชนและระดับชาติ

แนวทางขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

แนวทางที่ 1 การวิจัย นวัตกรรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยี (Research Innovation and Technology Transfer)

เพื่อการขยายขอบเขตและความสำคัญของการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาให้กว้างขวางครอบคลุม การวิจัยบริสุทธิ์ การวิจัยประยุกต์ การสร้างสรรค์นวัตกรรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ให้เป็นกลไกขับเคลื่อนการขยายตัวทางเศรษฐกิจใหม่ของประเทศ ซึ่งเป็นการดำเนินงานอย่างมีเป้าหมายเฉพาะที่สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0

กลยุทธ์ 1 กำหนดจุดเน้นและเป้าหมายของเทคโนโลยี (2.2) สถาบันอุดมศึกษากำหนดจุดเน้น และเป้าหมายขององค์ความรู้และเทคโนโลยีในอนาคตตามศักยภาพและอัตลักษณ์ของสถาบัน (Frontier Research) เพื่อให้มีความสอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 ซึ่งต้องตอบสนองความต้องการของประเทศ ชุมชน ประชาชน และคำนึงถึงการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ โดยประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดสัดส่วนเป้าหมายของการพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมอย่างเหมาะสม และอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลองค์ความรู้ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาผลงาน และประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่มีจุดแข็งและศักยภาพในด้านต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อกำหนดความรับผิดชอบร่วมกัน

กลยุทธ์ 2 สร้างรูปแบบความร่วมมือเพื่อการวิจัย นวัตกรรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (2.1) (2.3) สถาบันอุดมศึกษา และสถานประกอบการ ภาคอุตสาหกรรม มีความร่วมมือในลักษณะ ศูนย์ ประสานการดำเนินการด้านนวัตกรรม (Innovation Hubs) โดยมีสถาบันอุดมศึกษาที่มีศักยภาพสูงเป็นแกนนำในเชิงบริหาร และมีสถาบันอุดมศึกษากลุ่มต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นเครือข่ายรับผิดชอบการพัฒนา นวัตกรรมในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญ ส่งเสริมความร่วมมืออย่างเป็น

ทางการของสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญ และความสนใจในประเด็นการวิจัยร่วมกันให้ตอบสนองความต้องการของประเทศ รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาอาจจัดตั้งนิติบุคคลหรือร่วมลงทุนกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการวิจัย และนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาไปใช้ประโยชน์ (Corporate University) การพัฒนาวิชาการสู่สังคม และกิจการที่มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อม (Social Engagement)

กลยุทธ์ 3 ระดมทรัพยากรและความเชี่ยวชาญต่างประเทศ (2.5) รัฐกำหนดเงื่อนไขการสนับสนุน และผ่อนคลายนโยบายระเบียบให้สถาบันอุดมศึกษาระดับโลก และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในสาขาที่สถาบันอุดมศึกษาไทยจำเป็นต้องเร่งพัฒนาเพื่ออนาคต เช่น การอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนสิทธิประโยชน์ เช่น การผ่อนปรนกฎเกณฑ์เกี่ยวกับระบบตรวจลงตรา (VISA) ทั้งนี้ อาจดำเนินการผ่านความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา หรือภาคอุตสาหกรรมในประเทศ เพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาสร้างความร่วมมือกับนักวิจัยหรือห้องปฏิบัติการวิจัยที่มีสมรรถนะสูงในระดับนานาชาติ ทั้งภาครัฐและเอกชนในต่างประเทศ เพื่อการวิจัย และพัฒนา และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0

กลยุทธ์ 4 พัฒนาวิธีการจัดสรรเงินอุดหนุนด้านการวิจัย นวัตกรรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยี (2.4) (2.6) (2.8) สถาบันอุดมศึกษาสร้างแรงจูงใจให้อาจารย์ นักวิจัย นักศึกษา โดยพัฒนาหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนการวิจัย นวัตกรรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยี บนพื้นฐานของผลการดำเนินงาน และศักยภาพ (Potential Performance) และให้อิสระในการบริหารงบประมาณด้วยความคล่องตัว แต่ยังคงมีระบบประเมินและตรวจสอบความคุ้มค่าในทางเศรษฐศาสตร์ (Economic evaluation)

กลยุทธ์ 5 ส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการทำวิจัยระดับหลังปริญญาโท (Postgraduate research) หรือระดับหลังปริญญาเอก (Post – doctoral research) (2.5) สถาบันอุดมศึกษาเอื้อประโยชน์ในการพัฒนานักวิชาการ นักวิจัย ระดับปริญญาโท ระดับหลังปริญญาโท (Postgraduate research) ปริญญาเอก และหลังปริญญาเอก (Post – doctoral research) รวมทั้งสาขาขาดแคลน และเป็นที่ต้องการตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาควรดำเนินการจัดตั้งศูนย์บริการ Talent Mobility เพื่อให้บุคลากรด้านการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาไปปฏิบัติงาน แก้ไขปัญหา และเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตให้กับภาคอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ 6 ภาครัฐลดอุปสรรคต่อการสร้างงานวิจัย เพื่อให้ตอบสนองความต้องการในปัจจุบันและอนาคต (2.2) รัฐลดอุปสรรคที่เป็นภาระต่อการสร้างงานวิจัย อาทิ ปัญหาความไม่สมดุลของภาระงานด้านการเรียนการสอนกับงานวิจัยที่ทำให้นักวิจัยไม่มีเวลาพัฒนาผลงาน สภาพการกระจุกตัวของจำนวนนักวิจัยในกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำ ดังนั้น รัฐจึงควรส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการทำวิจัย พัฒนาค้นคว้าข้อมูลองค์ความรู้และงานวิจัยของประเทศให้มีมาตรฐานและเชื่อมโยงข้อมูลกับสากล และพัฒนาระบบประเมินผลงานด้านการวิจัยและนวัตกรรม รวมถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพ

แนวทางที่ 2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัยเอื้อ ภายในสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการนวัตกรรม

กลยุทธ์ 7 พัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) (2.1) (2.6)

สถาบันอุดมศึกษาจัดทำหลักสูตรสำหรับพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการให้กับผู้ที่มีความสนใจ เพื่อสนับสนุนผู้ที่อยู่ระหว่างการศึกษาระดับบัณฑิต ผู้ว่างงาน และพนักงาน/ลูกจ้างที่มีความสนใจ มีศักยภาพ และขีดความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ และสร้างธุรกิจของตนเอง รวมทั้งเพิ่มความเข้มแข็งให้แก่วิสาหกิจในช่วงเริ่มกิจการให้สามารถอยู่รอด และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ 8 จัดสรรผลประโยชน์จากงานวิจัยและทรัพย์สินทางปัญญา (Benefits Sharing)

(2.1) (2.7) พัฒนาแนวทางแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างสถาบันอุดมศึกษา นักวิจัย และผู้ประกอบการที่เกิดจากการนำผลงานวิจัย เทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่คิดค้นโดยบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรือเชิงสังคม รวมถึงจัดตั้งหน่วยงานกลาง (Intermediaries) เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการและถ่ายทอดเทคโนโลยี เช่น หน่วยจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและถ่ายทอดเทคโนโลยีเป็นระบบอย่างมีประสิทธิภาพส่งต่อผลงานสู่สังคมและเศรษฐกิจ (Research Administration and Support Office)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 จัดระบบอุดมศึกษาใหม่ (Higher Education Transformation)

สถาบันอุดมศึกษาเป็นหน่วยจัดการศึกษาขั้นสูงที่เป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ฉะนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องมีศักยภาพและสมรรถนะตรงตามอัตลักษณ์ จุดแข็งของตนเอง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและประเทศ โดยสถาบันอุดมศึกษาต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองเพื่อมุ่งไปสู่สถาบันอุดมศึกษาชั้นนำ รวมทั้งต้องมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล มีความทันสมัย ตรวจสอบได้ มีการใช้จ่ายงบประมาณที่ภาครัฐสนับสนุนอย่างคุ้มค่า คุ่มทุน และมีประโยชน์สูงสุด และสามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อบรรยากาศการเรียนการสอนและรองรับต่อเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

แนวทางขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

แนวทางที่ 1 การบริหารจัดการและธรรมาภิบาล (Management and Good Governances)

เพื่อให้ระบบอุดมศึกษาเกิดการบริหารจัดการ ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลในระบบอุดมศึกษาให้มีความเข้มแข็ง สมดุล ก่อเกิดประโยชน์ในการบริหารและบรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ และ 2) เพื่อลดและขจัดปัญหาและสาเหตุของปัญหาการดำเนินการที่ไม่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา

กลยุทธ์ 1 การศึกษาวิจัยระบบธรรมาภิบาลในระบบอุดมศึกษา (3.1) รัฐต้องสนับสนุนการศึกษาวิจัย เพื่อกำหนดนโยบาย แนวทาง การปรับโครงสร้างการตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา และสร้างเสริมดุลยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ควบคู่กับสภาวิชาชีพและสภาอาจารย์ของสถาบันอุดมศึกษา (Check and Balance) และนำผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิรูประบบการบริหารจัดการในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ 2 การเข้าถึงข้อมูลเพื่อส่งเสริมธรรมาภิบาลในระบบอุดมศึกษา (3.1) รัฐและสถาบันอุดมศึกษาพึงจัดให้มีระบบการสื่อสารให้เกิดความรู้ ความเข้าใจทั้งด้านข้อกำหนดและความรับผิดชอบต่อสังคม ให้ประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงข้อมูล ข้อเท็จจริง มีความโปร่งใสเพื่อการตัดสินใจเชิงบริหาร การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวิจัยและเพื่อประโยชน์ของสังคมและประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

กลยุทธ์ 3 การประเมินสถาบันอุดมศึกษาเชิงธรรมาภิบาล (3.1) รัฐบาลระดับธรรมาภิบาลและปรับกลไกการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษา โดยยึดหลักความเหมาะสม ความเป็นอิสระและความแตกต่างของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละประเภท ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาต้องกำหนดแผนงานและโครงการยุทธศาสตร์หรือโครงการมุ่งเป้า ควบคุมแผนปฏิบัติราชการประจำปี และการจัดทำข้อตกลงการพัฒนากิจการอุดมศึกษา (Performance Agreement) เพื่อสร้างความรับผิดชอบ (Accountability) ของสถาบันอุดมศึกษา

ต่อเป้าหมายการผลิตและการพัฒนาคน ซึ่งรัฐต้องกำกับ ดูแล และประเมินผลเชิงคุณภาพ รวมถึงจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย

แนวทางที่ 2 การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาตามอัตลักษณ์ที่หลากหลาย (Reinventing University)

เพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถพัฒนาจุดแข็ง ซึ่งเป็นความสามารถเฉพาะทางให้ตอบสนองต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสู่สากลเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและระดับโลก ผ่านการปรับเปลี่ยนและพัฒนากลไกการบริหารของสถาบันให้มีประสิทธิภาพคุ้มค่าต่อทรัพยากรที่ลงทุนจัดการศึกษา

กลยุทธ์ 4 กำหนดจุดเน้นเพื่อการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาที่หลากหลายให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ และการจับอันดับสถาบันอุดมศึกษาระดับโลก (World University Ranking)

(3.3) (3.4) รัฐดำเนินการปฏิรูประบบอุดมศึกษา ผ่านกลยุทธ์ที่เรียกว่า Reinventing University เพื่อพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา และผลิตกำลังคนระดับสูงเฉพาะทางตามความต้องการของประเทศ รวมถึงการเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำติดอันดับโลก (World University Ranking) โดยมีแนวทางดำเนินการ ได้แก่ (1) กำหนดกลุ่มยุทธศาสตร์ (Strategic profiles) ของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อชี้นำทิศทางการพัฒนาของสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้ กลุ่มการวิจัยระดับแนวหน้าของโลก (Global & Frontier Research) กลุ่มการพัฒนาเทคโนโลยีและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม (Technology/Innovation) และกลุ่มการพัฒนาชุมชนเชิงพื้นที่ (Area – Based and Community) (2) สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งวิเคราะห์ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ (Strategic positioning) ที่เหมาะสม และ (3) สนับสนุนและกำกับดูแลการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นระบบและเกื้อหนุนทิศทางการพัฒนาตาม Strategic positioning ที่กำหนดไว้ ผ่านกลไกขับเคลื่อนเชิงระบบ (System drivers) ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการพัฒนาขีดความสามารถของสถาบันอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับกลุ่มยุทธศาสตร์

กลยุทธ์ 5 พัฒนาสถาบันการอุดมศึกษาให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาระดับภูมิภาค (Education Hub) (3.4) ภาครัฐสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นศูนย์กลางความร่วมมือด้านการศึกษา ระดับอุดมศึกษาในภูมิภาค โดยแลกเปลี่ยนบุคลากร องค์ความรู้ ความเชี่ยวชาญ เทคโนโลยี งานวิจัย และนวัตกรรม และสร้างบทบาทของประเทศไทยในภูมิภาค ตลอดจนบทบาทสำคัญในเวทีโลกในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนาที่สำคัญในทุกกระดับ เช่น การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ และการเรียนรู้ความเป็นเลิศจากประเทศที่มีศักยภาพในสาขาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

แนวทางที่ 3 ความมั่นคงทางการเงินในระบบอุดมศึกษา (Financial Security)

เพื่อให้ระบบอุดมศึกษาสามารถดำเนินการ ดังนี้ 1) สร้างความมั่นคงทางการเงินในระบบอุดมศึกษาในสถานะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และ 2) พัฒนาระบบการเงินอุดมศึกษาให้เป็นกลไกของรัฐในการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพทางการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

กลยุทธ์ 6 การปฏิรูประบบการเงิน เพื่อการอุดมศึกษา (3.2)

- รัฐสนับสนุนงบประมาณโดยมุ่งเน้นการตอบสนองผ่านอุปสงค์ (Demand Side Financing) อีกทั้งจัดสรรเงินเพื่อสนับสนุนกองทุนการเงินเพื่อการศึกษา และเปิดโอกาสให้นักศึกษาทุกคนสามารถกู้ยืมเงินกองทุน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพ และการประกอบอาชีพของตนเอง
- รัฐผลักดันการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา และส่งเสริมการผลิตกำลังคนระดับสูงเฉพาะทางตามความต้องการของประเทศ ในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไป (Block grant) และผูกพันหลายปี (Multiyear) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือทางการเงินที่มีความคล่องตัวในการสนับสนุน และกำกับดูแลในสถาบันอุดมศึกษาให้สามารถขับเคลื่อนตามพันธกิจ และยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษา

แนวทางที่ 4 อุดมศึกษาดิจิทัล (Digital Higher Education)

เพื่อให้ระบบอุดมศึกษาสามารถดำเนินการ ดังนี้ 1) ยกกระดับคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการเสริมสร้างกระบวนการเข้าถึงแหล่งความรู้ การกระจายความรู้ และการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา 2) เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ การเรียนการสอน และการบริหารจัดการทางการศึกษาให้สามารถขยายบริการทางการศึกษาได้เพิ่มมากขึ้น และ 3) ส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถใช้ประโยชน์และพัฒนาภาคการเรียนรู้ของตนเองโดยอิสระ

กลยุทธ์ 7 โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และระบบฐานข้อมูล (Big Data) เพื่อการอุดมศึกษา และวิจัย (3.5)

- รัฐจัดทำฐานข้อมูลกลาง (Big Data) ที่มีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงระบบข้อมูลสารสนเทศของหน่วยงานรัฐกับฐานข้อมูลการอุดมศึกษา เพื่อให้เกิดบูรณาการทั้งระบบ ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดส่งข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา มาตรฐานการศึกษา การวิจัยและนวัตกรรม การให้บริการทางวิชาการ และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องให้แก่กระทรวง ซึ่งจะทำให้รัฐสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดทำสถิติเผยแพร่ต่อประชาชน ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำข้อมูลจากฐานข้อมูลดังกล่าว ไปใช้ในการประเมิน และปรับปรุงตนเอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และการเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำ ติดอันดับการจัดระดับโลก (World University Ranking)
- รัฐกำหนดมาตรฐานการให้บริการเทคโนโลยีดิจิทัลระดับสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ทุกสถาบันอุดมศึกษาสามารถใช้ประโยชน์จากระบบดิจิทัลในการจัดการศึกษา และการวิจัยได้อย่างเสมอภาค

ตลอดจนการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเชื่อมโยงแหล่งความรู้ได้จากทั่วโลก โดยจัดให้สถาบันอุดมศึกษาใช้บริการเทคโนโลยีดิจิทัลในอัตราเพื่อการศึกษา (Education Rate) หรืออัตราที่ไม่ใช่เพื่อประโยชน์ทางการค้า (Non - Commercial Rate)

- รัฐกำหนดมาตรฐานการเข้าถึงแหล่งข้อมูลดิจิทัล เพื่อการเรียนรู้และการวิจัย (Digital Contents) จากทั่วโลก ส่งเสริมการพัฒนา Online Course, Digital Content, Digital Collections ส่งเสริมการพัฒนาห้องสมุดดิจิทัลให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล การสืบค้นข้อมูล และแหล่งกระตุ้นส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ที่หลากหลาย รัฐเป็นผู้ประสานการเจรจาต่อรองการจัดการฐานข้อมูลความรู้ และการวิจัยทั้งในระดับชาติ และระดับนานาชาติ เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากร เพื่อการศึกษามีความเหมาะสม สอดคล้องกับยุคดิจิทัล

ส่วนที่ 3 : กลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

ตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ. 2562 มาตรา 17 กำหนดให้รัฐมนตรี มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการอุดมศึกษา ในการเสนอแนะต่อสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อจัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และแผนอื่น รวมทั้งนโยบายของรัฐบาล เสนอแนะกรอบวงเงินงบประมาณประจำปี ด้านการอุดมศึกษาต่อสภานโยบายฯ เสนอระบบการจัดสรรและการบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ตามกรอบวงเงินดังกล่าวให้สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนด้านการอุดมศึกษา พ.ร.บ. ดังกล่าวยังได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) จัดทำข้อเสนอแนะและให้ความเห็นชอบกรอบวงเงินงบประมาณประจำปีด้านการอุดมศึกษา ก่อนให้ข้อเสนอแนะต่อรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อสภานโยบายฯ พิจารณานุมัติและดำเนินการต่อไปตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น การกำหนดกรอบวงเงินงบประมาณประจำปีด้านการอุดมศึกษา ตลอดจนระบบการจัดสรรและการบริหารงบประมาณ ด้านการอุดมศึกษาจึงเป็นอำนาจหน้าที่ของ กกอ. โดยตรงที่ต้องรับผิดชอบดำเนินการเพื่อพัฒนาโลกทางการเงินและงบประมาณให้เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบอุดมศึกษาให้สนองต่อนโยบายการพัฒนาประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบการปฏิรูประบบการเงินและงบประมาณในแผนอุดมศึกษา ระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

การกำหนดกรอบวงเงินงบประมาณประจำปีด้านการอุดมศึกษาจึงเป็นการนำเสนอแนวคิดในการปฏิรูประบบการจัดสรรและการบริหารงบประมาณในภาคอุดมศึกษาของประเทศตามกรอบอำนาจหน้าที่ขององค์กรภาครัฐและสถาบันอุดมศึกษาที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2562 พ.ร.บ. สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และ พ.ร.บ. การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 เป็นหลัก สำคัญ ประกอบด้วยเหตุผลและความจำเป็น เป้าประสงค์ วิธีการดำเนินงาน และการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์กลไกการดำเนินงานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ยังคงมุ่งส่งเสริมความอิสระในการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศและส่งผลกระทบที่ดีต่อการพัฒนาประเทศภายใต้ระบบธรรมาภิบาลที่เข้มแข็ง

ส่วนที่ 3 : กลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

3.1 สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินนโยบายและมาตรฐานที่เหมาะสมตามศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษา

- 1) ให้ความสำคัญกับความแตกต่าง ประชญา เป้าประสงค์ วิวัฒนาการ ตำแหน่งที่ตั้ง และบริบทของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง
- 2) เน้นศักยภาพและผลการดำเนินงาน (Potential/Performance) ของสถาบันแต่ละแห่งที่จะแสดงจุดเน้นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ
- 3) เปิดโอกาสให้สถาบันปรับตัว ปรับทิศทางการทำงาน (Repositioning) ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทั้งในบริบทการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และความต้องการกำลังคนรุ่นใหม่ เพื่อการพัฒนาประเทศและท้องถิ่น
- 4) ภาครัฐพร้อมที่จะปลดล็อกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมาตรฐานการอุดมศึกษาที่ล้าสมัย และไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรม ตลอดจนการเรียนการสอนให้ทันสมัย สอดคล้องกับเทคโนโลยีและความต้องการของผู้เรียน
- 5) ภาครัฐควรปรับระบบการบริหารงานบุคคลโดยเฉพาะโครงสร้างการบริหารข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นต้นแบบการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพทัดเทียมกับระบบอุดมศึกษาของประเทศที่พัฒนาแล้ว

ส่วนที่ 3 : กลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

3.2 ปฏิรูปกลไกด้านงบประมาณ

- 1) ปฏิรูประบบการเงินเพื่อการอุดมศึกษา โดยสนับสนุนการเพิ่มแหล่งรายได้ให้กับสถาบันอุดมศึกษาให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะจากการวิจัยและนวัตกรรม ด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจแห่งสถาบันอุดมศึกษา (University Enterprise) เป็นต้น
- 2) เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการลงทุนด้านอุดมศึกษาของภาครัฐ โดยปรับเปลี่ยนการจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินอุดหนุนสถาบันอุดมศึกษา เป็นระบบงบประมาณแบบบูรณาการที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยการจัดสรรงบประมาณให้สนองด้านอุปทานเป็นหลัก (Demand Side Financing)
- 3) จัดระบบการกำหนดกรอบวงเงิน ระบบการจัดสรร และการบริหารงบประมาณด้านการอุดมศึกษาให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และแผนอื่นๆ รวมทั้ง นโยบายของรัฐบาล
- 4) ระบบการจัดสรรและการบริหารงบประมาณจะต้องมีความคล่องตัว แต่สามารถตรวจสอบได้ มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบด้วยระบบธรรมาภิบาลบนความรับผิดชอบของสถาบัน จึงสมควรจัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไป (Block Grant)

ส่วนที่ 3 : กลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

3.3 กลไกการตรวจสอบและประเมินผล

1) เชื่อมโยงการวางแผนกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี

การเชื่อมโยงการวางแผนกับงบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็นการกำหนดความสัมพันธ์เชิงบูรณาการระหว่างการลงทุนด้านการอุดมศึกษากับผลสัมฤทธิ์ตามแผนที่สถาบันจะส่งมอบในแต่ละปี (เช่น จำนวนนักศึกษาเต็มเวลาจำแนกตามสาขาวิชา ISCED) ซึ่งมีลักษณะเป็นการวางแผนล่วงหน้าหรือการตรวจสอบล่วงหน้า (Pre-Audit) ตามศักยภาพของสถาบัน ความเชื่อมโยงนี้จะมีระยะเวลา 4-5 ปีที่เรียกว่า Multi-year Budgeting ซึ่งคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) จะพิจารณาความเหมาะสมตามศักยภาพและผลการดำเนินงานที่ตอบสนองความต้องการของประเทศเป็นหลัก

2) การรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

สถาบันจะรายงานผลการดำเนินงานผ่านระบบฐานข้อมูลที่เป็น Single Platform บนมาตรฐานสถิติเดียวกับของระบบอุดมศึกษาแห่งชาติ (National Higher Education Statistics Systems) เพื่อประโยชน์ในการวางแผน การตรวจสอบ และประเมินผล ซึ่ง กกอ. เป็นผู้ออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการปฏิบัติในเรื่องนี้

3) การประเมินแผนงานและงบประมาณภายหลังการดำเนินงาน (Post Audit)

การพิจารณาความเชื่อมโยงการวางแผนกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี แม้จะพิจารณาในรอบ 4-5 ปีก็ตาม แต่จะต้องมีการทบทวนตรวจสอบเป็นประจำทุกปี ว่าผลผลิตที่ได้เป็นไปตามแผนที่กำหนดหรือไม่ ถ้าผลผลิตเป็นไปตามแผนกระบวนการงบประมาณก็จะเดินไปตามปกติ แต่กรณีที่ผลผลิตไม่เป็นไปตามแผน กกอ. จะพิจารณาทบทวนกรอบวงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีในปีต่อไป หรืออาจให้มีการปรับแผนการดำเนินงานก็ได้ แล้วแต่กรณี

ส่วนที่ 4 : ผลลัพธ์และผลกระทบ ของการพัฒนาการอุดมศึกษาต่อเป้าหมายของประเทศ

การอุดมศึกษามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และทิศทางการพัฒนาประเทศ ให้บรรลุเป้าหมาย โดยอาศัยพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาเป็นกลไกหลัก ซึ่งแผนด้านการอุดมศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 - 2570 ได้วางยุทธศาสตร์หลัก 3 ประการ ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพคน การส่งเสริมระบบนิเวศวิจัย และการจัดระบบอุดมศึกษาใหม่ ให้สามารถสร้างผลผลิตของอุดมศึกษาที่เกิดขึ้นในแต่ละกลยุทธ์ และช่วงเวลาของการขับเคลื่อนแผน ทั้งการผลิตและพัฒนากำลังคนที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ งานวิจัยที่สามารถนำไปสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม จนเกิดการบูรณาการนำไปสู่การสร้างผลลัพธ์สำคัญให้กับประเทศ เพื่อให้เป็นกลไกหนึ่งในการสร้างผลกระทบในทางบวกต่อการพัฒนาประเทศ การลดความเหลื่อมล้ำ การสร้างโอกาสในการเข้าถึงการอุดมศึกษาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ส่งผลให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 - 2570

4.2 ตาราง Milestone แผนด้านการอุดมศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570

ยุทธศาสตร์ 1 พัฒนาศักยภาพคน (Capacity Building)

ยุทธศาสตร์	Milestone 1 (2563)	Milestone 2 (2564 – 2565)	Milestone 3 (2566 – 2570)	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
แนวทางที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อการ เรียนรู้ ตลอดช่วงชีวิต (Lifelong Learning)	- แผนการเรียนรู้ ตลอดช่วงชีวิต			- สถาบันอุดมศึกษานำแผน ไปขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต	- ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย และสังคมไทย (ว) - ลดความเหลื่อมล้ำ
	- รูปแบบการเรียนรู้ที่รองรับ Lifelong Learning			- ผู้มีรายได้น้อย ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษา	สร้างความเป็นธรรมทุกมิติ โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (ป/ย4)
	- เงินอุดหนุน ทุนการศึกษา ทุนกู้ยืม				
	- Campus Life & Universal Design			- ผู้เรียนทุกกลุ่มได้รับการศึกษาปราศจาก อุปสรรค และการดำเนินชีวิต ในสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างปกติสุข	
	- องค์ความรู้ที่นำไปยกระดับคุณภาพทางการศึกษาทั้งระดับพื้นฐาน และอาชีวศึกษา			- ผู้เรียนทั้งระดับพื้นฐาน และระดับ อาชีวศึกษามีคุณภาพทางการศึกษาดีขึ้น	- ประเทศไทยมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันสูงขึ้น รวมทั้งได้รับ การยอมรับในเวทีโลก (ย2) - คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิต ในศตวรรษที่ 21 (ย3)

(ร่าง) แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 โดย คณะทำงานจัดทำแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ

ยุทธศาสตร์	Milestone 1 (2563)	Milestone 2 (2564 – 2565)	Milestone 3 (2566 – 2570)	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
แนวทางที่ 2 ยกระดับ คุณภาพการศึกษาและ สมรรถนะของกำลังคน (Quality & Manpower Competencies Enhancement)	- รูปแบบการจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ที่มีประสิทธิภาพไปเป็นไปตามอัตลักษณ์ของกลุ่มสถาบัน			- บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต	- ประเทศไทยมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันสูงขึ้น รวมทั้งได้รับ การยอมรับในเวทีโลก (ย2) - คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิต ในศตวรรษที่ 21 (ย3)
	- แผนปฏิบัติการ เพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ			- ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความเป็นเลิศทาง วิชาชีพ เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยี มีทักษะรองรับศตวรรษ ที่ 21	
	- รูปแบบสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานเพิ่มขึ้น				
	- ระบบการศึกษารองรับ ผู้เรียนนอกวัยเรียน (Non - Aged Group) - Credit bank - Clearing House	- การผลิตและพัฒนาากำลังคน ตามกรอบนโยบายของรัฐ		- กำลังคนมีปริมาณ และทักษะ สอดคล้องหรือตรงกับความต้องการภาค การผลิต	
	- ระบบการศึกษาเสริมทักษะการเป็นพลเมือง			- บัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น การใช้เหตุผล การมีมนุษยสัมพันธ์ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วินัย จริยธรรม คุณธรรม การเคารพกฎหมาย และศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น	

(ร่าง) แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 โดย คณะทำงานจัดทำแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนของประเทศ

ยุทธศาสตร์	Milestone 1 (2563)	Milestone 2 (2564 – 2565)	Milestone 3 (2566 – 2570)	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
แนวทางที่ 3 การสร้างเสริมบุคลากร คุณภาพสูง (Concentration of Talents & Brainpower)	- แนวทางสนับสนุน สำหรับยกระดับคุณวุฒิ และตำแหน่งทางวิชาการ ของอาจารย์ และ บุคลากรสายวิชาการ			- อาจารย์ และบุคลากรสายวิชาการ มีคุณวุฒิ และตำแหน่งทางวิชาการสูงขึ้น สามารถพัฒนากระบวนการ การเรียนการสอนที่มีคุณภาพ	- ทรัพยากรมนุษย์ที่มีสมรรถนะ/ ชีตความสามารถ เป็นที่ยอมรับ ทั้งในและต่างประเทศ (ย3)
	- เส้นทางอาชีพบุคลากรสายวิชาการที่หลากหลาย			- ผู้เชี่ยวชาญจากภาครัฐ/ภาคเอกชน ทั้งในและต่างประเทศเข้ามาสนับสนุน งานวิชาการ	
	- ทรัพยากร และกฎระเบียบที่สนับสนุนการพัฒนาผลงานวิชาการ			- บทบาทของนักวิชาการ และชุมชน วิชาการเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ	

ยุทธศาสตร์ 2 ส่งเสริมระบบนิเวศวิจัยอุดมศึกษา (Research Ecosystem Building)

ยุทธศาสตร์	Milestone 1 (2563)	Milestone 2 (2564 – 2565)	Milestone 3 (2566 – 2570)	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
แนวทางที่ 1 การวิจัย นวัตกรรมและการ ถ่ายทอดเทคโนโลยี (Research Innovation and Technology Transfer)	- สถาบันอุดมศึกษามีจุดเน้น และเป้าหมายขององค์ความรู้/เทคโนโลยี ตามศักยภาพและอัตลักษณ์ของสถาบันที่สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0			- องค์ความรู้ เทคโนโลยี งานวิจัย และนวัตกรรมสามารถตอบโจทย์ ทั้งระดับชุมชน สังคม และประเทศ สอดคล้องตามการพัฒนาตามนโยบาย ประเทศไทย 4.0	- ประเทศไทยมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันสูงขึ้น รวมทั้งได้รับ การยอมรับในเวทีโลก (ย2)
	- ความร่วมมือในลักษณะศูนย์ประสานการดำเนินการด้านนวัตกรรม (Innovation Hubs) - Corporate University - Social Engagement				
	- กฎระเบียบ/ข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับระดมทรัพยากร และความเชี่ยวชาญต่างประเทศได้รับการผ่อนปรน			- การแลกเปลี่ยนนักศึกษา บุคลากร ผู้เชี่ยวชาญของสถาบันอุดมศึกษา กับหน่วยงานภาครัฐ/เอกชนทั้งใน และต่างประเทศ	
	- หลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนการวิจัย นวัตกรรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ			- นักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย สร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ สามารถ สร้างมูลค่าเพิ่ม และตอบสนองต่อโจทย์ การพัฒนาประเทศ	
	- นักวิชาการ/นักวิจัย ระดับ ป.โท/หลัง ป.โท/ป.เอก และหลัง ป.เอก ให้มีสมรรถนะ/จำนวนเพิ่มขึ้น				

(ร่าง) แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 โดย คณะทำงานจัดทำแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ

ยุทธศาสตร์	Milestone 1 (2563)	Milestone 2 (2564 – 2565)	Milestone 3 (2566 – 2570)	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
แนวทางที่ 1 การวิจัย นวัตกรรมและการ ถ่ายทอดเทคโนโลยี (Research Innovation and Technology Transfer)	- อุปสรรคที่เป็นภาระต่อการสร้างงานวิจัยลดลง	- ระบบการทำวิจัยที่มีมาตรฐาน เชื่อมโยงข้อมูลกับสากล รวมถึงระบบประเมินผลงานด้านการวิจัยและนวัตกรรม	- นักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย สร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ ตอบสนอง ต่อโจทย์การพัฒนาประเทศ	- ผู้ประกอบการ และมีผู้ที่มีความสนใจ มีขีดความสามารถในการพัฒนาธุรกิจ ของตนเองได้	- ประเทศไทยมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันสูงขึ้น รวมทั้งได้รับ การยอมรับในเวทีโลก (ย2)
แนวทางที่ 2 พัฒนา โครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัย เอื้อ ภายใน สถาบันอุดมศึกษา ที่ส่งเสริมการพัฒนา ผู้ประกอบการนวัตกรรม	- แนวทางแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการนำผลงานวิจัย/เทคโนโลยี/นวัตกรรมไป ใช้ประโยชน์	- หน่วยงานกลาง (Intermediaries) ทำหน้าที่บริหารจัดการ และถ่ายทอด เทคโนโลยี	- ผลงานวิจัย เทคโนโลยี หรือนวัตกรรมสามารถไปใช้ประโยชน์ ในเชิงพาณิชย์หรือเชิงสังคม	- ผลงานวิจัย เทคโนโลยี หรือนวัตกรรมสามารถไปใช้ประโยชน์ใน เชิงพาณิชย์หรือเชิงสังคม	

ยุทธศาสตร์ 3 จัดระบบอุดมศึกษาใหม่ (Higher Education Transformation)

ยุทธศาสตร์	Milestone 1 (2563)	Milestone 2 (2564 – 2565)	Milestone 3 (2566 – 2570)	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
แนวทางที่ 1 การบริหารจัดการและธรรมาภิบาล (Management and Good Governances)	- นโยบาย/แนวทางระบบการตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพ และมาตรฐาน เป็นไปตามอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา			- ระบบการบริหารจัดการใน สถาบันอุดมศึกษายึดหลักธรรมาภิบาล เช่น มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบ ได้มีความรับผิดชอบสร้าง การมีส่วนร่วมในประชาคมอุดมศึกษา เป็นต้น	- ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดภัย และประพฤตินิยมชอบ (ย6)
	- ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลในระบบอุดมศึกษา				
	- กลไกการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาที่เหมาะสมในสถาบันอุดมศึกษา แต่ละประเภท				
แนวทางที่ 2 การพัฒนา สถาบันอุดมศึกษาตามอัต ลักษณ์ที่หลากหลาย (Reinventing University)	- การจัดกลุ่มยุทธศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษา และ Transformative Office	- ระบบอุดมศึกษาที่ได้รับการปฏิรูป (Reinventing University)		1. บัณฑิต กำลังคน งานวิจัย และนวัตกรรมเป็นไปตามจุดเน้น/ อัตลักษณ์ ที่ตอบโจทย์การพัฒนา ประเทศ 2. สถาบันอุดมศึกษาติดอันดับ ไม่ต่ำกว่า 200 อันดับแรก ใน World University Ranking	- ประเทศไทยมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันสูงขึ้น รวมทั้งได้รับ การยอมรับในเวทีโลก (ย2)
	- การประชุมวิชาการ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ งานวิจัย และนวัตกรรมระดับ นานาชาติในประเทศไทย			1. บทบาททางวิชาการของประเทศไทย ในภูมิภาค และในเวทีโลกสูงขึ้น 2. สถาบันการอุดมศึกษาเป็นศูนย์กลาง การศึกษาระดับภูมิภาค (Education Hub)	

(ร่าง) แผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 – 2570 โดย คณะทำงานจัดทำแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ

ยุทธศาสตร์	Milestone 1 (2563)	Milestone 2 (2564 – 2565)	Milestone 3 (2566 – 2570)	ผลลัพธ์	ผลกระทบ	
แนวทางที่ 2 การพัฒนา สถาบันอุดมศึกษาตามอัต ลักษณ์ที่หลากหลาย (Reinventing University)	- หน่วยงานกลาง/สถาบันอุดมศึกษาที่ขับเคลื่อนนโยบายด้านการอุดมศึกษา ในระดับสากล และเผยแพร่องค์ความรู้ งานวิจัย และนวัตกรรม สู่มหาวิทยาลัย ระดับโลก			1. บทบาททางวิชาการของประเทศไทยใน ภูมิภาค และในเวทีโลกสูงขึ้น 2. สถาบันการอุดมศึกษาเป็นศูนย์กลาง การศึกษาระดับภูมิภาค(Education Hub)	- ประเทศไทยมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันสูงขึ้น รวมทั้งได้รับ การยอมรับในเวทีโลก (ย2)	
แนวทางที่ 3 ความมั่นคงทาง การเงินในระบบอุดมศึกษา (Financial Security)	- ระบบ การจัดสรรงบประมาณ เพื่อการอุดมศึกษา	- กองทุนการเงินเพื่อการศึกษา Demand Side Financing	- ประชากรทุกกลุ่มสามารถเข้าถึง การศึกษาได้อย่างเสมอภาค	- สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ (ย4)		
		- กองทุนเพื่อพัฒนาการอุดมศึกษา	- บัณฑิต กำลังคน งานวิจัย และ นวัตกรรมตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ	- ประเทศไทยมีขีดความสามารถ ในการแข่งขันสูงขึ้น รวมทั้งได้รับ การยอมรับในเวทีโลก (ย2)		
แนวทางที่ 4 อุดมศึกษา ดิจิทัล (Digital Higher Education)	- ข้อมูลกลาง (Big Data) ด้านการอุดมศึกษาที่มีความเที่ยงตรง และน่าเชื่อถือ - ข้อมูลสารสนเทศอุดมศึกษาด้วยวิธีการทางวิทยาการ ข้อมูล (Data Science)			- การเชื่อมโยงระบบ ข้อมูลสารสนเทศของ หน่วยงานรัฐกับ ฐานข้อมูล การอุดมศึกษา	1. ประชากรเข้าใจ การดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา 2. สถาบันอุดมศึกษาสามารถพัฒนา ตนเอง เพื่อเป็นสถาบันที่มีคุณภาพ	- สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อ และสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอด ช่วงชีวิต (ย3)

ยุทธศาสตร์	Milestone 1 (2563)	Milestone 2 (2564 – 2565)	Milestone 3 (2566 – 2570)	ผลลัพธ์	ผลกระทบ
แนวทางที่ 4 อุดมศึกษา ดิจิทัล (Digital Higher Education)	- มาตรฐาน การให้บริการเทคโนโลยี ดิจิทัล เพื่อการจัด การศึกษา และการวิจัย			- สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการเรียน การสอน และการวิจัยได้อย่างเต็ม ประสิทธิภาพ	- สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อ และสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอด ช่วงชีวิต (ย3)
	- มาตรฐาน การเข้าถึงแหล่งข้อมูล ดิจิทัล เพื่อการเรียนรู้และการวิจัย			- ผู้เรียนมีช่องทาง ในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อการพัฒนาตนเอง	

บรรณานุกรม

- “ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)” (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก.
- “ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)” (2562, 18 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 51 ก.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). *แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580*. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2562). *ผลประเมิน ITA*. วันที่ค้นข้อมูล 24 พฤศจิกายน 2562. จาก สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. เว็บไซต์: <https://itas.nacc.go.th/report/rpt0101>
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2562). *จำนวนนักศึกษาระดับอุดมศึกษา*. วันที่ค้นข้อมูล 24 พฤศจิกายน 2562. จาก สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. เว็บไซต์: <http://www.info.mua.go.th/info/>
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2562). *บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา*. วันที่ค้นข้อมูล 24 พฤศจิกายน 2562. จาก สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. เว็บไซต์: <http://www.info.mua.go.th/info/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *แผนปฏิรูปประเทศ*. วันที่ค้นข้อมูล 24 พฤศจิกายน 2562. จาก สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เว็บไซต์: <http://nscr.nesdb.go.th/%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9B%E0%B8%8F%E0%B8%B4%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B8%9B%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8/>
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2562). *นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 – 2570 และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563 – 2565*. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี. (2562). *คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี*. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี.

Elsevier. (2019). *Scopus*. Retrieved October 24, 2019, from Elsevier Web site: <https://www.elsevier.com/solutions/scopus>

International Institute for Management Development (IMD). (2018). *Country Profile Thailand 2018*. Retrieved October 24, 2019, from International Institute for Management Development Web site: <https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/wco/pdfs/countries-landing-page/th.pdf>

International Institute for Management Development (IMD). (2019). *Country Profile Thailand 2019*. Retrieved October 24, 2019, from International Institute for Management Development Web site: <https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/wco/pdfs/countries-landing-page/th.pdf>

Population pyramid. (2019). *Population Pyramids of the World from 1950 to 2100*. Retrieved December 10, 2019, from Population Pyramid Web site: <https://www.populationpyramid.net/>

QS TOP University. (2019). *QS World University Rankings - Top Universities*. Retrieved December 10, 2019, from QS TOP University Web site: <https://www.topuniversities.com/university-rankings>

UNESCO. (2019). *สัดส่วนประชากรช่วงอายุ 18 – 22 ปี*. Retrieved December 10, 2019, from UNESCO Web site: www.unesco.org

World Economic Forum. (2019). *The Global Competitiveness Report 2018*. Retrieved October 24, 2019, from World Economic Forum Web site: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/country-economy-profiles/#economy=THA>

World University Rankings. (2019). *World University Rankings*. Retrieved December 10, 2019, from THE World University Rankings Web site: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings>

Sustainable Development Goal 4. (2019). *Sustainable Development Goal 4*. Retrieved October 24, 2019, from United Nations Web site: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg4>

ฉบับร่าง ห้ามอ้างอิง

สำนักงานปลัดกระทรวง
การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม

อาคารอุดมศึกษา 2 ชั้น 15
เลขที่ 328 ถนนศรีอยุธยา
แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี
กรุงเทพฯ 10400

โทร. 0 2039 5597-99

Email. : Developplan@gmail.com

(ร่าง) แผนด้านการอุดมศึกษา
เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ
พ.ศ. 2564 - 2570
<https://qr.go.page.link/37emt>
www.mua.go.th/users/bpp หัวข้อ:เอกสารเผยแพร่